

I. KOMUNIKAT KRAJOWEGO ZARZĄDU

KOMUNIKAT Krajowego Zarządu Polskiego Związku Działkowców w sprawie rejestracji zmiany Statutu PZD w Krajowym Rejestrze Sądowym

Krajowy Zarząd PZD (dotychczasowe Prezydium Krajowej Rady) informuje, że Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy zarejestrował w Krajowym Rejestrze Sądowym zmiany Statutu z 9 grudnia 2017 roku, które zostały uchwalone podczas Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów PZD. Oznacza to, że wszystkie zarejestrowane postanowienia wchodzą w życie zgodnie z uchwałą Krajowego Zjazdu, tj. większość z nowych rozwiązań zaczęła obowiązywać wraz z rejestracją, zaś część nowelizacji (dotycząca głównie walnych zebrań) wejdzie w życie dopiero 1 stycznia 2019 roku.

Przypominamy, że zmiana Statutu PZD była podyktowana głównie koniecznością wdrożenia do przepisów związkowych dużej nowelizacji ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. Jednocześnie udoskonalono szereg zapisów statutowych do potrzeb działkowców, ogrodów i Związku. Wprowadzono bowiem wiele nowych rozwiązań, do których można zaliczyć:

- zmianę struktury organizacyjnej na poziomie okręgów,
- przekształcenie Prezydium Krajowej Rady w Krajowy Zarząd,
- ułatwienia w zwoływaniu posiedzeń organów PZD,
- wzmocnienie uprawnień działkowców w zakresie udziału w walnych zebraniach,

- zakaz pobierania opłat ogrodowych od nowego działkowca w razie ich uiszczenia w danym roku przez poprzedniego użytkownika działki,
- zmodyfikowany tryb wypowiedzenia umowy dzierżawy działkowej, służący prewencyjnej kontroli poprawności i zasadności pozbawienia prawa do działki,
- poszerzenie zwolnień z opłat ogrodowych uiszczanych wraz z nabyciem działki,
- przywrócenie możliwości uchwalania przez walne zebranie prac na rzecz ogrodu jako sposobu odpracowania długu z tytułu należnych opłat ogrodowych.

Ze względu na powyższe zmiany, w najbliższym tygodniu Krajowa Rada zbierze się na nadzwyczajnym posiedzeniu, aby omówić działania PZD w związku z dokonaną rejestracją. W szczególności chodzi o wypracowanie postępowania dotyczącego wdrożenia zmiany statutu. W tym zakresie zostaną podjęte odpowiednie uchwały, które rozpoczną proces wprowadzania nowych rozwiązań do bieżącej działalności poszczególnych struktur Związku.

Tekst jednolity znowelizowanego statutu zostanie w najbliższym czasie zamieszczony na stronie internetowej www.pzd.pl. Zostanie również opublikowany w Biuletynie Informacyjnym.

Krajowy Zarząd PZD

Warszawa, 1 marca 2018 roku

II. NADZWYCZAJNE XIX POSIEDZENIE KR PZD W DNIU 8 MARCA 2018 R.

1) Informacja

W dniu 8 marca 2018 r. odbyło się Nadzwyczajne XIX posiedzenie Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców, któremu przewod-

niczył Prezes PZD Pan Eugeniusz Kondracki. Powodem zwołania nadzwyczajnego posiedzenia, była rejestracja przez sąd rejestrowy nowego

Statutu PZD oraz rozpoczęcie prac nad nowelizacją Regulaminu ROD. Na posiedzeniu obecna była również w pełnym składzie Krajowa Komisja Rewizyjna.

Kwestie prawne Rejestracji Statutu przedstawił r. pr. Tomasz Terlecki z Biura Prawnego Jednostki Krajowej PZD. Następnie omówiona została problematyka wdrożenia nowego Statutu w działalności Związku, w tym kwestia zaopatrzenia władz i działkowców w treść nowego statutu. Krajowa Rada uchwałą nr 2/XIX/2018 upoważniła tym samym Krajowy Zarząd PZD do przygotowywania stosownych projektów oraz wydawania uchwał określających: działania wdrażające zmiany nazewnictwa organów PZD, wydanie wytycznych w zakresie stosowania nowego trybu wypowiedzenia umowy dzierżawy działkowej, wdrożenie nowego trybu zatwierdzenia albo odmowy zatwierdzenia przeniesienia prawa do działki, określenia zasad otrzymywania przez członków organów wynagrodzeń za czynności wykonywane w związku z wykonywaną funkcją, określenie zasad uchwalania przez walne zebrania obowiązku prac na rzecz ogrodu (jako sposobu na odpracowanie niezapłaconych opłat ogrodowych), wprowadzenie zasad w zakresie wykładania materiałów sprawozdawczych przed walnymi zebraniem, realizacji przez okręgowe zarządy nowych kompetencji uchwalania opłat ogrodowych pokrywających wydatki związane z korzystaniem z tytułu prawnego do gruntu ROD.

Krajowa Rada zobowiązała władze Związku na wszystkich szczeblach organizacyjnych do podjęcia działań skierowanych na dostosowanie bieżącej działalności jednostek PZD do przepisów znowelizowanego Statutu PZD, przekazania do wiadomości członków organów PZD oraz ogółu działkowców pełnej informacji o zakresie i skutkach zmiany Statutu dokonanej przez XIII Krajowy Zjazd Delegatów PZD.

W dalszej części – zgodnie z porządkiem obrad – omówiona została kwestia konieczności nowelizacji Regulaminu ROD i dostosowania go do obecnie obowiązującego Statutu. Przy okazji omawiania konieczności zmian w regulaminie ponownie odbyła się merytoryczna dyskusja, podczas której padło wiele cennych uwag. Krajowa Rada uznała, że dwuletni okres obowiązywania Regulaminu ROD dowiódł, że jest to dobry

i wszechstronny dokument na miarę oczekiwań i potrzeb działkowców oraz ogrodów. Istnieje jednak potrzeba doskonalenia prawa związkowego i wprowadzania coraz lepszych rozwiązań prawnych wzmacniających pozycję działkowców. Wobec powyższego Krajowa Rada PZD zdecydowała o powołaniu specjalnej komisji ds. nowelizacji Regulaminu ROD, składającej się z reprezentatywnego grona przedstawicieli struktur Związku.

W dyskusji na temat powyższych kwestii głos zabralo wiele osób, w tym m.in.: Prezes PZD Eugeniusz Kondracki, Zdzisław Śliwa, Marian Praczyk, Edward Galus, Józef Pisarski, Janusz Moszkowski, Tadeusz Jarzębak, Henryk Malik, Piotr Wilms i Bartłomiej Kozera.

Kolejną sprawą poruszoną podczas posiedzenia, była informacja o tegorocznych walnych zebraniach ROD, w tym miejscu podobnie jak w kwestii Statutu i Regulaminu, padło wiele cennych uwag i wniosków, w tym także z okręgów, w których walne zebrania – przynajmniej w części – już się odbyły. Członkowie KR na temat walnych zebrań mieli wiele do powiedzenia i podzielenia się z innymi uczestnikami posiedzenia, dlatego też bardzo chętnie zabierali głos podczas dyskusji, wśród wypowiadających się byli: Edward Galus, Barbara Korolczuk, Barbara Kokot, Wiesław Boratyński, Marian Praczyk, Krzysztof Podlewski, Jerzy Wdowczyk, Jan Radoła.

Krajowa Rada odniosła się również do bieżących problemów prawnych, związanych z ochroną danych osobowych, problemach roszczeń do gruntów ROD i kwestii regulacji ich stanu prawnego oraz problemach nowelizacji prawa wodnego. Na zakończenie posiedzenia zostały przedstawione kwestie rozliczania opłat za wywóz śmieci przez działkowców stale zamieszkujących na terenie ROD, w świetle najnowszego orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego. Ponadto, przybliżone zostały projekty ustawy dotyczących m.in. ogrodów działkowych, znajdujących się w fazie projektowej lub procedowanych obecnie przez Sejm RP. Były to w szczególności kwestie planowanej ustawy inwestycyjnej, która gdy już wejdzie w życie, zmieni realia planów zagospodarowania ROD. Na tym zakończono obrady.

2) Porządek obrad

1. Otwarcie obrad Nadzwyczajnego XIX posiedzenia KR PZD
2. Przyjęcie porządku obrad.
3. Wybór komisji uchwał i wniosków.
4. Stwierdzenie prawomocności obrad.
5. Rejestracja Statutu PZD.
6. Wdrożenie Statutu PZD do działalności Związku.
7. Dyskusja.
8. Nowelizacja Regulaminu ROD.
9. Dyskusja
10. Informacja na temat walnych zebrań sprawozdawczych w ROD. Wystąpienia członków KR PZD.
11. Podsumowanie obrad.
12. Podjęcie uchwał.
13. Sprawy różne.
14. Zakończenie posiedzenia.

3) Komisja Uchwał i wniosków

1. Tadeusz Jarzębak	Szczecin	4. Janusz Moszkowski	Wrocław
	Przewodniczący	5. Józef Pisarski	Pomorski
2. Robert Klimaszewski	Poznań	6. Jan Radoła	Śląski
3. Bartłomiej Kozera	Opolski	7. Stanisław Zawadka	Mazowiecki

4) Uchwały:

UCHWAŁA NR 1/XIX/2018
KRAJOWEJ RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW
z dnia 8 marca 2018 roku
w sprawie rejestracji zmiany Statutu PZD

Krajowa Rada PZD, działając w oparciu o umocowanie wynikające z § 1 uchwały nr 4 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów PZD, postanawia:

§ 1

Odstąpić od zaskarżania postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 23 lutego

2018 r. odnoszącego się do rejestracji Statutu PZD.

§ 2

Tekst jednolity Statutu PZD, w brzmieniu wynikającym z w/w postanowienia Sądu, stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

I WICEPREZES

/-/Tadeusz JARZĘBAK

PREZES

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 8 marca 2018 r.

Stowarzyszenie ogrodowe
POLSKI ZWIĄZEK DZIAŁKOWCÓW

S T A T U T
POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW

**uchwalony przez
XII Krajowy Zjazd Delegatów
Polskiego Związku Działkowców
w dniu 2 lipca 2015 roku
ze zmianami wprowadzonymi przez
XIII Krajowy Zjazd Delegatów
Polskiego Związku Działkowców
w dniu 9 grudnia 2017 roku
zarejestrowany przez Sąd Rejonowy
dla m. st. Warszawy w Warszawie
XIII Wydział Gospodarczy
Krajowego Rejestru Sądowego
w dniu 23 lutego 2018 roku.**

ROZDZIAŁ I
Postanowienia ogólne

§ 1

1. Polski Związek Działkowców, zwany dalej „PZD”, jest ogólnopolskim stowarzyszeniem ogrodowym powołanym do zakładania i prowadzenia rodzinnych ogrodów działkowych oraz reprezentacji i obrony interesów swoich członków.
2. PZD działa na podstawie ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych, ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach oraz niniejszego statutu.
3. PZD opiera swoją działalność na pracy społecznej członków; do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.

§ 2

1. Terenem działania PZD jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Siedzibą PZD jest miasto stołeczne Warszawa.
3. PZD ma prawo używać własnego godła, hymnu, sztandarów, odznak i pieczęci.

§ 3

1. PZD posiada osobowość prawną.
2. PZD działa poprzez swoje organy ustanowione niniejszym statutom.

§ 4

PZD może być członkiem innych organizacji krajowych i zagranicznych o pokrewnych celach i zadaniach.

§ 5

1. Użyte w niniejszym statucie określenia oznaczają:
  - 1) ustawa – ustawę z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 40);
  - 2) ROD – rodzinny ogród działkowy prowadzony przez PZD;
  - 3) działkowiec - pełnoletnią osobę fizyczną uprawnioną do korzystania z działki w ROD na podstawie prawa do działki;
  - 4) prawo do działki - ustanowiony zgodnie z ustawą tytuł prawny uprawniający do korzystania z działki;
  - 5) infrastruktura ogrodowa - budynki i budowle, ogrodzenia, aleje i drogi ogrodowe, place zabaw, świetlice, hydrofornie, sieci wodociągowe i energetyczne oraz inne urządzenia znajdujące się na terenie rodzinnego ogrodu działkowego przeznaczone do wspólnego używania przez osoby korzystające z działek oraz służące do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rodzinnego ogrodu działkowego, o ile nie wchodzi w skład przedsiębiorstwa;
  - 6) opłaty ogrodowe – uiszczane przez działkowca opłaty wynikające z uczestnictwa w pokrywaniu kosztów funkcjonowania rodzinnego ogrodu działkowego, a w szczególności związane z zarządzaniem, utrzymaniem terenu ogólnego i infrastruktury ogrodowej;
  - 7) przepisy związkowe – postanowienia uchwał organów PZD, w tym statutu PZD i regulaminu ROD;
  - 8) organy zarządzające – zarząd ROD, okręgowy zarząd i Krajowy Zarząd;
  - 9) osoba bliska – małżonka, zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, dzieci rodzeństwa oraz osoby pozostające w stosunku przysposobienia;
  - 10) głosy - głosy „za”, „przeciw” lub „wstrzymujące się” oddane podczas głosowania w sposób zgodny ze statutem;
  - 11) zwykła większość – więcej głosów oddanych „za” niż „przeciw”;
  - 12) bezwzględna większość - więcej niż połowa głosów oddanych „za”.
2. Organami wyższego stopnia w rozumieniu niniejszego statutu są:
  - 1) w stosunku do walnego zebrania (konferencji delegatów) ROD oraz okręgowego

zjazdu delegatów – odpowiednio właściwy terytorialnie okręgowy zarząd oraz Krajowa Rada,

- 2) w stosunku do zarządu ROD – właściwy terytorialnie okręgowy zarząd,
- 3) w stosunku do okręgowej rady i okręgowego zarządu – Krajowy Zarząd,
- 4) w stosunku do Krajowego Zarządu – Krajowa Rada,
- 5) w stosunku do komisji rewizyjnej ROD oraz okręgowej komisji rewizyjnej – odpowiednio właściwa terytorialnie okręgowa komisja rewizyjna oraz Krajowa Komisja Rewizyjna,
- 6) w stosunku do Krajowej Rady i Krajowej Komisji Rewizyjnej – Krajowy Zjazd Delegatów.

ROZDZIAŁ II Cele i zadania PZD

§ 6

1. Celem PZD jest:
  - 1) zakładanie i prowadzenie ROD,
  - 2) rozwój ROD w sposób zapewniający działkowcom i ich rodzinom aktywny wypoczynek i możliwość prowadzenia upraw ogrodniczych na własne potrzeby,
  - 3) przywracanie społeczności i przyrodzie terenów zdegradowanych,
  - 4) ochrona środowiska przyrodniczego,
  - 5) podnoszenie standardów ekologicznych otoczenia,
  - 6) kształtowanie zdrowego otoczenia człowieka,
  - 7) ochrona przyrody,
  - 8) poprawa warunków socjalnych społeczności lokalnych.

§ 7

PZD realizuje swoje cele poprzez:

- 1) propagowanie idei ogrodnictwa działkowego w społeczeństwie, a szczególnie wszechstronnego znaczenia ROD dla rodzin działkowców i mieszkańców miast oraz racjonalnego wykorzystania gruntów miejskich,
- 2) działanie na rzecz wszechstronnego rozwoju ogrodnictwa działkowego,
- 3) zagospodarowywanie ROD,
- 4) ustanawianie prawa do działek,
- 5) wszechstronne działanie na rzecz ochrony przyrody i środowiska,

- 6) organizowanie i udzielanie pomocy oraz poradnictwa w zagospodarowaniu działek i prowadzeniu upraw ogrodniczych,
- 7) propagowanie wiedzy ogrodniczej, zwłaszcza poprzez szkolenia i prowadzenie działalności wydawniczej,
- 8) prowadzenie działalności społecznej, wychowawczej, wypoczynkowej, rekreacyjnej i innej na rzecz działkowców, ich rodzin oraz społeczności lokalnych,
- 9) współpracę z samorządami terytorialnymi, administracją rządową, organizacjami społecznymi i zawodowymi oraz organizacjami zagranicznymi o pokrewnych celach i zadaniach, a także przedsiębiorcami i innymi instytucjami.

ROZDZIAŁ III

Członkowie PZD – prawa i obowiązki

Rodzaje członkostwa

§ 8

Członkostwo w PZD jest otwarte dla wszystkich działkowców lub osób zainteresowanych zawarciem umowy dzierżawy działkowej.

§ 9

1. Członkami PZD mogą być:
  - 1) osoby fizyczne pełnoletnie, zamieszkałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
  - 2) osoby prawne.
2. Osoby prawne mogą być jedynie członkami wspierającymi PZD.

§ 10

Członkowie PZD dzielą się na:

- 1) członków zwyczajnych,
- 2) członków współdziałających,
- 3) członków wspierających.

Członkowie zwyczajni

§ 11

1. Członkiem zwyczajnym może być osoba fizyczna mająca prawo do działki w ROD.
2. PZD nie może odmówić przyjęcia w poczet członków zwyczajnych działkowca mającego prawo do działki w ROD.
3. Postanowienia ust. 2 nie stosuje się wobec działkowca wcześniej pozbawionego członkostwa w PZD lub wykorzystującego działkę

sprzecznie z ustawą lub rażąco naruszającego regulamin ROD.

§ 12

Osoba ubiegająca się o członkostwo zwyczajne składa pisemne oświadczenie woli o chęci przystąpienia do PZD w formie deklaracji członkowskiej.

§ 13

1. Przyjęcie w poczet członków zwyczajnych następuje na mocy uchwały zarządu ROD.
2. Do czasu powołania zarządu ROD w nowym (odtworzonym) ROD uchwałę w sprawie, o której mowa w ust. 1, podejmuje okręgowy zarząd.
3. Organ, o którym mowa w ust. 1 albo 2, udziela działkowcowi informacji w przedmiocie nabycia członkostwa w terminie 6 miesięcy od dnia złożenia deklaracji członkowskiej. Bezskuteczny upływ tego terminu jest równoznaczny z przyjęciem w poczet członków PZD.

§ 14

1. Członek zwyczajny ma prawo:
  - 1) brać udział w walnym zebraniu ROD,
  - 2) wybierać i być wybieranym do organów PZD,
  - 3) uzyskiwać informacje o działalności PZD,
  - 4) zwracać się do organów PZD o ochronę swoich praw i interesów w zakresie członkostwa w PZD i prawa do działki,
  - 5) występować z wnioskami i postulatami do organów PZD,
  - 6) składać odwołania od uchwał organów PZD bezpośrednio dotyczących jego osoby,
  - 7) brać udział w posiedzeniu organu PZD, na którym podejmowana jest uchwała dotycząca jego członkostwa w PZD w pierwszej instancji, zabierać głos i składać wyjaśnienia na takim posiedzeniu,
  - 8) korzystać z poradnictwa związkowego w zakresie zagospodarowania działki i upraw ogrodniczych,
  - 9) wglądu w dokumentację dotyczącą jego członkostwa.
2. Prawa członkowskie wykonywane są osobiście.

§ 15

Członek zwyczajny ma obowiązek:

- 1) przestrzegać ustawę, niniejszy statut oraz wydane na jego podstawie uchwały organów PZD,
- 2) przestrzegać zasad współżycia społecznego,

- 3) dbać o dobre imię PZD i polskiego ogrodnictwa działkowego,
- 4) działać w interesie PZD i jego członków,
- 5) brać czynny udział w życiu PZD,
- 6) uiszczać składkę członkowską do 30 czerwca danego roku,
- 7) aktualizować dane osobowe i adres do korespondencji,
- 8) otaczać opieką mienie PZD.

- 2) przestrzegać zasad współżycia społecznego,
- 3) dbać o dobre imię PZD i polskiego ogrodnictwa działkowego,
- 4) działać w interesie PZD i jego członków,
- 5) brać czynny udział w życiu PZD,
- 6) uiszczać składkę członkowską do 30 czerwca danego roku,
- 7) aktualizować dane osobowe i adres do korespondencji,
- 8) otaczać opieką mienie PZD.

Członkowie współdziałający

§ 16

1. Członkowie współdziałający udzielają moralnego, materialnego oraz merytorycznego wsparcia realizacji zadań i celów PZD, a także propagują idee ogrodnictwa działkowego.
2. Członkiem współdziałającym może być pełnoletnia osoba fizyczna zainteresowana zawarciem umowy dzierżawy działkowej.

§ 17

1. Przyjęcie w poczet członków współdziałających następuje na mocy uchwały zarządu ROD po złożeniu pisemnej deklaracji członkowskiej.
2. Do czasu powołania zarządu w nowym ROD uchwałę w sprawie, o której mowa w ust. 1, podejmuje okręgowy zarząd.

§ 18

1. Członek współdziałający ma prawo:
  - 1) uzyskiwać informacje o działalności PZD,
  - 2) zwracać się do organów PZD o ochronę swoich praw i interesów w zakresie członkostwa w PZD,
  - 3) występować z wnioskami i postulatami do organów PZD,
  - 4) składać odwołania od uchwał organów PZD bezpośrednio dotyczących jego osoby,
  - 5) brać udział w posiedzeniu organu PZD, na którym podejmowana jest uchwała dotycząca jego osoby w pierwszej instancji, zabierać głos i składać wyjaśnienia na takim posiedzeniu,
  - 6) wglądu w dokumentację dotyczącą jego członkostwa.
2. Prawa członkowskie wykonywane są osobiście.

§ 19

Członek współdziałający ma obowiązek:

- 1) przestrzegać niniejszy statut oraz wydane na jego podstawie uchwały organów PZD,

Członkowie wspierający

§ 20

Członkiem wspierającym może być osoba prawna deklarująca wspieranie celów i zadań PZD, a w szczególności poprzez udzielanie pomocy finansowej lub rzeczowej na rzecz wybranej jednostki organizacyjnej PZD.

§ 21

1. Ubiegający się o członkostwo wspierające składa pisemne oświadczenie woli o chęci przystąpienia do PZD w formie deklaracji członkowskiej.
2. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, składa osoba lub organ umocowany do reprezentowania ubiegającego się o członkostwo wspierające.

§ 22

Przyjęcie w poczet członków wspierających następuje na mocy uchwały organu zarządzającego jednostki organizacyjnej PZD, do której wpłynęła deklaracja członkowska.

§ 23

Członek wspierający ma prawo:

- 1) brać udział w zebraniu organu PZD, na którym rozpatrywane są sprawy jego dotyczące,
- 2) do uzyskania informacji o realizacji wspieranych celów,
- 3) zwracać się do organów PZD w sprawach dotyczących rozwoju ROD.

§ 24

Członek wspierający ma obowiązek:

- 1) dbać o dobre imię PZD i polskiego ogrodnictwa działkowego,
- 2) działać w interesie PZD i jego członków,
- 3) uiszczać składkę członkowską,
- 4) aktualizować dane i adres do korespondencji,

- 5) wywiązywać się z zadeklarowanej formy wsparcia.

Ustanie członkostwa

§ 25

Członkostwo w PZD ustaje na skutek:

- 1) wygaśnięcia,
- 2) pozbawienia.

§ 26

1. Członkostwo w PZD wygasa w razie:
  - 1) śmierci lub utraty osobowości prawnej przez członka PZD,
  - 2) zrzeczenia się na piśmie członkostwa w PZD,
  - 3) wygaśnięcia prawa do działki w ROD,
  - 4) wyodrębnienia ROD, w którym członek zwyczajny posiada prawo do działki,
  - 5) nie wywiązywania się przez członka wspierającego z zadeklarowanej formy wsparcia przez okres co najmniej jednego roku.
2. Wygaśnięcie członkostwa w PZD stwierdza właściwy organ w formie uchwały.

§ 27

Pozbawienie członkostwa może nastąpić w razie rażącego naruszenia przepisów ustawy, postanowień statutu, regulaminu ROD, zasad współzycia społecznego oraz działania na szkodę PZD.

§ 28

1. Pozbawienie członkostwa następuje w drodze uchwały zarządu ROD.
2. W uzasadnionych przypadkach uchwałę o pozbawieniu członkostwa może podjąć właściwy terytorialnie okręgowy zarząd albo Krajowy Zarząd.

§ 29

1. Przed podjęciem uchwały o pozbawieniu członkostwa właściwy organ obowiązany jest przesłać do zainteresowanego członka PZD zawiadomienie o terminie posiedzenia, na którym jego sprawa ma być rozpatrywana oraz umożliwić mu złożenie wyjaśnień. Zawiadomienie przesyła się listem poleconym na co najmniej 21 dni przed terminem posiedzenia.
2. Niezgłoszenie się członka PZD nie wstrzymuje podjęcia uchwały.
3. Odpis uchwały, o której mowa w ust. 1, wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o prawie i ter-

minie złożenia odwołania doręcza się członkowi za pokwitowaniem lub przesyła listem poleconym za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

§ 30

1. Członkowi przysługuje prawo odwołania się od uchwały, o której mowa w § 29, do właściwego organu wyższego stopnia nad organem wydającym uchwałę w ciągu 14 dni od daty otrzymania uchwały.
2. Odwołanie, o którym mowa w ust. 1, wnosi się za pośrednictwem organu, który podjął uchwałę, który w ciągu 14 dni przesyła odwołanie wraz z dokumentacją uzasadniającą podjęcie uchwały do właściwego organu wyższego stopnia.
3. Wniesienie odwołania w terminie i trybie, określonym w ust. 1 i 2, wstrzymuje wykonanie zaskarżonej uchwały.

ROZDZIAŁ IV Struktura i organy PZD

§ 31

Jednostkami organizacyjnymi PZD są:

- 1) rodzinne ogrody działkowe,
- 2) jednostki terenowe,
- 3) jednostka krajowa.

§ 32

Organami PZD są:

- 1) w ROD:
  - a) walne zebranie (konferencja delegatów),
  - b) zarząd,
  - c) komisja rewizyjna,
- 2) w jednostce terenowej:
  - a) okręgowy zjazd delegatów,
  - b) okręgowa rada,
  - c) okręgowy zarząd,
  - d) okręgowa komisja rewizyjna,
- 3) w jednostce krajowej:
  - a) Krajowy Zjazd Delegatów,
  - b) Krajowa Rada,
  - c) Krajowy Zarząd,
  - d) Krajowa Komisja Rewizyjna.

ROZDZIAŁ V Zasady organizacyjne PZD

§ 33

1. Organy PZD pochodzą z wyborów, za wyjątkiem walnego zebrania ROD.

- Wybory do organów PZD przeprowadzane są w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów. Na żądanie co najmniej połowy obecnych na walnym zebraniu (konferencji lub zjeździe) członków PZD uprawnionych do głosowania, wybór organów PZD odbywa się w głosowaniu tajnym.

§ 34

- Członkiem organu PZD może być jedynie członek PZD.
- Można być członkiem tylko jednego organu PZD w danej jednostce organizacyjnej PZD.
- Osoba bliska członka organu PZD nie może być członkiem organu w tej samej jednostce organizacyjnej PZD. Zakaz ten dotyczy również małżonka osoby bliskiej członka organu PZD.
- Postanowienia ust. 2 - 3 nie mają zastosowania do walnych zebrań, konferencji delegatów oraz zjazdów okręgowych i krajowego.
- Przewodniczącym walnego zebrania, konferencji delegatów, zjazdów okręgowych i krajowego nie może być prezes organu zarządzającego oraz przewodniczący komisji rewizyjnej odpowiedniej jednostki organizacyjnej PZD, a także osoba w trakcie trwania obowiązującego co do niej zakazu wynikającego z § 42 ust. 5.

§ 35

- Członek PZD wybrany do organu PZD ma obowiązki:
  - reprezentować godnie interesy PZD,
  - wykonywać obowiązki wynikające z pełnionej funkcji zgodnie z zakresem zadań organu, do którego został wybrany,
  - aktywnie uczestniczyć w pracach organu, którego jest członkiem.
- Członek organu winny działania lub zaniechania, przez które PZD poniósł szkodę, odpowiada za nią osobiście.
- Członek organu może otrzymywać wynagrodzenie za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją na zasadach określonych przez Krajową Radę.

§ 36

- Posiedzenie organu PZD może być zwołane przez organ wyższego stopnia.
- Przewodniczący komisji rewizyjnej lub jego zastępca mają prawo uczestniczyć z głosem doradczym w zebraniach innego organu danej jednostki organizacyjnej PZD.

§ 37

- Kadencja organów PZD trwa cztery lata.
- W szczególnie uzasadnionych przypadkach Krajowa Rada może przedłużyć lub skrócić kadencję organów PZD.

§ 38

Członek organu PZD, w tym delegat wybrany na zjazd (konferencję), zachowuje mandat na czas trwania kadencji.

§ 39

- Mandat członka organu PZD wygasa przed upływem kadencji z chwilą:
  - pisemnej rezygnacji z mandatu,
  - ustania członkostwa w PZD,
  - odwołania,
  - likwidacji lub łączenia jednostek organizacyjnych PZD,
  - wygaśnięcia mandatów członków organu PZD powyżej 50% jego składu.
- Wygaśnięcie mandatu członka organu PZD stwierdza w formie uchwały:
  - właściwy organ PZD, którego był członkiem - w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1- 2,
  - organ dokonujący odwołania - w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 3,
  - właściwy organ wyższego stopnia - w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 i 5.

§ 40

- Z zastrzeżeniem ust. 3, organ PZD powinien dokooptować do swojego składu innego członka w terminie do 3 miesięcy od chwili zmniejszenia się liczby członków organu z przyczyn wymienionych w § 39 ust. 1 pkt 1-3.
- Mandat członka organu powołanego w trybie określonym w ust. 1 wygasa, o ile na najbliższym walnym zebraniu (konferencji) zostanie podjęta uchwała o powołaniu w jego miejsce innej osoby oraz w przypadku uchylenia albo stwierdzenia nieważności uchwały o odwołaniu członka organu, na miejsce którego został dokooptowany.
  - Mandat członka organu powołanego w trybie określonym w ust. 1 wygasa, o ile na najbliższym walnym zebraniu (konferencji) nie zostanie podjęta uchwała o zatwierdzeniu powołania tej osoby w skład organu, a także w przypadku uchylenia albo stwierdzenia nieważności

uchwały o odwołaniu członka organu, na miejsce którego został dokooptowany.¹

3. Organ, który powołał członka w trybie określonym w ust. 1, obowiązany jest przedstawić na najbliższym walnym zebraniu (konferencji) informację o tym powołaniu celem umożliwienia podjęcia uchwały, o której mowa w ust. 2.²
3. Jeżeli mandat delegata wybranego na zjazd (konferencję) wygasł przed upływem kadencji, mandat ten obejmuje osoba wybrana przez właściwy organ PZD w drodze wyborów uzupełniających podczas najbliższego posiedzenia tego organu.³

§ 41

1. Organ wyższego stopnia powołuje organ komisaryczny dla jednostki organizacyjnej PZD w razie:
  - 1) odwołania (zawieszenia) organu,
  - 2) nie dokonania wyboru organu przez walne zebranie (konferencję lub zjazd), na którym ciążył taki obowiązek,
  - 3) wygaśnięcia mandatów członków organu PZD powyżej 50% jego składu.
2. Liczbę członków organu komisarycznego określa organ dokonujący powołania.
3. Organ komisaryczny działa do czasu wyboru zastępowanego organu przez walne zebranie (konferencję lub zjazd), nie dłużej jednak niż 6 miesięcy od powołania. W uzasadnionych przypadkach właściwy organ PZD może przedłużać okres działania organu komisarycznego, który łącznie nie może przekroczyć dwóch lat.
4. Członkiem organu komisarycznego może być każdy członek, z wyjątkiem osób, które na podstawie niniejszego statutu mają zakaz sprawowania mandatu w organach PZD.
5. Organowi komisarycznemu przysługują kompetencje zastępowanego organu, za wyjątkiem kompetencji wynikającej z § 40 ust. 1.

¹ Nowa treść § 40 ust. 2 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 roku zgodnie z § 5 uchwały nr 1 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Działkowców

² Nowa treść § 40 ust. 3 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 roku zgodnie z § 5 uchwały nr 1 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Działkowców

³ Dotychczasowa treść § 40 ust. 3 stanie się § 40 ust. 4 z dniem 1 stycznia 2019 roku zgodnie z § 1 pkt 18 uchwały nr 1 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Działkowców

§ 42

1. Odwołanie organu PZD lub jego członka może nastąpić w razie stwierdzenia, że nie wykonuje obowiązków lub działa w sposób godzący w PZD.
2. Odwołania organu PZD lub jego członka dokonuje organ wyższego stopnia. Członka organu PZD może odwołać również organ, którego jest członkiem.
3. Odwołanie następuje w drodze uchwały. Postanowienia § 29 ust. 3 stosuje się odpowiednio.
4. Odwołanym członkom organu PZD przysługuje prawo odwołania się od uchwały, o której mowa w ust. 3, do organu wyższego stopnia w terminie 14 dni od daty otrzymania uchwały. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji o odwołaniu. Postanowienia § 30 ust. 2 stosuje się odpowiednio.
5. Odwołani członkowie organów nie mogą do końca następnej kadencji wchodzić w skład organów PZD pochodzących z wyboru i pełnić funkcji w organach PZD.
6. Postanowienia ust. 1-4 stosuje się odpowiednio wobec osoby, której mandat wygasł na skutek pisemnie złożonej rezygnacji, jeżeli przed wygaśnięciem mandatu zachodziły co do tej osoby podstawy do odwołania. W takim przypadku właściwy organ stwierdza zakaz sprawowania mandatu i pełnienia funkcji w organach PZD na zasadach określonych w ust. 5.

§ 43

1. Zawieszenie organu PZD lub jego członka może nastąpić w razie konieczności wyjaśnienia uzasadnionych wątpliwości co do ich działalności zgodnej z prawem lub interesem PZD.
2. Okres zawieszenia trwa do 3 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, za zgodą organu wyższego stopnia nad dokonującym zawieszenie, okres zawieszenia może być przedłużony, nie więcej jednak niż o dalsze 3 miesiące.
3. Postanowienia § 42 ust. 2-4 stosuje się odpowiednio.

§ 44

1. Z chwilą wygaśnięcia mandatu członka organu PZD tracą ważność udzielone mu pełnomocnictwa i upoważnienia, w tym także do dysponowania środkami finansowymi znajdującymi się w kasie i na rachunkach bankowych danej jednostki organizacyjnej PZD.
2. Ustępujący organ PZD wydaje nowo wybranemu organowi posiadane ruchomości i nieru-

chomości oraz dokumentację i pieczętą PZD w formie protokołu zdawczo – odbiorczego. Wydania dokonuje się niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 14 dni od wygaśnięcia mandatu. Szczegółowe zasady w tym względzie określa Krajowa Rada.

§ 45

Dla sprawnego wykonywania swoich zadań organy PZD mogą, w zależności od potrzeb, powoływać i odwoływać komisje problemowe stałe i doraźne jako jednostki pomocniczo-doradcze, w szczególności można powołać komisje do badania występujących sporów i proponowania rozstrzygnięć w tych sprawach.

§ 46

1. Organy PZD podejmują decyzje w formie uchwał.
2. Uchwały organów PZD sporządzane są w formie pisemnej, pod rygorem ich nieważności.
3. Uchwałę podpisuje co najmniej dwóch członków właściwego organu PZD na zasadach określonych w odrębnych przepisach związkowych.
4. Uchwała organu PZD jest ważna, jeżeli została podjęta zwykłą większością głosów przy obecności ponad połowy liczby członków danego organu w czasie podejmowania uchwały, chyba że statut stanowi inaczej.
5. Członek organu PZD zostaje wyłączony od rozstrzygania spraw, jeżeli jest osobą bezpośrednio zainteresowaną albo istnieje inna okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Wyłączenia dokonuje dany organ PZD; w głosowaniu nie bierze udziału członek tego organu, którego wyłączenia głosowanie dotyczy.
6. Postanowienia ust. 5 nie stosuje się w przypadku głosowania w sprawie wyboru albo odwołania ze składu organu PZD.

§ 47

1. Uchwały organów wyższego stopnia, podjęte zgodnie z postanowieniami statutu, są obowiązujące dla niższych organów i członków PZD.
2. Uchwały organów PZD wiążą wszystkich działkowców w ROD, jeżeli przewiduje to ustawa.

§ 48

1. Od uchwał organów PZD bezpośrednio dotyczących indywidualnego członka PZD, podjętych w pierwszej instancji, zainteresowanym

stronom w sprawie przysługuje odwołanie w przypadkach określonych w niniejszym statucie.

2. Odwołanie składa się do organu wyższego stopnia za pośrednictwem organu, który podjął uchwałę.

§ 49

1. Odwołanie składa się na piśmie w terminie 14 dni od daty otrzymania uchwały.
2. Złożenie odwołania w trybie i terminie określonym statutem wstrzymuje wykonanie uchwały podjętej w pierwszej instancji do czasu rozpatrzenia tego odwołania przez organ odwoławczy, chyba że statut stanowi inaczej.

§ 50

1. W zależności od dokonanych ustaleń organ odwoławczy:
  - 1) odwołania nie uwzględnia;
  - 2) uchyla zaskarżoną uchwałę w całości lub części i orzeka co do istoty sprawy;
  - 3) zmienia zaskarżoną uchwałę i orzeka co do istoty;
  - 4) uchyla zaskarżoną uchwałę i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania;
  - 5) uchyla zaskarżoną uchwałę i umarza postępowanie.
2. Uchwały organów PZD podjęte w trybie odwoławczym są ostateczne i nie przysługują od nich odwołanie.
3. Uchwały organów PZD podjęte w trybie odwoławczym mogą być wzruszone jedynie w trybie określonym w § 51 i § 52.

§ 51

1. Uchwała organu PZD sprzeczna z prawem, postanowieniami statutu, regulaminu ROD lub uchwałami nadrzędnych organów PZD, jest z mocy prawa nieważna.
2. Nieważność uchwały stwierdza organ, który wydał uchwałę lub organ wyższego stopnia niezwłocznie po powzięciu wiadomości o zaistnieniu przesłanek określonych w ust. 1.
3. Stwierdzenie nieważności następuje w drodze uchwały zawierającej uzasadnienie wykazujące zasadność podjętego rozstrzygnięcia.

§ 52

1. Uchwała organu PZD może być uchylona w przypadku, gdy przy jej podejmowaniu nie zostały uwzględnione wszystkie znane okoliczności lub gdy zostały ujawnione po jej pod-

jęciu nowe okoliczności mogące mieć wpływ na treść uchwały.

2. Uchwała organu PZD może być sprostowana w przypadku, gdy zawiera błędy lub inne oczywiste omyłki nie wpływające na ważność i treść rozstrzygnięcia.
3. Uchylenie lub sprostowanie uchwały należy do organu wyższego stopnia lub organu, który wydał uchwałę, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o zaistnieniu okoliczności określonych w ust. 1 lub 2. Postanowienie § 51 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

ROZDZIAŁ VI

Rodzinny ogród działkowy

Zasady ogólne

§ 53

1. Rodzinny ogród działkowy, jako podstawową jednostkę organizacyjną PZD, tworzą członkowie zwyczajni z tego ROD.
2. Na zasadach określonych w niniejszym statucie, rodzinny ogród działkowy zarządza infrastrukturą ogrodową oraz rozporządza środkami finansowymi i majątkiem ruchomym pozostającymi w dyspozycji ROD.

§ 54

1. Decyzję o powołaniu rodzinnego ogrodu działkowego, jako podstawowej jednostki organizacyjnej PZD, podejmuje okręgowy zarząd.
2. ROD staje się podstawową jednostką organizacyjną PZD z chwilą wpisania do Rejestru Rodzinnych Ogrodów Działkowych.
3. Postanowienia ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do podziału, połączenia lub zniesienia rodzinnego ogrodu działkowego jako podstawowej jednostki organizacyjnej PZD.

§ 55

1. Szczegółowe zasady dotyczące zagospodarowania i użytkowania działki oraz funkcjonowania i zagospodarowania ROD, a także zasady współzycia społecznego obowiązujące na terenie ogrodów określa Regulamin ROD.
2. Uchwalanie i dokonywanie zmian w Regulaminie ROD następuje w drodze uchwały Krajowej Rady podjętej większością 2/3 głosów.

Walne zebranie

§ 56

1. Najwyższym organem PZD w ROD jest walne zebranie.
2. Prawo uczestniczenia w walnym zebraniu oraz prawo wybierania i bycia wybieranym do organów PZD ma każdy członek zwyczajny z danej ROD.
3. W walnym zebraniu mogą brać udział z głosem doradczym przedstawiciele organów wyższego stopnia.

§ 57

1. W ROD posiadającym ponad 300 członków zwyczajnych lub składającym się z kilku terenów, zamiast walnych zebrań, mogą odbywać się konferencje delegatów.
2. Prawo uczestniczenia w konferencji delegatów mają delegaci wybrani na zebraniach sektorów.
3. Decyzję o odbywaniu w ROD konferencji delegatów podejmuje zarząd ROD w drodze uchwały, określając w niej podział ROD na sektory oraz ilość delegatów wybieranych z tych sektorów na konferencję delegatów.
4. Zebrania w sektorach zwołuje zarząd ROD.
5. Zebrania zwoływane są i przeprowadzane na zasadach określonych przez statut PZD dla walnych zebrań.
6. Prawo udziału w zebraniu sektora mają wyłącznie członkowie PZD mający prawo do działek na obszarze sektora.
7. Do konferencji delegatów mają zastosowanie postanowienia dotyczące walnych zebrań, chyba że statut stanowi inaczej.

§ 58

1. Walne zebrania mogą być zwyczajne i nadzwyczajne.
2. Zwyczajne walne zebrania dzielą się na:
  - 1) sprawozdawczo-wyborcze,
  - 2) sprawozdawcze, odbywane corocznie.

§ 59

1. Walne zebranie zwołuje zarząd ROD i proponuje porządek obrad. O terminie i proponowanym porządku zebrania zarząd ROD zawiadamia okręgowy zarząd.
2. Walne zebranie odbywa się do 15 maja danego roku. Odstępstwa od tego terminu dopuszczalne są za zgodą okręgowego zarządu.
3. Nie zwołanie walnego zebrania do dnia 15 maja może stanowić podstawę do odwołania zarządu

ROD i ustanowienia organu komisarycznego, który działa do chwili odbycia walnego zebrania i wyboru nowego zarządu ROD.

§ 60

1. O terminie, miejscu i porządku obrad walnego zebrania zarząd ROD zawiadamia pisemnie - za pośrednictwem poczty lub doręczając zawiadomienie bezpośrednio za pokwitowaniem - członków zwyczajnych na co najmniej 14 dni przed terminem walnego zebrania.
2. *W zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 1, podaje się ponadto miejsce, termin i godziny wyłożenia materiałów sprawozdawczych zgodnie z zasadami określonymi przez Krajowy Zarząd.*⁴
2. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, może być wysłane członkowi zwyczajnemu pocztą elektroniczną, jeżeli uprzednio wyraził na to pisemną zgodę, podając adres, na który zawiadomienie powinno być wysłane.⁵

§ 61

1. Walne zebranie w pierwszym terminie jest prawomocne przy obecności ponad połowy członków zwyczajnych danego ROD.
2. Walne zebranie może odbyć się w drugim terminie, co najmniej pół godziny po wyznaczonej godzinie rozpoczęcia w pierwszym terminie, o ile w zawiadomieniu o zebraniu podano również możliwość odbycia go w drugim terminie i pouczono członków o tym, że uchwały podjęte w drugim terminie są ważne i obowiązują bez względu na liczbę obecnych na zebraniu.
3. Przepisy ust. 2 nie mają zastosowania do konferencji delegatów.

§ 62

1. Uchwały walnych zebrań odbytych w drugim terminie są ważne bez względu na liczbę członków zwyczajnych obecnych na tym zebraniu.
2. Uchwały konferencji delegatów są ważne, jeżeli zostały podjęte przy obecności ponad połowy liczby wybranych delegatów.

⁴ Nowa treść § 60 ust. 2 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 roku zgodnie z § 5 uchwały nr 1 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Działkowców

⁵ Dotychczasowa treść § 60 ust. 2 stanie się § 60 ust. 3 z dniem 1 stycznia 2019 roku zgodnie z § 1 pkt 24 uchwały nr 1 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Działkowców

§ 63

Przewodniczącego walnego zebrania wybierają spośród siebie obecni na zebraniu członkowie zwyczajni z ROD w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów, z zastrzeżeniem § 34 ust. 5.

§ 64

Do walnego zebrania sprawozdawczego należy:

- 1) zatwierdzenie rocznego sprawozdania zarządu ROD,
- 2) zatwierdzenie rocznego sprawozdania komisji rewizyjnej ROD za okres sprawozdawczy,
- 3) zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego ROD sporządzanego przez zarząd ROD,
- 4) rozpatrzenie wniosków komisji rewizyjnej dotyczących działalności zarządu ROD,
- 5) zapoznanie się z wynikami kontroli działalności zarządu ROD przeprowadzonej przez organ wyższego stopnia,
- 6) uchwalanie rocznych planów pracy i preliminarzy finansowych ROD,
- 7) uchwalanie opłat ogrodowych oraz określanie terminu ich uiszczenia,
- 8) podjęcie oddzielnej uchwały w sprawie każdego zadania inwestycyjnego lub remontowego w ROD,
- 9) podjęcie uchwały w sprawie wniosku o zmianę planu zagospodarowania ROD,
- 10) rozpatrzenie wniosków zgłaszanych na zebraniu i podjęcie stosownych uchwał.

§ 65

1. Walne zebranie sprawozdawcze może złożyć wniosek w formie uchwały o odwołanie organu ROD w przypadku nie przyjęcia sprawozdania z jego działalności. Wnioski o odwołanie przedkłada się właściwemu organowi wyższego stopnia.
2. W razie nie przyjęcia sprawozdania organu ROD walne zebranie sprawozdawcze może go odwołać i powołać w jego miejsce nowy organ ROD, jeżeli podczas głosowania obecnych jest ponad połowa członków zwyczajnych danego ROD, a uchwała zapadła bezwzględną większością głosów. Postanowienie § 42 ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.
3. Z zastrzeżeniem § 40 ust. 2, walne zebranie sprawozdawcze może dokonywać wyborów uzupełniających do organów ROD lub delegatów na okręgowy zjazd (rejonową konferencję przedzjazdową).

§ 66

Do kompetencji walnego zebrania sprawozdawczo - wyborczego należy ponadto:

- 1) uchwalenie programu działania ROD na okres kadencji,
- 2) udzielenie absolutorium ustępującemu zarządowi ROD,
- 3) zatwierdzenie sprawozdania zarządu ROD za okres kadencji,
- 4) zatwierdzenie sprawozdania komisji rewizyjnej ROD za okres kadencji,
- 5) ustalenie liczby członków zarządu ROD i komisji rewizyjnej w granicach przewidzianych w statucie,
- 6) wybór członków zarządu ROD i komisji rewizyjnej,
- 7) wybór delegatów na okręgowy zjazd (rejonową konferencję przedzjazdową).

§ 67

1. Naruszenie postanowień statutu dotyczących zwołania i obowiązków walnego zebrania może stanowić podstawę do stwierdzenia jego nieważności.
2. W przypadku nie dokonania wyboru organów, o których mowa w § 66 pkt 6, walne zebranie jest nieważne.
3. Stwierdzenie nieważności walnego zebrania należy do okręgowego zarządu.

§ 68

1. Nadzwyczajne walne zebranie może być zwołane w każdym czasie do rozpatrzenia spraw należących do kompetencji walnych zebrań sprawozdawczych i sprawozdawczo-wyborczych.
2. Z własnej inicjatywy bezwzględną większością głosów, na żądanie 1/3 liczby członków zwyczajnych danego ROD (delegatów) albo na polecenie organu nadrzędnego, zarząd ROD zwołuje nadzwyczajne walne zebranie w ciągu 30 dni od daty zgłoszenia pisemnego żądania. Postanowienie § 59 ust. 3 stosuje się odpowiednio.
3. Zarząd ROD zwołuje nadzwyczajne walne zebranie na wniosek komisji rewizyjnej ROD uchwalony bezwzględną większością głosów.
4. Do kompetencji nadzwyczajnego walnego zebrania należy rozpoznanie spraw, dla których zostało zwołane.
5. Nadzwyczajne walne zebranie, zwołane w trybie i na zasadach określonych statutem, może podejmować uchwały wyłącznie w sprawach,

dla których zostało zwołane i uwidocznionych w zawiadomieniach dostarczonych członkom zwyczajnym.

Zarząd ROD

§ 69

1. Zarząd ROD prowadzi sprawy ROD.
2. Zarząd ROD reprezentuje PZD w zakresie i na zasadach określonych niniejszym statutem.
3. Zarząd ROD składa się z 5 - 11 członków.
4. Liczbę członków zarządu ROD ustala walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze w granicach określonych w ust. 3.

§ 70

1. Zarząd ROD wybiera ze swego grona prezesa, wiceprezesa (wiceprezesów), sekretarza i skarbnika.
2. Zarząd ROD dokonuje podziału obowiązków pomiędzy swoich członków.
3. Prezes kieruje i odpowiada za całokształt prac zarządu ROD.
4. Wiceprezes odpowiada za powierzone dziedziny działalności zarządu ROD oraz zastępuje prezesa w pełnieniu obowiązków. W przypadku wyboru więcej niż jednego wiceprezesa, zarząd ROD powołuje pierwszego wiceprezesa zastępującego prezesa w pełnieniu obowiązków.
5. Sekretarz odpowiada za dokumentowanie działalności zarządu ROD.
6. Skarbnik odpowiada za prowadzenie spraw finansowych i dokumentacji finansowej.
7. Członek zarządu ROD może otrzymywać wynagrodzenie za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją na zasadach określonych przez Krajową Radę.

§ 71

1. Posiedzenia zarządu ROD zwołuje prezes lub zastępujący go wiceprezes. Posiedzenie należy zwołać także na żądanie co najmniej 1/3 liczby członków zarządu ROD, na żądanie komisji rewizyjnej lub organu wyższego stopnia. Posiedzenie zarządu ROD może również zwołać prezes okręgowego zarządu.
2. Posiedzeniu zarządu ROD przewodniczy prezes lub zastępujący go wiceprezes.
3. Posiedzenia zarządu ROD powinny odbywać się co najmniej raz w miesiącu.

§ 72

Zarząd ROD prowadzi sprawy ROD polegające na realizacji zadań koniecznych do zapewnienia bieżącego funkcjonowania ROD (sprawy zwykłego zarządu), a w szczególności:

- 1) realizuje obowiązki wynikające z prawa powszechnie obowiązującego, w tym przepisów podatkowych i regulujących kwestie porządku i czystości,
- 2) realizuje uchwały walnego zebrania,
- 3) ustanawia prawa do działek w ROD, zatwierdza przeniesienia praw do działek w ROD i stwierdza wstąpienie w stosunek prawny wynikający z prawa do działki w ROD,
- 4) wypowiedzi umowy dzierżawy działkowej na zasadach określonych w § 85,
- 5) przyjmuje w poczet członków PZD,
- 6) nadzoruje przestrzeganie regulaminu ROD,
- 7) czuwa nad przestrzeganiem przepisów związkowych przez członków PZD,
- 8) prowadzi i odpowiednio zabezpiecza dokumentację ROD, w tym dotyczącą działkowców oraz członków PZD,
- 9) prowadzi ewidencję działek,
- 10) dba o estetyczny wygląd ROD, organizując konkursy i podejmując inne działania służące dla osiągnięcia tego celu,
- 11) rozpatruje sprawy dotyczące wypełniania przez działkowców ich obowiązków,
- 12) rozpatruje sprawy dotyczące wypełniania przez członków PZD ich obowiązków wynikających z przepisów związkowych, a także sporów między nimi,
- 13) powołuje ogrodowych instruktorów Społecznej Służby Instruktorskiej,
- 14) udostępnia członkom PZD publikacje i inne materiały informacyjne pochodzące od organów nadrzędnych,
- 15) zarządza infrastrukturą ogrodową i utrzymuje ją w należytym stanie,
- 16) opracowuje plany oraz realizuje inwestycje i remonty zgodnie z trybem i zasadami obowiązującymi w PZD,
- 17) podejmuje działania w celu uzyskania i rozliczenia dotacji celowej ze środków publicznych,
- 18) rozporządza majątkiem ruchomym pozostającymi w dyspozycji ROD,
- 19) gospodaruje i rozporządza środkami finansowymi ROD w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami i planem finansowym uchwalonym przez walne zebranie,
- 20) pobiera składki członkowskie, opłaty ogrodowe oraz inne należności,

- 21) terminowo reguluje zobowiązania ROD,
- 22) terminowo rozlicza i odprowadza należności wewnętrzorganizacyjne do organu wyższego stopnia według zasad ustalonych przez Krajową Radę.

§ 73

1. W zakresie spraw zwykłego zarządu, o których mowa w § 72, zarząd ROD samodzielnie reprezentuje PZD, w tym w sprawach sądowych, administracyjnych i podatkowych. W tym zakresie zarząd ROD może samodzielnie zaciągać zobowiązania majątkowe w imieniu PZD.
2. W sprawach określonych w ust. 1 prezes zarządu ROD (pierwszy wiceprezes) łącznie z innym członkiem zarządu ROD umocowany jest do składania oświadczeń woli w imieniu PZD, w tym do ustanawiania pełnomocników procesowych.
3. Z zastrzeżeniem ust. 4, zarząd ROD może reprezentować PZD w sprawie przekraczającej zakres zwykłego zarządu, o ile uzyska uprzednią zgodę okręgowego zarządu pod rygorem nieważności.
4. Zarząd ROD nie może reprezentować PZD w sprawach zastrzeżonych do kompetencji innych organów PZD.

§ 74

1. W powiatach, gminach, miastach i dzielnicach miast okręgowy zarząd może powołać i rozwiązać kolegium prezesów zarządów ROD.
2. Kolegia prezesów stanowią forum wymiany doświadczeń i ustalają kierunek współpracy zainteresowanych ROD z samorządem terytorialnym.
3. Zasady funkcjonowania kolegiów prezesów określa Krajowy Zarząd.

Nabycie i wygaśnięcie prawa do działki w ROD

§ 75

Prawo do działki w ROD nabywa się w drodze:

- 1) ustanowienia prawa do działki,
- 2) przeniesienia prawa do działki,
- 3) wstąpienia w stosunek prawny wynikający z prawa do działki.

§ 76

1. Ustanowienie prawa do działki w ROD następuje na podstawie umowy dzierżawy działkowej zawieranej w formie pisemnej pomiędzy PZD

a pełnoletnią osobą fizyczną. Umowa może być również zawarta z małżonkiem działkowca, jeżeli żąda ustanowienia prawa do działki wspólnie ze swoim współmałżonkiem.

2. Umowa, o której mowa w ust. 1, nie może być zawarta w celu ustanowienia prawa do więcej niż jednej działki.
3. Przy ustanowieniu prawa do działki uwzględnia się w szczególności ustawowe funkcje ROD i działki, a także miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o działkę.

§ 77

1. Umowę dzierżawy działkowej w imieniu PZD zawiera zarząd ROD reprezentowany na zasadach określonych w § 73 ust. 2, po wyrażeniu zgody na tę czynność przez zarząd ROD w formie uchwały.
2. Do czasu powołania zarządu ROD w nowym (odtworzonym) ROD umowę dzierżawy działkowej w imieniu PZD zawiera okręgowy zarząd.

§ 78

1. Przeniesienie prawa do działki w ROD następuje w drodze umowy pomiędzy działkowcem a pełnoletnią osobą fizyczną zawartej w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi.
2. Skuteczność przeniesienia praw do działki zależy od zatwierdzenia przez PZD.
3. PZD składa oświadczenie w przedmiocie zatwierdzenia przeniesienia praw do działki w terminie 2 miesiące od dnia otrzymania pisemnego wniosku o zatwierdzenie; bezskuteczny upływ tego terminu jest jednoznaczny z zatwierdzeniem przeniesienia praw do działki.
4. We wniosku, o którym mowa w ust. 3, działkowiec obowiązany jest wskazać uzgodnioną przez strony umowy, o której mowa w ust. 1, wysokość uzgodnionego pomiędzy stronami wynagrodzenia za znajdujące się na działce nasadzenia, urządzenia i obiekty.

§ 79

1. Odmowa zatwierdzenia przeniesienia praw do działki może nastąpić z ważnych powodów.
2. PZD może również odmówić zatwierdzenia przeniesienia praw do działki, jeżeli jednocześnie wskaże osobę, na rzecz której może nastąpić takie przeniesienie; osoba ta składa pisemne oświadczenie o gotowości zapłaty na

rzecz działkowca wynagrodzenia w wysokości wskazanej we wniosku, o którym mowa w § 78 ust. 3, w terminie 2 tygodni od dnia wskazania. Bezskuteczny upływ terminu jest równoznaczny z uwzględnieniem wniosku.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się w przypadku przeniesienia praw do działki na rzecz osoby bliskiej.

§ 80

1. Decyzję w przedmiocie zatwierdzenia albo odmowy zatwierdzenia przeniesienia praw do działki podejmuje zarząd ROD w formie uchwały.
2. Oświadczenie, w przedmiocie zatwierdzenia albo odmowy zatwierdzenia przeniesienia praw do działki, składa w imieniu PZD zarząd ROD działając na zasadach określonych w § 73 ust. 2 i doręcza je obu stronom umowy za pokwitowaniem lub przesyła listem poleconym za zwrotnym potwierdzeniem odbioru. Oświadczenie sporządza się w formie pisemnej, przy czym odmowa zatwierdzenia przeniesienia praw do działki jest sporządzana w formie pisemnej z uzasadnieniem pod rygorem nieważności.

§ 81

1. W razie śmierci działkowca prawo do działki, które przysługiwało obojgu małżonkom, przypada drugiemu małżonkowi.
2. Jeżeli małżonek zmarłego działkowca nie posiadał prawa do działki, może w terminie 6 miesięcy od dnia śmierci małżonka złożyć oświadczenie woli o wstąpieniu w stosunek prawny wynikający z tego prawa, pod rygorem wygaśnięcia prawa do działki.
3. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 2, składa się do właściwego zarządu ROD.
4. Na podstawie oświadczenia, o którym mowa w ust. 2, zarząd ROD podejmuje uchwałę o wstąpieniu małżonka w stosunek prawny wynikający z prawa do działki po zmarłym działkowcu.
5. Odpis uchwały, o której mowa w ust. 4, doręcza się zainteresowanemu.

§ 82

1. PZD może oddać działkę w bezpłatne używanie instytucjom prowadzącym działalność społeczną, oświatową, kulturalną, wychowawczą, rehabilitacyjną, dobroczynną lub opieki społecznej.

2. Oddanie działki w bezpłatne używanie instytucjom, o których mowa w ust. 1, następuje na podstawie umowy według wzoru określonego przez Krajową Radę PZD.
3. Postanowienia § 77 stosuje się odpowiednio.

§ 83

1. Prawo do działki w ROD wygasa z chwilą:
  - 1) rozwiązania umowy za zgodą obu stron albo upływu terminu wypowiedzenia;
  - 2) śmierci działkowca, o ile ustawa nie stanowi inaczej;
  - 3) likwidacji części ROD, na której znajduje się działka;
  - 4) likwidacji ROD;
  - 5) w innych przypadkach przewidzianych w ustawie.
2. Wygaśnięcie prawa do działki w ROD stwierdza w formie uchwały:
  - 1) zarząd ROD - w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1- 3,
  - 2) okręgowy zarząd - w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 4.

§ 84

1. Rozwiązanie umowy za zgodą obu stron następuje na podstawie pisemnego porozumienia pomiędzy PZD a działkowcem.
2. W porozumieniu, o którym mowa w ust. 1, określa się w szczególności termin rozwiązania umowy i wydania działki zarządowi ROD. Porozumienie może określać warunki zapłaty i wysokość wynagrodzenia za znajdujące się na działce nasadzenia, urządzenia i obiekty stanowiące własność działkowca.
3. Postanowienia § 77 stosuje się odpowiednio.

§ 85

1. PZD może wypowiedzieć umowę, nie później niż na miesiąc naprzód, na koniec miesiąca kalendarzowego, jeżeli działkowiec:
  - 1) pomimo pisemnego upomnienia nadal korzysta z działki lub altany w sposób sprzeczny z przepisami ustawy lub regulaminem, niszczy infrastrukturę ogrodową albo wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi ogrodowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych działek lub
  - 2) wybudował, nadbudował lub rozbudował na terenie działki altanę lub inny obiekt z naruszeniem przepisów prawa stwierdzonym przez właściwy organ administracji publicznej,

- 3) jest w zwłoce z zapłatą opłat ogrodowych lub opłat związanych z utrzymaniem działki na rzecz stowarzyszenia ogrodowego za korzystanie z działki co najmniej przez 6 miesięcy pomimo uprzedzenia go na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, miesięcznego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności, lub
  - 4) oddał działkę lub jej część osobie trzeciej do płatnego lub bezpłatnego używania.
2. Podstawę wypowiedzenia umowy stanowi uchwała zarządu ROD, która musi być zatwierdzona przez okręgowy zarząd.
  3. Zatwierdzenie, o którym mowa w ust. 2, stanowi zgodę na złożenie, w imieniu PZD, oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o treści przedłożonej przez zarząd ROD.
  4. W razie spełnienia warunków określonych w ust. 1-3, zarząd ROD może wypowiedzieć umowę w drodze pisemnego oświadczenia, które doręcza zainteresowanemu działkowcowi.
  5. Wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 4, dokonuje się na piśmie pod rygorem nieważności. Wypowiedzenie określa przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie. Postanowienia § 77 stosuje się odpowiednio.
  6. W uzasadnionych przypadkach, okręgowy zarząd może samodzielnie wypowiedzieć umowę. W takim przypadku ust. 2-4 oraz § 111 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 86

1. W razie wygaśnięcia prawa do działki w ROD na skutek wypowiedzenia umowy, warunki zapłaty i wysokość wynagrodzenia za znajdujące się na działce nasadzenia, urządzenia i obiekty stanowiące własność działkowca ustala się w drodze pisemnego porozumienia pomiędzy PZD i działkowcem. Postanowienie § 77 stosuje się odpowiednio.
2. W razie braku porozumienia, o którym mowa w ust. 1, PZD może w trybie procesu żądać sprzedaży nasadzeń, urządzeń i obiektów w drodze licytacji sądowej. Postanowienie sądu o przysądzeniu własności nasadzeń, urządzeń i obiektów jest równoznaczne z ustanowieniem prawa do działki przez PZD.
3. Na podstawie postanowienia sądu, o którym mowa w ust. 2, zarząd ROD w drodze uchwały stwierdza ustanowienie prawa do działki.
4. Odpis uchwały, o której mowa w ust. 3, doręcza się zainteresowanemu.

§ 87

1. W razie śmierci działkowca prawo do działki w ROD wygasa w następstwie niedokonania czynności, o której mowa w § 81 ust. 2.
2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, prawo do działki ustanawiane jest na rzecz osoby bliskiej zmarłego, która w terminie 3 miesięcy od wygaśnięcia prawa do działki zgłosiła wniosek o ustanowienie prawa do działki po zmarłym.
3. Ustanowienie prawa do działki na rzecz osoby bliskiej zmarłego działkowca nie może nastąpić przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 2.
4. W razie śmierci działkowca niepozostającego w związku małżeńskim, przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio, z tym że terminy, o których mowa w tych ustępach, wynoszą 6 miesięcy od dnia śmierci działkowca.
5. W przypadku zgłoszenia wniosku przez kilka osób bliskich, ustanowienie prawa do działki następuje na rzecz tej osoby bliskiej wskazanej w orzeczeniu sądowym. Postanowienia § 86 ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

§ 88

1. W przypadku wygaśnięcia prawa do działki w ROD w związku z likwidacją ROD lub jego części na warunkach określonych w art. 21 lub art. 24 ust. 3 lub art. 26 ustawy, działkowcowi przysługuje prawo do działki zamiennej pod warunkiem zgłoszenia do PZD odpowiedniego żądania.
2. Żądanie, o którym mowa w ust. 1, działkowiec składa na piśmie najpóźniej w terminie 3 miesięcy od dnia likwidacji ROD lub jego części do właściwego okręgowego zarządu.
3. Prawo do działki zamiennej ustanawiane jest na zasadach określonych w § 77.

Komisja rewizyjna ROD

§ 89

1. Działalność kontrolną w ROD prowadzi komisja rewizyjna.
2. Komisja rewizyjna ROD składa się z 3 - 9 członków.
3. Liczbę członków komisji rewizyjnej ustala walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze w granicach określonych w ust. 2.

§ 90

1. Komisja rewizyjna wybiera ze swego grona przewodniczącego, jego zastępcę i sekretarza.
2. Posiedzenia komisji rewizyjnej zwołuje i prowadzi przewodniczący, a w razie jego nieobecności zastępca przewodniczącego. Posiedzenie komisji rewizyjnej może również zwołać przewodniczący okręgowej komisji rewizyjnej.
3. Uchwały komisji rewizyjnej są ważne, jeżeli zostały podjęte zwykłą większością głosów jej członków przy udziale przewodniczącego lub jego zastępcy.

§ 91

1. Komisja rewizyjna przeprowadza kontrolę i ocenę działalności zarządu ROD, w tym finansowej.
2. Komisja rewizyjna przeprowadza kontrolę z własnej inicjatywy, na polecenie okręgowej komisji rewizyjnej albo na wniosek okręgowego zarządu.

§ 92

1. Komisja rewizyjna bada i opiniuje roczne sprawozdanie zarządu ROD i sprawozdanie finansowe ROD, a także opiniuje preliminarze finansowe ROD.
2. Wyniki kontroli oraz ocenę rocznego sprawozdania zarządu ROD i rocznego sprawozdania finansowego ROD komisja rewizyjna przedstawia wraz z wnioskami na walnym zebraniu. Ocena za okres kadencji przedstawiana jest na walnym zebraniu sprawozdawczo – wyborczym z wnioskiem w sprawie absolutorium dla ustępującego zarządu ROD.
3. Wyniki kontroli wraz z wnioskami komisja przedstawia na posiedzeniu zarządu ROD.
4. Protokoły kontroli oraz wnioski komisja rewizyjna przekazuje zarządowi ROD w terminie 14 dni od daty przeprowadzenia kontroli, a w razie stwierdzenia uchybień także okręgowemu zarządowi.

§ 93

Szczegółowy tryb działania komisji rewizyjnej określa regulamin komisji rewizyjnych PZD uchwalany przez Krajową Komisję Rewizyjną.

ROZDZIAŁ VII

Jednostka terenowa PZD

Zasady ogólne

§ 94

1. Jednostka terenowa PZD, zwana dalej okręgiem, działa na rzecz i w interesie członków PZD oraz ROD na obszarze swego działania.
2. Na zasadach określonych w niniejszym statucie, okręg zarządza majątkiem trwałym oraz rozporządza środkami finansowymi i majątkiem ruchomym pozostającymi w jego dyspozycji.

§ 95

1. Decyzję o powołaniu okręgu i ustaleniu jego obszaru działania podejmuje Krajowa Rada.
2. Decyzję o likwidacji, połączeniu lub zmianie obszaru działania okręgu podejmuje Krajowa Rada.

Okręgowy Zjazd Delegatów

§ 96

1. Najwyższym organem PZD w okręgu jest okręgowy zjazd delegatów.
2. Prawo uczestniczenia w okręgowym zjeździe delegatów mają delegaci ROD, wybrani na walnych zebraniach (konferencjach delegatów) sprawozdawczo – wyborczych, z zastrzeżeniem § 97.
3. W okręgowych zjazdach delegatów biorą udział z głosem doradczym członkowie ustępujących władz okręgu nie będący delegatami oraz przedstawiciele organów wyższego stopnia.
4. Okręgowy zjazd delegatów ma prawo wybrać w skład organów, określonych w § 102 pkt 6, każdego członka mającego prawo do udziału w zjeździe.

§ 97

1. W okręgach posiadających ponad 25000 członków delegaci na okręgowy zjazd delegatów mogą być wybierani na rejonowych konferencjach przedzjazdowych.
2. Prawo uczestniczenia w rejonowych konferencjach przedzjazdowych mają delegaci wybrani na walnych zebraniach (konferencjach delegatów).
3. Decyzję o odbywaniu rejonowych konferencji przedzjazdowych podejmuje okręgowa rada

w drodze uchwały, określając w niej podział okręgu na rejony oraz ilość delegatów wybieranych przez te konferencje na okręgowy zjazd.

4. Wybór delegatów na okręgowy zjazd odbywa się w sposób jednolity w całym okręgu – bezpośrednio na walnych zebraniach (konferencjach delegatów) albo na rejonowych konferencjach przedzjazdowych.

§ 98

Okręgowy zjazd delegatów może być:

- 1) zwyczajny,
- 2) nadzwyczajny.

§ 99

1. Zwyczajny okręgowy zjazd zwołuje okręgowa rada w ostatnim roku kadencji.
2. Ostateczny termin odbycia zwyczajnych okręgowych zjazdów ustala Krajowa Rada.

§ 100

Nie zwołanie zwyczajnego okręgowego zjazdu w terminie określonym w § 99 ust. 2, stanowi podstawę do jego zwołania przez Krajową Radę.

§ 101

O terminie, miejscu i porządku obrad okręgowego zjazdu okręgowy zarząd zawiadamia pisemnie - za pośrednictwem poczty lub doręczając zawiadomienie bezpośrednio za pokwitowaniem – wybranych delegatów na co najmniej 14 dni przed terminem okręgowego zjazdu. Postanowienie § 60 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 102

Do zwyczajnego okręgowego zjazdu należy:

- 1) wytyczanie kierunków działalności PZD na terenie okręgu,
- 2) zatwierdzenie sprawozdania z działalności okręgowej rady za okres kadencji,
- 3) zatwierdzenie sprawozdania z działalności okręgowej komisji rewizyjnej za okres kadencji,
- 4) udzielenie absolutorium ustępującemu okręgowemu zarządowi,
- 5) uchwalenie programu działania okręgu,
- 6) ustalenie liczby i wybór członków okręgowej rady i okręgowej komisji rewizyjnej oraz wybór delegatów na Krajowy Zjazd Delegatów PZD,
- 7) rozpatrzenie wniosków, zgłoszonych na zjeździe i podjęcie stosownych uchwał zgodnie z niniejszym statutem,

- 8) rozpatrzenie wszystkich innych spraw, dotyczących ROD na terenie okręgu, nie zastrzeżonych do kompetencji innych organów PZD.

§ 103

1. Naruszenie postanowień statutu dotyczących zwołań i obowiązków okręgowego zjazdu może stanowić podstawę do stwierdzenia jego nieważności.
2. W przypadku nie dokonania wyboru organów, o których mowa w § 102 pkt 6, okręgowy zjazd jest nieważny.
3. Stwierdzenie nieważności okręgowego zjazdu należy do Krajowej Rady.

§ 104

1. Nadzwyczajny okręgowy zjazd delegatów zwołuje się w razie konieczności rozpatrzenia spraw należących do kompetencji zwyczajnego okręgowego zjazdu.
2. Do nadzwyczajnego okręgowego zjazdu należy rozpoznanie spraw, dla których został zwołany.
3. Nadzwyczajny okręgowy zjazd zwołuje bezwzględną większością głosów okręgowa rada z własnej inicjatywy lub na żądanie Krajowej Rady, a także na wniosek co najmniej 1/3 liczby delegatów na okręgowy zjazd lub na wniosek okręgowej komisji rewizyjnej, uchwalony bezwzględną większością głosów.
4. Nadzwyczajny okręgowy zjazd zwołuje się w ciągu 3 miesięcy od daty zgłoszenia żądania lub wniosku. Postanowienie § 100 stosuje się odpowiednio.
5. Nadzwyczajny okręgowy zjazd zwołany w trybie i na zasadach określonych statutem, może podejmować uchwały wyłącznie w sprawach, dla których został zwołany i uwidocznionych w zawiadomieniach dostarczonych delegatom.

Okręgowa Rada i Okręgowy Zarząd

§ 105

1. Okręgowa rada jest najwyższym organem w okręgu między okręgowymi zjazdami delegatów.
2. Okręgowa rada składa się z 19 - 39 członków.
3. Liczbę członków okręgowej rady ustala okręgowy zjazd delegatów w granicach określonych w ust. 2.

§ 106

1. Okręgowa rada wybiera ze swego grona prezesa okręgu, wiceprezesa (wiceprezesów) okręgu, sekretarza okręgu i skarbnika okręgu.
2. Prezes okręgu kieruje i odpowiada za całość kształt prac okręgowej rady.
3. Wiceprezes okręgu odpowiada za powierzone dziedziny działalności okręgowej rady oraz zastępuje prezesa okręgu w pełnieniu obowiązków. W przypadku wyboru więcej niż jednego wiceprezesa okręgu, okręgowa rada powołuje pierwszego wiceprezesa okręgu zastępującego prezesa okręgu w pełnieniu obowiązków.
4. Sekretarz okręgu odpowiada za dokumentowanie działalności okręgowej rady.
5. Skarbnik okręgu odpowiada za prowadzenie spraw finansowych i dokumentacji finansowej jednostki terenowej PZD.

§ 107

1. Okręgowa rada wybiera ze swego grona okręgowy zarząd.
2. Okręgowy zarząd składa się z 7 - 11 członków. W skład okręgowego zarządu wchodzi:
  - 1) prezes okręgu,
  - 2) wiceprezes (wiceprezesi) okręgu,
  - 3) sekretarz okręgu,
  - 4) skarbnik okręgu,
  - 5) członkowie okręgowego zarządu.
3. Okręgowy zarząd dokonuje podziału obowiązków pomiędzy swoich członków. Postanowienia § 106 ust. 2-5 stosuje się odpowiednio.
4. Członek okręgowego zarządu może otrzymywać wynagrodzenie za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją na zasadach określonych przez Krajową Radę.

§ 108

1. Posiedzenia okręgowej rady zwołuje prezes lub zastępujący go wiceprezes. Posiedzenie należy także zwołać w terminie trzydziestu dni od złożenia pisemnego żądania przez okręgową komisję rewizyjną, Krajową Radę lub co najmniej 1/3 liczbę członków okręgowej rady. Posiedzenie okręgowej rady może również zwołać Prezes PZD.
2. Posiedzeniu okręgowej rady przewodniczy prezes lub zastępujący go wiceprezes.
3. Posiedzenia okręgowej rady powinny odbywać się co najmniej trzy razy w roku.
4. Tryb pracy okręgowej rady określa regulamin uchwalony przez okręgową radę. Regulamin podlega rejestracji przez Krajową Radę.

§ 109

Do okręgowej rady należy:

- 1) realizacja kierunków działalności PZD na terenie okręgu ustalonych przez okręgowy zjazd,
- 2) uchwalanie rocznych planów pracy i preliminarzy finansowych okręgu,
- 3) zatwierdzenie rocznego sprawozdania z działalności okręgowego zarządu,
- 4) zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego okręgu sporządzanego przez okręgowy zarząd,
- 5) zatwierdzanie rocznych zbiorczych preliminarzy finansowych i sprawozdań finansowych ROD,
- 6) rozpatrywanie sprawozdań i wniosków okręgowego zarządu oraz podejmowanie stosownych uchwał i stanowisk,
- 7) ustalanie ilości delegatów na okręgowy zjazd PZD,
- 8) nadawanie nazw ROD z obszaru swojego działania,
- 9) wykonywanie zadań i podejmowanie uchwał w innych sprawach określonych w postanowieniach niniejszego statutu jako kompetencja okręgowej rady.

§ 110

1. Okręgowy zarząd prowadzi sprawy okręgu, działa na rzecz ROD oraz współpracuje z organami samorządu terytorialnego i terenową administracją rządową z obszaru działania okręgu w zakresie tworzenia, funkcjonowania i rozwoju ROD.
2. Do okręgowego zarządu należy:
  - 1) udzielanie pomocy zarządom ROD w zakresie spraw określonych w § 72,
  - 2) podejmowanie inicjatyw w celu tworzenia i rozwoju ROD,
  - 3) gospodarowanie i rozporządzanie środkami finansowymi okręgu,
  - 4) zarządzanie majątkiem trwałym i utrzymywanie go w należyтым stanie,
  - 5) rozporządzanie majątkiem ruchomym pozostającym w dyspozycji okręgu,
  - 6) sprawowanie nadzoru nad zarządami ROD w zakresie wypełniania ich obowiązków,
  - 7) udzielanie zgody zarządom ROD na działania przekraczające zakres zwykłego zarządu, z wyłączeniem spraw określonych w § 134 ust. 2 pkt 13,
  - 8) podejmowanie działań w celu uzyskania i rozliczenia dotacji celowej ze środków publicznych,

- 9) prowadzenie inwestycji związanych z zakładaniem i modernizacją ROD,
  - 10) sprawowanie nadzoru nad zarządami ROD w zakresie zgodnego z regulaminem ROD zagospodarowania ogrodu,
  - 11) rozpatrywanie i załatwianie skarg dotyczących działalności zarządów ROD oraz zagospodarowania ROD,
  - 12) stwierdzanie nieważności walnych zebrań (konferencji delegatów),
  - 13) zmienianie, uchylanie lub stwierdzanie nieważności uchwał walnych zebrań (konferencji delegatów),
  - 14) zmienianie, uchylanie lub stwierdzanie nieważności uchwał zarządów ROD,
  - 15) podejmowanie uchwał w przedmiocie zatwierdzenia uchwał zarządów ROD o wypowiedzeniu umowy dzierżawy działkowej,
  - 16) zawieszanie lub odwoływanie zarządów ROD lub ich członków oraz powoływanie zarządów komisarycznych ROD, a także stwierdzanie wygaśnięcia mandatów członków zarządów ROD,
  - 17) zatwierdzanie planów zagospodarowania nowych oraz zmian planów zagospodarowania istniejących ogrodów,
  - 18) podejmowanie uchwał w sprawie łączenia lub podziału ROD,
  - 19) podejmowanie uchwał w sprawie wyrażania zgody na czasowe zajęcia terenu ROD oraz opiniowanie wniosków o ustanowienie służebności na nieruchomościach PZD,
  - 20) opiniowanie żądań właścicieli nieruchomości w zakresie likwidacji całości lub części ROD oraz uczestniczenie w jej przebiegu,
  - 21) terminowe rozliczanie i odprowadzanie należnej składki członkowskiej i innych należności wewnątrzorganizacyjnych do organu wyższego stopnia,
  - 22) organizowanie i prowadzenie ośrodków szkolenia oraz ośrodków finansowo-księgowych dla ROD,
  - 23) prowadzenie Rejestru Członków Organów PZD w części dotyczącej członków organów ROD z obszaru działania okręgu,
  - 24) wykonywanie zadań określonych w innych postanowieniach niniejszego statutu odnoszących się do okręgowego zarządu.
3. Postanowienia § 108 ust. 1-3 stosuje się odpowiednio do okręgowego zarządu, z tym że regulamin uchwalony według § 108 ust. 4 podlega rejestracji przez Krajowy Zarząd.

§ 111

1. W zakresie swoich kompetencji określonych niniejszym statutem okręgowy zarząd samodzielnie reprezentuje PZD, w tym w sprawach sądowych, administracyjnych i podatkowych. W tym zakresie okręgowy zarząd może samodzielnie zaciągać zobowiązania majątkowe w imieniu PZD.
2. Okręgowy zarząd może przejąć prowadzenie spraw i postępowań sądowych, administracyjnych i podatkowych prowadzonych przez zarząd ROD.
3. Do składania oświadczeń woli w zakresie określonym w ust. 1 i 2, w tym ustanawiania pełnomocników procesowych, konieczne jest współdziałanie:
  - 1) prezesa okręgu z innym członkiem okręgowego zarządu albo,
  - 2) wiceprezesa (pierwszego wiceprezesa) okręgu ze skarbnikiem albo sekretarzem okręgu.

§ 112

1. Okręgowy zarząd może tworzyć delegatury rejonowe jako swoje jednostki pomocnicze, których zadaniem jest usprawnienie działania okręgowego zarządu, obsługi statutowej członków oraz ułatwienie współpracy z ROD.
2. Zasady funkcjonowania i zakres działania delegatur rejonowych określa Krajowy Zarząd.

Okręgowa Komisja Rewizyjna

§ 113

1. Działalność kontrolną w okręgu prowadzi okręgowa komisja rewizyjna.
2. Okręgowa komisja rewizyjna składa się z 5 - 11 członków.
3. Liczbę członków okręgowej komisji rewizyjnej ustala okręgowy zjazd delegatów w granicach określonych w ust. 2.

§ 114

1. Okręgowa komisja rewizyjna wybiera ze swego grona przewodniczącego, zastępcę (zastępców) i sekretarza. W przypadku wyboru więcej niż jednego zastępcy przewodniczącego, okręgowa komisja rewizyjna powołuje pierwszego zastępcę przewodniczącego zastępującego przewodniczącego w pełnieniu obowiązków.

2. Posiedzenia okręgowej komisji rewizyjnej zwołuje i prowadzi przewodniczący, a w razie jego nieobecności pierwszy zastępca przewodniczącego. Posiedzenie okręgowej komisji rewizyjnej może zwołać również przewodniczący Krajowej Komisji Rewizyjnej.
3. Uchwały okręgowej komisji rewizyjnej są ważne, jeżeli zostały podjęte zwykłą większością głosów jej członków przy udziale przewodniczącego lub jego zastępcy.

§ 115

1. Okręgowa komisja rewizyjna przeprowadza kontrolę i ocenę działalności okręgowej rady i okręgowego zarządu, w tym finansowej.
2. Okręgowa komisja rewizyjna przeprowadza kontrolę działalności ROD w miarę potrzeby.
3. Okręgowa komisja rewizyjna bada i opiniuje roczne sprawozdanie okręgowego zarządu i sprawozdania finansowe okręgu oraz zbiorcze sprawozdania finansowe z ROD, a także opiniuje preliminarze finansowe okręgu oraz zbiorcze preliminarze finansowe ROD.
4. Okręgowa komisja rewizyjna przeprowadza kontrole z własnej inicjatywy, na polecenie Krajowej Komisji Rewizyjnej. Okręgowa komisja rewizyjna może przeprowadzić kontrolę na wniosek okręgowego zarządu.
5. Okręgowa komisja rewizyjna nadzoruje komisje rewizyjne ROD.

§ 116

Do okręgowej komisji rewizyjnej należy opracowywanie sprawozdań i wniosków na okręgowy zjazd delegatów oraz stawianie wniosku w sprawie udzielenia okręgowemu zarządowi absolutorium.

§ 117

Szczegółowy tryb działania komisji rewizyjnej określa regulamin komisji rewizyjnych uchwalany przez Krajową Komisję Rewizyjną.

ROZDZIAŁ VIII Jednostka krajowa PZD

Zasady ogólne

§ 118

Jednostka krajowa PZD działa na rzecz i w interesie wszystkich członków PZD oraz ROD i pozostałych jednostek organizacyjnych PZD.

Krajowy Zjazd Delegatów

§ 119

1. Najwyższym organem PZD jest Krajowy Zjazd Delegatów.
2. Prawo uczestniczenia w Krajowym Zjeździe Delegatów mają delegaci wybrani na okręgowych zjazdach delegatów.
3. W Krajowym Zjeździe Delegatów biorą udział z głosem doradczym członkowie ustępujących władz krajowych nie będący delegatami.
4. Krajowy Zjazd Delegatów ma prawo wybrać w skład organów, określonych w § 123 pkt 6, każdego członka mającego prawo do udziału w zjeździe.

§ 120

Krajowy Zjazd Delegatów może być:

- 1) zwyczajny,
- 2) nadzwyczajny.

§ 121

Zwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów zwołuje Krajowa Rada w ostatnim roku kadencji.

§ 122

O terminie, miejscu i porządku obrad Krajowego Zjazdu Delegatów Krajowa Rada zawiadamia pisemnie - za pośrednictwem poczty lub doręczając zawiadomienie bezpośrednio za pokwitowaniem – wybranych delegatów na co najmniej 14 dni przed terminem Krajowego Zjazdu Delegatów. Postanowienie § 60 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 123

Do zwyczajnego Krajowego Zjazdu Delegatów należy:

- 1) zatwierdzenie sprawozdania Krajowej Rady za okres kadencji,
- 2) zatwierdzenie sprawozdania Krajowej Komisji Rewizyjnej za okres kadencji,
- 3) udzielanie absolutorium ustępującej Krajowej Radzie,
- 4) uchwalenie statutu PZD lub jego zmian,
- 5) uchwalenie programu działania PZD,
- 6) ustalenie liczby i wybór członków Krajowej Rady i Krajowej Komisji Rewizyjnej,
- 7) podejmowanie uchwały w przedmiocie rozwiązania PZD na wniosek co najmniej 3/4 okręgowych zjazdów delegatów,
- 8) rozpatrzenie zgłoszonych wniosków i podjęcie stosownych uchwał.

§ 124

1. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów zwołuje Krajowa Rada bezwzględną większością głosów z własnej inicjatywy, a także co najmniej 1/3 liczby delegatów na Krajowy Zjazd Delegatów lub na wniosek Krajowej Komisji Rewizyjnej, uchwalony bezwzględną większością głosów.
2. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów zwołuje się w ciągu 3 miesięcy od daty zgłoszenia żądania lub wniosku.
3. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów może być zwołany w każdym czasie do rozpatrzenia spraw należących do kompetencji zwyczajnego Krajowego Zjazdu Delegatów.
4. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów zwołany w trybie i na zasadach określonych statutem, może podejmować uchwały wyłącznie w sprawach, dla których został zwołany i uwidocznionych w zawiadomieniach dostarczonych delegatom.

§ 125

1. Pomędzy zwyczajnymi Krajowymi Zjazdami Delegatów Krajowa Rada może zwołać Kongres PZD dla oceny sytuacji i wyrażenia stanowiska PZD w sprawach szczególnie istotnych dla ruchu ogrodnictwa działkowego w Polsce.
2. Kongres nie jest organem PZD i nie może podejmować uchwał zastrzeżonych do kompetencji organów PZD.

§ 126

1. W Kongresie uczestniczą członkowie Krajowej Rady i Krajowej Komisji Rewizyjnej, prezesi okręgowych zarządów i przewodniczący okręgowych komisji rewizyjnych.
2. Uchwała Krajowej Rady o zwołaniu Kongresu może przewidywać uczestnictwo innych członków PZD niż wskazanych w ust. 1.

Krajowa Rada

§ 127

1. Krajowa Rada jest najwyższym organem PZD między Krajowymi Zjazdami Delegatów.
2. Krajowa Rada składa się z 27 - 45 członków.
3. Liczbę członków Krajowej Rady ustala Krajowy Zjazd Delegatów w granicach określonych w ust. 2.

§ 128

1. Krajowa Rada wybiera ze swego grona Prezesa PZD, wiceprezesa (wiceprezesów) PZD, Sekretarza PZD i Skarbnika PZD.
2. Prezes PZD kieruje i odpowiada za całokształt prac Krajowej Rady.
3. Wiceprezes PZD odpowiada za powierzone dziedziny działalności Krajowej Rady oraz zastępuje Prezesa PZD w pełnieniu obowiązków. W przypadku wyboru więcej niż jednego wiceprezesa PZD, Krajowa Rada powołuje pierwszego wiceprezesa PZD zastępującego Prezesa PZD w pełnieniu obowiązków.
4. Sekretarz PZD odpowiada za dokumentowanie działalności Krajowej Rady.
5. Skarbnik PZD odpowiada za prowadzenie spraw finansowych i dokumentacji finansowej jednostki krajowej PZD.

§ 129

1. Posiedzenia Krajowej Rady zwołuje Prezes PZD lub zastępujący go wiceprezes PZD. Posiedzenie należy także zwołać w terminie trzydziestu dni od złożenia pisemnego żądania przez Krajową Komisję Rewizyjną lub co najmniej 1/3 liczbę członków Krajowej Rady.
2. Posiedzeniu Krajowej Rady przewodniczy Prezes PZD lub zastępujący go wiceprezes PZD.
3. Posiedzenia Krajowej Rady powinny odbywać się co najmniej trzy razy w roku.
4. Tryb pracy Krajowej Rady określa regulamin uchwalony przez Krajową Radę.

§ 130

Do Krajowej Rady należy:

- 1) realizowanie postanowień ustawy, statutu oraz uchwał Krajowego Zjazdu,
- 2) ustalanie kierunków polityki PZD,
- 3) określanie kierunków rozwoju ROD,
- 4) zajmowanie stanowisk w sprawach istotnych dla PZD i ogrodnictwa działkowego,
- 5) uchwalanie regulaminu ROD,
- 6) interpretowanie postanowień statutu,
- 7) uchwalanie rocznych planów pracy i preli-minarzy finansowych jednostki krajowej,
- 8) zatwierdzenie rocznego sprawozdania z działalności Krajowego Zarządu,
- 9) zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego jednostki krajowej sporządzonego przez Krajowy Zarząd,
- 10) zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego PZD sporządzanego przez Krajowy Zarząd,

- 11) udzielenie absolutorium Krajowemu Zarządowi za okres kadencji,
- 12) ustalanie wysokości składki członkowskiej oraz zasad jej podziału pomiędzy jednostki organizacyjne PZD,
- 13) ustalanie zasad prowadzenia i finansowania inwestycji w PZD,
- 14) stwierdzanie nieważności okręgowych zjazdów,
- 15) zmienianie, uchylanie lub stwierdzanie nieważności uchwał okręgowych zjazdów,
- 16) ustalanie ilości delegatów na zwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów wybieranych przez poszczególne okręgowe zjazdy delegatów,
- 17) nadawanie sztandarów dla jednostek organizacyjnych PZD,
- 18) ustanawianie tytułów honorowych i odznaczeń związkowych innych niż określone w § 141 i 142,
- 19) wykonywanie zadań i podejmowanie uchwał w innych sprawach określonych w postanowieniach niniejszego statutu jako kompetencja Krajowej Rady.

Krajowy Zarząd

§ 131

1. Krajowy Zarząd jest zarządem PZD.
2. Krajowy Zarząd reprezentuje i prowadzi sprawy PZD na zasadach określonych niniejszym statutem.

§ 132

1. Krajowy Zarząd wybiera Krajowa Rada spośród swoich członków.
2. Krajowy Zarząd składa się z 7 - 11 członków. W skład Krajowego Zarządu wchodzi:
  - 1) Prezes PZD,
  - 2) wiceprezesi PZD,
  - 3) Sekretarz PZD,
  - 4) Skarbnik PZD,
  - 5) członkowie Krajowego Zarządu.
3. Krajowy Zarząd dokonuje podziału obowiązków pomiędzy swoich członków. Postanowienia § 128 ust. 2-5 stosuje się odpowiednio.
4. Członek Krajowego Zarządu może otrzymywać wynagrodzenie za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją na zasadach określonych przez Krajową Radę.

§ 133

1. Posiedzenia Krajowego Zarządu zwołuje Prezes PZD lub zastępujący go wiceprezes PZD. Posiedzenie należy także zwołać w terminie trzydziestu dni od złożenia pisemnego żądania przez Krajową Komisję Rewizyjną lub co najmniej 1/3 liczbę członków Krajowego Zarządu.
2. Posiedzeniu Krajowego Zarządu przewodniczy Prezes PZD lub zastępujący go wiceprezes PZD.
3. Tryb pracy Krajowego Zarządu określa regulamin uchwalony przez Krajowy Zarząd.

§ 134

1. Krajowy Zarząd prowadzi sprawy PZD, działa na rzecz członków i jednostek organizacyjnych PZD oraz współpracuje z organami władzy publicznej, organizacjami społecznymi, zawodowymi i politycznymi.
2. Do Krajowego Zarządu należy:
  - 1) kierowanie bieżącą działalnością PZD,
  - 2) wykonywanie uchwał Krajowego Zjazdu Delegatów i Krajowej Rady,
  - 3) zawieszanie lub odwoływanie okręgowych zarządów lub ich członków oraz powoływanie okręgowych zarządów komisarycznych, a także stwierdzanie wygaśnięcia mandatów członków okręgowych zarządów,
  - 4) zmienianie, uchylanie lub stwierdzanie nieważności uchwał organów PZD niższego stopnia,
  - 5) zarządzanie majątkiem jednostki krajowej oraz gospodarowanie jej funduszami,
  - 6) określanie zasad zarządzania majątkiem i funduszami PZD pozostającymi w dyspozycji jednostek organizacyjnych PZD,
  - 7) sprawowanie nadzoru nad działalnością jednostek organizacyjnych PZD, w tym nad prawidłową gospodarką finansową,
  - 8) przyjmowanie preliminarzy finansowych i sprawozdań finansowych okręgów oraz zbiorczych preliminarzy i sprawozdań finansowych ROD i okręgów,
  - 9) określanie zasad tworzenia biur, zatrudniania i wynagradzania w jednostkach organizacyjnych PZD,
  - 10) podejmowanie decyzji w przedmiocie likwidacji całości lub części ROD,
  - 11) podejmowanie decyzji o współpracy lub przynależności do organizacji krajowych i zagranicznych o pokrewnych celach i zadaniach,

- 12) prowadzenie Rejestru Rodzinnych Ogrodów Działkowych i Rejestru Członków Organów PZD w części dotyczącej członków organów okręgowych i krajowych,
- 13) podejmowanie decyzji w sprawie nabycia, zbycia lub obciążenia majątku trwałego PZD,
- 14) wykonywanie zadań i podejmowanie uchwał w innych sprawach określonych w postanowieniach niniejszego statutu jako kompetencja Krajowego Zarządu

§ 135

1. Krajowy Zarząd reprezentuje PZD oraz ma prawo zaciągać zobowiązania majątkowe w imieniu PZD.
2. Z uzasadnionych względów Krajowy Zarząd może przejąć prowadzenie spraw sądowych i administracyjnych prowadzonych przez inne organy PZD.
3. Do składania oświadczeń woli, w tym ustanawiania pełnomocników procesowych, konieczne jest współdziałanie:
  - 1) Prezesa PZD z innym członkiem Krajowego Zarządu albo,
  - 2) Wiceprezesa PZD (pierwszego wiceprezesa PZD) z drugim wiceprezesem PZD, Skarbnikiem PZD albo Sekretarzem PZD.

Krajowa Komisja Rewizyjna

§ 136

1. Krajowa Komisja Rewizyjna sprawuje kontrolę nad działalnością statutową i finansową PZD.
2. Krajowa Komisja Rewizyjna składa się z 11 - 13 członków.
3. Liczbę członków Krajowej Komisji Rewizyjnej ustala Krajowy Zjazd Delegatów w granicach określonych w ust. 2.

§ 137

1. Krajowa Komisja Rewizyjna wybiera ze swego grona przewodniczącego, zastępcę (zastępców) i sekretarza. W przypadku wyboru więcej niż jednego zastępcy przewodniczącego, Krajowa Komisja Rewizyjna powołuje pierwszego zastępcę przewodniczącego zastępującego przewodniczącego w pełnieniu obowiązków.
2. Posiedzenia Krajowej Komisji Rewizyjnej zwołuje i prowadzi przewodniczący, a w razie jego nieobecności pierwszy zastępca przewodniczącego.

3. Uchwały Krajowej Komisji Rewizyjnej są ważne, jeżeli zostały podjęte zwykłą większością głosów jej członków przy udziale przewodniczącego lub jego zastępcy.

§ 138

Krajowa Komisja Rewizyjna bada i opiniuje:

- 1) roczne sprawozdanie finansowe jednostki krajowej,
- 2) roczne sprawozdanie z działalności Krajowego Zarządu,
- 3) zbiorcze sprawozdanie finansowe z ROD i okręgów,
- 4) roczne sprawozdanie finansowe PZD,
- 5) preliminarz finansowy jednostki krajowej,
- 6) zbiorcze preliminarze finansowe ROD i okręgów.

§ 139

1. Krajowa Komisja Rewizyjna przeprowadza kontrolę i ocenę działalności Krajowej Rady i Krajowego Zarządu, w tym finansową oraz kontrolę okręgów i ROD.
2. Krajowa Komisja Rewizyjna przeprowadza kontrole z własnej inicjatywy. Krajowa Komisja Rewizyjna może przeprowadzić kontrolę na wniosek Krajowego Zarządu.
3. Krajowa Komisja Rewizyjna sprawuje nadzór nad okręgowymi komisjami rewizyjnymi.

§ 140

Do Krajowej Komisji Rewizyjnej należy ponadto:

- 1) opracowywanie sprawozdań i wniosków na Krajowy Zjazd Delegatów oraz stawianie wniosku w sprawie udzielenia Krajowej Radzie absolutorium,
- 2) uchwalanie regulaminu komisji rewizyjnych PZD.

ROZDZIAŁ IX

Tytuły honorowe i odznaczenia

§ 141

1. Osobie fizycznej, która w okresie wieloletniej działalności szczególnie zasłużyła się dla PZD i rozwoju ruchu ogrodnictwa działkowego w Polsce, Krajowa Rada PZD może nadać tytuł „Honorowego Członka PZD”.
2. Za szczególne zasługi dla ROD walne zebranie może nadać tytuł „Honorowego Członka ROD”.

3. W dowód szczególnego uznania za zaangażowanie i osiągnięcia podczas kierowania statutowym organem PZD, organ, który ma prawo wybierać prezesa (przewodniczącego komisji statutowej), może nadać tytuł Honorowego Prezesa (Honorowego Przewodniczącego) po zaprzestaniu pełnienia tej funkcji.
4. Tytuły, o których mowa w ust. 1 -3, można nadać również osobie, której ustało członkostwo w PZD.

§ 142

1. Za szczególnie aktywną działalność społeczną i wzorową uprawę działki, członek PZD może być wyróżniony odznaką „Zasłużony Działkowiec” lub odznaką „Za Zasługi dla Polskiego Związku Działkowców”, a także odznaką „Za Zasługi dla Rodzinnego Ogrodu Działkowego”.
2. Odznaka „Za Zasługi dla Polskiego Związku Działkowców” lub odznaka „Za Zasługi dla Rodzinnego Ogrodu Działkowego” może być nadana osobie nie będącej członkiem PZD.
3. Warunki i tryb nadawania oraz pozbawiania odznak związkowych określa regulamin uchwalony przez Krajową Radę.
4. Członek PZD może również być wyróżniony dyplomami uznania i listami pochwalnymi lub w inny sposób.

ROZDZIAŁ X

Składka członkowska i opłaty ogrodowe

§ 143

1. Członek PZD uiszcza corocznie w terminie do 30 czerwca składkę członkowską w wysokości uchwalonej przez Krajową Radę PZD na dany rok kalendarzowy. W przypadku gdy członkami PZD są oboje małżonkowie, każdy z nich opłaca składkę w wysokości 50%.
2. Składka członkowska jest przeznaczona na realizację celów statutowych PZD i podlega podziałowi według zasad określonych przez Krajową Radę PZD.
3. Wysokość składki członkowskiej ustala Krajowa Rada w drodze uchwały podjętej bezwzględną większością głosów, określając jednocześnie podział wpływów ze składki pomiędzy jednostki organizacyjne PZD.

§ 144

1. Działkowiec jest obowiązany uczestniczyć w pokrywaniu kosztów funkcjonowania ROD

w częściach przypadających na jego działkę, przez uiszczanie opłat ogrodowych.

2. Opłaty ogrodowe są uchwalane corocznie przez walne zebranie, które określa wysokość lub sposób wyliczenia tych opłat oraz termin ich uiszczenia, jednak nie później niż do 30 czerwca.
3. Na koszty funkcjonowania ROD składają się w szczególności:
  - 1) wydatki na inwestycje, remonty i bieżącą konserwację infrastruktury ogrodowej;
  - 2) opłaty za dostawę energii elektrycznej i ciepłej, gazu i wody, w części dotyczącej terenu ogólnego i infrastruktury ogrodowej;
  - 3) ubezpieczenia, podatki i inne opłaty publicznoprawne;
  - 4) wydatki na utrzymanie porządku i czystości;
  - 5) wydatki związane z zarządzaniem ROD.
4. *Właściwy okręgowy zarząd może podjąć uchwałę obowiązującą działkowców z określonego ROD do uiszczenia opłaty ogrodowej na pokrycie kosztów wynikających z tytułu prawnego do nieruchomości zajętej przez ROD, a w szczególności opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste. Postanowienia ust. 2 stosuje się odpowiednio.⁶*
5. *Jeżeli działkowiec nie uiszcza opłat ogrodowych w całości lub w części, może zwolnić się od tego obowiązku także w ten sposób, że za zgodą zarządu ROD bezpłatnie wykona osobiście lub poprzez osobę bliską prace na rzecz ROD odpowiadające wartości zobowiązania z tytułu opłat ogrodowych, o ile walne zebranie dopuści taką możliwość w drodze uchwały. Walne zebranie określa w takiej uchwale w szczególności rodzaje prac do wykonania, stawki godzinowe za ich wykonanie oraz zasady organizacji prac. Realizacja uchwały należy do zarządu ROD.⁷*

§ 145

1. Uchwalając opłaty ogrodowe walne zebranie uwzględnia koszty ponoszone przez ROD z tytułu partycypacji w finansowaniu działalności prowadzonej przez jednostkę okręgową i krajową PZD na rzecz ROD i działkowców.

⁶ Nowa treść § 144 ust. 4 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 roku zgodnie z § 5 uchwały nr 1 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Działkowców

⁷ Nowa treść § 144 ust. 5 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 roku zgodnie z § 5 uchwały nr 1 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Działkowców

2. Partycypację, o której mowa w ust. 1, określa uchwała Krajowej Rady.

§ 146

1. Zarząd ROD zawiadamia działkowców o zmianie wysokości opłat ogrodowych poprzez zamieszczenie informacji w miejscu umożliwiającym każdemu działkowcowi zapoznanie się z tą informacją, a w szczególności poprzez jej zamieszczenie na tablicy informacyjnej lub stronie internetowej ROD.
2. Zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1, zarząd ROD dokonuje co najmniej 14 dni przed upływem terminu do wnoszenia opłat ogrodowych, nie później jednak niż do końca miesiąca poprzedzającego ten termin.

§ 147

1. W roku nabycia prawa do działki działkowiec uiszcza opłaty ogrodowe uchwalone przez walne zebranie, z tym że:
  - 1) opłatę ogrodową przeznaczoną na pokrycie wydatków, o których mowa w § 144 ust. 3 pkt 1, podwyższoną o kwotę określoną przez zarząd ROD; kwota ta nie może przekroczyć wartości infrastruktury ogrodowej przypadającej na jedną działkę w ROD,
  - 2) opłatę ogrodową przeznaczoną na pokrycie wydatków, o których mowa w § 144 ust. 3 pkt 5, podwyższoną o kwotę określoną przez okręgową radę PZD; kwota ta nie może przekroczyć 25% minimalnego wynagrodzenia za pracę określonego w obowiązujących przepisach.
2. Podział wpływów pochodzących z podwyższenia opłat ogrodowych, zgodnie z ust. 1 pkt 2, określa uchwała Krajowej Rady.
3. Postanowień ust. 1 pkt 1 i 2 nie stosuje się do działkowca, który prawo do działki nabył w ramach uprawnień do działki zamiennej w związku z likwidacją ROD lub jego części oraz w drodze zamiany praw do działek w tym samym ROD.
4. Postanowień ust. 1 pkt 1 nie stosuje się do działkowca, który nabył prawo do działki po osobie bliskiej.
5. Postanowień ust. 1 pkt 1 i 2 nie stosuje się do działkowca, który nabył prawo do działki swojego współmałżonka albo nabył prawo do działki po zmarłym małżonku.

§ 148

1. Z zastrzeżeniem obowiązku określonego w § 147 ust. 1 pkt 1 i 2, w roku nabycia prawa do

działki działkowiec jest zwolniony z obowiązku uiszczenia opłat ogrodowych do wysokości uiszczonych za ten rok opłat ogrodowych przypadających na działkę.

2. Małżonkowie posiadający wspólnie prawo do działki opłacają opłaty ogrodowe w wymiarze przypadającym na jedną działkę.

§ 149

1. Zarząd ROD przyjmuje od działkowców wszystkie wpłaty na konto bankowe.
2. W uzasadnionych przypadkach działkowiec może dokonać wpłaty do kasy ROD na zasadach określonych w przepisach związkowych.

§ 150

1. W przypadku nie opłacenia w terminie do 30 czerwca składki członkowskiej lub opłat ogrodowych w ustalonym przez walne zebranie ROD terminie, zarząd ROD obowiązany jest naliczać odsetki ustawowe za opóźnienie licząc od dnia następnego po ustalonym terminie.
2. Jeżeli dzień oznaczony jako termin wpłaty przypada na dzień ustawowo wolny od pracy lub sobotę, termin upływa dnia następnego, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą.

ROZDZIAŁ XI Majątek i Fundusze PZD

§ 151

1. Majątek PZD stanowią: nieruchomości, ruchomości, środki pieniężne oraz inne prawa majątkowe.
2. Majątek PZD powstaje ze składek członkowskich, opłat ogrodowych, dotacji, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku PZD oraz z ofiarności publicznej.
3. Majątek PZD nie podlega podziałowi między jego członków.

§ 152

Środki pieniężne pochodzące ze składek członkowskich, opłat ogrodowych, darowizn, spadków, zapisów i innych źródeł stanowią podstawę funkcjonowania wszystkich jednostek organizacyjnych PZD w celu realizacji zadań PZD określonych ustawą i niniejszym statutem.

§ 153

Funduszami PZD są:

- 1) fundusz statutowy,
- 2) fundusze celowe.

§ 154

1. Fundusz statutowy tworzy się we wszystkich jednostkach organizacyjnych PZD.
2. Fundusz statutowy jest podstawowym funduszem jednostek organizacyjnych PZD przeznaczonym na finansowanie działalności statutowej prowadzonej przez te jednostki.
3. Szczegółowe zasady funkcjonowania funduszu statutowego określa uchwała Krajowej Rady.

§ 155

1. Krajowa Rada w drodze uchwały może utworzyć fundusze celowe przeznaczone na finansowanie wyodrębnionej sfery działalności statutowej PZD.
2. Uchwała, o której mowa w ust. 1, określa szczegółowe zasady funkcjonowania funduszu celowego.

§ 156

1. Jednostki organizacyjne PZD wydatkują środki finansowe na podstawie rocznych preliminarzy finansowych obejmujących rok obrachunkowy.
2. Rokiem obrachunkowym w PZD jest rok kalendarzowy.
3. Dysponentem funduszy jest odpowiedni organ zarządzający.
4. Nadzór nad prawidłowym wykorzystaniem funduszy w jednostkach organizacyjnych PZD sprawuje odpowiednia komisja rewizyjna.
5. Jednostki organizacyjne PZD prowadzą rachunkowość na zasadach określonych w przepisach powszechnie obowiązujących oraz przez Zakładowy Plan Kont PZD uchwalony przez Krajowy Zarząd.

ROZDZIAŁ XII Ewidencje i rejestry

§ 157

1. Zarząd ROD prowadzi ewidencję działek w ROD.
2. Ewidencja działek obejmuje:
  - 1) numer porządkowy działki,
  - 2) powierzchnię działki,

- 3) imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania osoby lub osób, którym przysługuje prawo do działki w ROD i rodzaj tego prawa.
3. Ewidencję działek prowadzi się w formie pisemnej lub elektronicznej pozwalającej na sporządzanie wydruków.

§ 158

1. Podstawę wpisu do ewidencji działek stanowi dokument potwierdzający nabycie prawa do działki w ROD.
2. Podstawę wykreślenia z ewidencji stanowi dokument potwierdzający wygaśnięcie prawa do działki w ROD.

§ 159

1. Dla każdej działki w ROD prowadzi się oddzielne akta ewidencyjne.
2. Akta ewidencyjne składają się w szczególności z dokumentów będących podstawą dokonania wpisu do ewidencji działek, zmiany jego treści, wniosków o wydanie wypisu, korespondencji ogólnej oraz dokumentów dotyczących zmiany wpisu lub wykreślenia z ewidencji działek.

§ 160

1. Działkowiec zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia zarządu ROD w formie pisemnej o zmianie swojego miejsca zamieszkania w celu aktualizacji wpisu w ewidencji działek.
2. W razie niedopełnienia obowiązku, o którym mowa w ust. 1, korespondencja skierowana do działkowca na adres ujawniony w ewidencji działek, po jej zwrocie przez pocztę, uważana jest za skutecznie doręczoną.

§ 161

Szczegółowe zasady funkcjonowania ewidencji działek określa uchwała Krajowego Zarządu.

§ 162

1. PZD prowadzi rejestry:
  - 1) Członków PZD,
  - 2) Członków Organów PZD,
  - 3) Rodzinnych Ogrodów Działkowych.
2. Zasady prowadzenia i funkcjonowania rejestrów, o których mowa w ust. 1, określa uchwała Krajowego Zarządu.

ROZDZIAŁ XIII

Postanowienia przejściowe i końcowe

§ 163

Zmiany w statucie lub uchwalenie nowego może dokonać Krajowy Zjazd Delegatów większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy delegatów.

§ 164

1. Rozwiązanie PZD następuje na podstawie uchwały Krajowego Zjazdu Delegatów większością 3/4 głosów wybranych delegatów podjętej na wniosek co najmniej 3/4 okręgowych zjazdów delegatów.
2. Uchwała Krajowego Zjazdu Delegatów o rozwiązaniu PZD określa sposób przeprowadzenia likwidacji oraz przeznaczenie majątku PZD.
3. Likwidatorami PZD są Prezes PZD i pierwszy wiceprezes PZD, chyba że uchwała, o której mowa w ust. 2, stanowi inaczej.

§ 165

Z dniem wejścia w życie niniejszego statutu wszystkie jednostki i organy PZD działają według zasad i kompetencji przez niego określonych.

§ 166⁸

1. Z zastrzeżeniem postanowień ust. 3 oraz § 168 ust. 3, osoby wchodzące, w dniu uchwalenia niniejszego statutu, w skład organów PZD, zachowują swoje mandaty jako członkowie właściwych organów PZD oraz dotychczasowe funkcje.
2. Osoby wchodzące, w dniu uchwalenia niniejszego statutu, w skład Prezydium Krajowej Rady w rozumieniu dotychczas obowiązującego statutu, wchodzą w skład Prezydium Krajowej Rady w rozumieniu niniejszego statutu.
3. Z dniem uchwalenia niniejszego statutu osoby pełniące funkcję skarbnika oraz sekretarza wybranych przez Krajową Radę PZD, stają się odpowiednio Skarbnikiem PZD i Sekretarzem PZD.
4. W terminie 3 miesięcy od uchwalenia statutu, Krajowa Rada PZD, okręgowe zarządy PZD oraz zarządy ROD dokonają wyboru odpowied-

⁸ § 165-168, jako przepisy przejściowe, dotyczyły wprowadzenia nowego Statutu w 2015r. Przepisy te odnoszą się zatem do stanów z dnia wejścia w życie Statutu w brzmieniu pierwotnym, tj. uchwalonym przez XII KZD PZD w dniu 2 lipca 2015r., nie odnoszą się do późniejszych zmian, tj. uchwalonych przez XIII KZD PZD w dn. 9 grudnia 2017r.

nio: pierwszego wiceprezesa PZD, pierwszego wiceprezesa okręgowego zarządu i pierwszego wiceprezesa zarządu ROD, o ile w organie tym wybrano więcej niż jednego wiceprezesa.

§ 167

Delegaci wybrani w 2015 roku na zjazdy (konferencje), z dniem uchwalenia niniejszego statutu, zachowują swoje mandaty do czasu następnych wyborów.

§ 168

1. Do spraw wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszego statutu, stosuje się odpowiednie postanowienia niniejszego statutu.
2. Sprawy wszczęte i niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszego statutu, prowadzone przez dotychczasowe komisje rozjemcze, podlegają przekazaniu do rozpatrzenia przez:

- 1) właściwy okręgowy zarząd – w przypadku sprawy prowadzonej przez komisję rozjemczą ROD lub okręgową komisję rozjemczą jako organ odwoławczy od orzeczenia komisji rozjemczych ROD,
- 2) Prezydium Krajowej Rady – w przypadku sprawy prowadzonej przez Krajową Komisję Rozjemczą albo okręgową komisję rozjemczą jako organ odwoławczy od uchwały okręgowego zarządu (jego prezydium).
3. Z dniem wejścia w życie niniejszego statutu rozwiązaniu ulegają Krajowa Komisja Rozjemcza, okręgowe komisje rozjemcze i komisje rozjemcze w rodzinnych ogrodach działkowych w rozumieniu dotychczas obowiązującego statutu PZD. Z tym dniem wygasają mandaty członków tych organów.
4. Do przekazania, o którym mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio § 44 ust. 2.

UCHWAŁA NR 2/XIX/2018
KRAJOWEJ RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW
z dnia 8 marca 2018 r.
w sprawie wdrożenia nowych rozwiązań wynikających ze zmiany Statutu PZD

W związku z zarejestrowaniem w Krajowym Rejestrze Sądowym zmiany Statutu PZD uchwalonej w dniu 9 grudnia 2017 roku, Krajowa Rada PZD uznaje za konieczne wszczęcie prac zmierzających do wdrożenia powyższej zmiany do działalności jednostek i organów Związku. W tym celu Krajowa Rada zobowiązuje Krajowy Zarząd PZD do przygotowania stosownych projektów oraz wydania uchwał i wytycznych obejmujących następujące zagadnienia wynikające z ostatniej zmiany Statutu PZD:

- określenie niezbędnych działań wdrażających zmianę nazwy i charakteru dotychczasowych prezydiów OZ i okręgowych zarządów, a także zmianę dotyczącą dotychczasowego Prezydium Krajowej Rady;
- wydanie wytycznych w zakresie stosowania nowego trybu wypowiedzenia umowy dzierżawy działkowej;

- wdrożenie nowego trybu zatwierdzenia albo odmowy zatwierdzenia przeniesienia prawa do działki;
- określenie szczegółowych zasad otrzymywania przez członków organów wynagrodzeń za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją;
- ustalenie zasad w zakresie uchwalania przez walne zebranie prac na rzecz ogrodu jako sposobu odpracowania długu z tytułu należnych opłat ogrodowych.
- wprowadzenie zasad w zakresie wykładania materiałów sprawozdawczych przed walnymi zebraniem;
- określenie sposobu realizacji przez okręgowe zarządy nowej kompetencji uchwalania opłat ogrodowych pokrywających wydatki związane z korzystaniem z tytułu prawnego do gruntu przez ROD.

I WICEPREZES

/-/Tadeusz JARZĘBAK

PREZES

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 8 marca 2018 r.

UCHWAŁA NR 3/XIX/2018
KRAJOWEJ RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW
z dnia 8 marca 2018 roku
w sprawie działań skierowanych na wdrożenie w życie znowelizowanego Statutu PZD

Krajowa Rada PZD, działając na podstawie § 130 pkt 1 Statutu PZD, mając na uwadze konieczność pilnego i pełnego wdrożenia w bieżącej działalności PZD postanowień znowelizowanego Statutu PZD, uchwała:

§ 1

Zobowiązać organy PZD na wszystkich szczeblach organizacyjnych do podjęcia działań skierowanych na dostosowanie bieżącej działalności jednostek do zapisów znowelizowanego Statutu PZD oraz przekazania do wiadomości członków organów PZD oraz ogółu działkowców pełnej informacji o zakresie i skutkach zmian wprowadzonych do Statutu PZD nowelizacją dokonaną przez XIII Krajowy Zjazd Delegatów PZD.

§ 2

W zakresie jednostki krajowej PZD działania, o których mowa w § 1, winny polegać w szczególności na:

- 1) druku i dystrybucji tekstu znowelizowanego Statutu PZD do wszystkich jednostek organizacyjnych PZD,
- 2) opracowaniu i zamieszczeniu w publikatorach związkowych materiałów merytorycznych nt. nowych rozwiązań zapisanych w Statucie PZD,
- 3) opracowaniu i zamieszczeniu w publikatorach związkowych wzorów dokumentów pomocnych w realizacji przez organy ROD obowiązków wynikających ze Statutu PZD,
- 4) organizacji szkoleń dotyczących nowelizacji dla członków organów jednostek terenowych PZD i pracowników tych jednostek, jak również wspieraniu szkoleń organizowanych w ramach tych jednostek,
- 5) przeglądzie regulacji wewnątrzorganizacyjnych i ich nowelizacji w zakresie koniecznym dla zapewnienia zgodności z postanowieniami Statutu PZD.

§ 3

W zakresie jednostek terenowych PZD (okręg) działania, o których mowa w § 1, winny polegać w szczególności na:

- 1) organizacji i przeprowadzeniu szkoleń z zakresu stosowania Statutu PZD skierowanych do członków organów okręgu oraz organów ROD, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień objętych nowelizacją,
- 2) wdrożeniu zmian wynikających z nowelizacji w bieżącej działalności okręgu,
- 3) zamieszczaniu na stronach internetowych okręgu materiałów odnoszących się do nowelizacji,
- 4) monitorowaniu wpływu nowelizacji na działalność okręgu i ROD oraz kierowaniu do jednostki krajowej, w oparciu o zebrane informacje, wniosków dotyczących zmiany regulacji wewnątrzorganizacyjnych objętych uchwałami organów krajowych,
- 5) doradztwie i wspieraniu organów ROD w praktycznym stosowaniu rozwiązań wprowadzonych nowelizacją,
- 6) monitorowaniu wykorzystania przez ROD publikacji i innych materiałów pomocniczych opracowanych w PZD na potrzeby wparcia wdrażania nowelizacji.

§ 4

W zakresie ROD, działania o których mowa w § 1, winny polegać w szczególności na:

- 1) przekazywaniu do członków organów ROD oraz ogółu działkowców informacji o zmianach wynikających z nowelizacji, w szczególności poprzez udostępnianie materiałów na ten temat, a przekazanych do ROD przez jednostkę krajową lub okręg,
- 2) udziale przedstawicieli organów ROD w szkoleniach poświęconych zmianom wprowadzonym nowelizacją,
- 3) adaptacji procedur stosowanych w ROD do wymagań wynikających z nowelizacji,
- 4) przekazywaniu do okręgu wniosków wynikających z praktycznego stosowania regulacji wprowadzonych nowelizacją, w szczególności poprzez formułowanie postulatów odnoszących się do przepisów wewnątrzorganizacyjnych

lub materiałów pomocniczych, wzorów dokumentów itp.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

I WICEPREZES

PREZES

/-/Tadeusz JARZĘBAK

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 8 marca 2018 r.

UCHWAŁA NR 4/XIX/2018
KRAJOWEJ RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW
z dnia 8 marca 2018 r.
w sprawie zmiany nazewnictwa niektórych organów okręgowych i krajowych
wynikającej z nowelizacji Statutu PZD z 9 grudnia 2017 roku

W związku z zarejestrowaniem w Krajowym Rejestrze Sądowym zmiany Statutu PZD, która została uchwalona w dniu 9 grudnia 2017 roku przez Nadzwyczajny XIII Krajowy Zjazd Delegatów, Krajowa Rada PZD stwierdza i postanawia:

§ 1

Z dniem wejścia w życie uchwały nr 1 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Działkowców z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie zmiany Statutu Polskiego Związku Działkowców:

- a) dotychczasowe Prezydium Krajowej Rady staje się Krajowym Zarządem;
- b) dotychczasowe okręgowe zarządy stają się okręgowymi radami;
- c) dotychczasowe prezydium okręgowych zarządów stają się okręgowymi zarządami.

§ 2

1. Osoby wchodzące w dniu wejścia w życie zmian w statucie w skład dotychczasowego okręgowego zarządu zachowują swoje mandaty jako członkowie okręgowej rady i realizują jej zadania.
2. Osoby wchodzące w dniu wejścia w życie zmian w statucie w skład prezydium okręgowego zarządu zachowują swoje mandaty jako członkowie okręgowego zarządu i realizują jego zadania.

I WICEPREZES

PREZES

/-/Tadeusz JARZĘBAK

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 8 marca 2018 r.

3. Osoby wchodzące w dniu wejścia w życie zmian w statucie w skład Prezydium Krajowej Rady zachowują swoje mandaty jako członkowie Krajowego Zarządu i realizują jego zadania.

§ 3

Z dniem wejścia w życie uchwały, o której mowa w § 1, we wszystkich obowiązujących dokumentach i aktach prawnych wydanych przez organy Polskiego Związku Działkowców:

- a) dotychczas występujące pojęcie „Prezydium Krajowej Rady” zostaje zastąpione przez pojęcie „Krajowy Zarząd”;
- b) dotychczas występujące pojęcie „Okręgowy Zarząd” zostaje zastąpione przez pojęcie „Okręgowa Rada”;
- c) dotychczas występujące pojęcie „Prezydium Okręgowego Zarządu” zostaje zastąpione przez pojęcie „Okręgowy Zarząd”.

§ 4

Właściwe organy Polskiego Związku Działkowców podejmą działania w celu stosowania przy prowadzeniu bieżącej działalności nazewnictwa zgodnego z obowiązującą treścią Statutu PZD wynikającą z uchwały, o której mowa w § 1. W szczególności dostosowują do tego nazewnictwa swoją dokumentację, pieczętki, tablice oraz inne agendy.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UCHWAŁA NR 5/XIX/2018
KRAJOWEJ RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW
z dnia 8 marca 2018 r.
w sprawie rozpoczęcia prac i konsultacji nad nowelizacją Regulaminu ROD

W związku z zarejestrowaniem w Krajowym Rejestrze Sądowym zmiany Statutu PZD, która została uchwalona w dniu 9 grudnia 2017 roku przez Nadzwyczajny XIII Krajowy Zjazd Delegatów, Krajowa Rada PZD postanawia zainicjować zasadnicze prace zmierzające do wdrożenia powyższej zmiany poprzez nowelizację Regulaminu ROD.

Krajowa Rada PZD uznaje, że ponad dwuletni okres obowiązywania Regulaminu ROD wykazał, że jest dobrym i wszechstronnym dokumentem, na miarę oczekiwań i potrzeb działkowców i ogrodów. Istnieje jednak potrzeba nieustannego doskonalenia prawa związkowego i wprowadzania jeszcze lepszych rozwiązań prawnych wzmacniających pozycję działkowców i usprawniających działalność ogrodów. Jest to szczególnie aktualne odnośnie Regulaminu ROD, który jest podstawowym dokumentem stosowanym w ogrodach. Z tego względu przy okazji dostosowania Regulaminu do zmiany Statutu PZD należy wprowadzić również inne rozwiązania prawne, które będą służyły działkowcom, ogrodom oraz Związkowi.

Mając powyższe na uwadze, w celu wypracowania optymalnych propozycji, Krajowa Rada PZD powoła Komisję ds. nowelizacji Regulaminu ROD złożoną z reprezentatywnego grona przedsta-

wicieli struktur związkowych. Jednocześnie wraz z pracami tej Komisji rozpoczną się ogólnopolskie konsultacje wewnątrzwiązkowe w zakresie nowych rozwiązań regulaminowych. Krajowa Rada liczy na to, że jak najwięcej ogrodów i członków PZD weźmie udział w tej debacie i zgłosi swoje wnioski oraz propozycje.

W tym zakresie zasadniczą rolę powinny odegrać wszystkie okręgowe zarządy, które zorganizują na swoim obszarze powyższe konsultacje w sposób sprawny i umożliwiający jak najszerszemu gronu osób wyrażenie swojej opinii na temat kształtu Regulaminu ROD. W szczególności należy uzyskać opinię z poszczególnych rodzinnych ogrodów działkowych, aby organy ROD oraz działkowcy mogli się wypowiedzieć w przedmiotowej sprawie. Warto również zasięgnąć opinii przedstawicieli Społecznej Służby Instruktorskiej jako praktyków mających wiedzę do formułowania wartościowych propozycji.

W związku z powyższym Krajowa Rada zachęca wszystkie struktury Związku oraz działkowców do przeprowadzenia własnej oceny Regulaminu ROD i zgłaszania swoich wniosków. Szeroki udział w konsultacjach pozwoli optymalnie nowelizować Regulamin, aby tworzył jeszcze lepsze warunki do funkcjonowania tysięcy rodzinnych ogrodów działkowych.

I WICEPREZES

/-/Tadeusz JARZĘBAK

PREZES

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 8 marca 2018 r.

UCHWAŁA NR 6/XIX/2018
KRAJOWEJ RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW
z dnia 8 marca 2018 roku
w sprawie powołania Komisji ds. nowelizacji Regulaminu ROD

Krajowa Rada Polskiego Związku Działkowców, działając na podstawie § 45 statutu PZD, postanawia:

§ 1

Powołać Komisję ds. nowelizacji Regulaminu ROD w składzie:

1) Eugeniusz Kondracki	Przewodniczący
2) Piotr Gadzikowski	Okręg Toruńsko- -Włocławski
3) Edward Galus	Okręg Świętokrzyski
4) Tadeusz Jarzębak	Okręg w Szczecinie
5) Jerzy Karpiński	Okręg we Wrocławiu
6) Robert Klimaszewski	Okręg w Poznaniu
7) Leonard Niewiński	Okręg Pomorski
8) Krzysztof Podlewski	Okręg Mazowiecki
9) Jan Radoła	Okręg Śląski
10) Roman Żurkowski	Okręg Opolski
11) Stefan Żyła	Okręg Podkarpacki

§ 2

1. Zadaniem Komisji, o której mowa w § 1, jest wypracowanie propozycji zmian Regulami-

I WICEPREZES

/-/Tadeusz JARZĘBAK

§ 3

2. Komisja przedstawi Krajowej Radzie wypracowane propozycje zmian Regulaminu ROD do oceny i ewentualnego uchwalenia.
- Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PREZES

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 8 marca 2018 r.

UCHWAŁA NR 7/XIX/2018
KRAJOWEJ RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW
z dnia 8 marca 2018 roku
w sprawie walnych zebrań sprawozdawczych w ROD

W rodzinnych ogrodach działkowych rozpoczęły się walne zebrania sprawozdawcze, na których członkowie stowarzyszenia PZD podejmą najistotniejsze decyzje dla funkcjonowania ROD i jego finansów. Statut PZD gwarantuje prawo uczestnictwa w walnym zebraniu każdemu członkowi Związku i z uwagi na sprawy, o których decyduje się podczas walnego zebrania, każdy członek Związku uczestnictwo w walnym zebraniu powinien traktować jako obowiązek, aby najważniejszych decyzji nie podejmowano bez jego udziału. Należy pamiętać, że tylko w przypadku zebrania przygotowanego i przeprowadzonego zgodnie z obowiązującymi przepisami będzie można uznać je za ważne, a jego decyzje za prawomocne i obowiązujące.

W celu zapewnienia powyższego Krajowa Rada PZD zwraca się do zarządów ROD o dobre przygotowanie i przeprowadzenie walnych zebrań zgodnie z obowiązującymi przepisami Statutu PZD oraz *Wytycznymi do przeprowadzenia wal-*

nych zebrań sprawozdawczych w ROD w latach 2015-2018. W trakcie przygotowań do zebrania warto skorzystać z pomocy członków zespołów do obsługi walnych zebrań powołanych przez OZ, którzy dysponują wiedzą i doświadczeniem oraz uczestniczyć w szkoleniach organizowanych przez okręgi, co da większą gwarancję właściwego przeprowadzenia walnego zebrania.

Krajowa Rada PZD przypomina, że na walne zebranie, oprócz projektów uchwał w sprawach dotyczących wysokości opłat ogrodowych, inwestycji czy remontów, które są potrzebne w ROD i zabezpieczeniu środków na ten cel oraz o innych sprawach ważnych dla ROD, zarząd ROD przygotowuje sprawozdanie ze swojej działalności oraz sprawozdanie finansowe z toku 2017, plan pracy oraz preliminarz finansowy na rok 2018. Wskazane jest korzystanie z wzorów formularzy do przeprowadzenia walnego zebrania przygotowanych przez prawników Jednostki Krajowej, ze względu na to, że gwarantują poprawność merytoryczną i formal-

ną podejmowanych uchwał. Zarządy ROD powinny również pamiętać o udostępnieniu do wglądu materiałów sprawozdawczych członkom ROD, by umożliwić im zapoznanie się z dokumentami i świadome nad nimi głosowanie.

Krajowa Rada PZD oceniła stan przygotowań do walnych zebrań w ROD jako zadowalającą. Prezydium OZ powołało zespoły do obsługi walnych zebrań, okręgi przeprowadziły szkolenia członków zespołów, zarządów ROD i komisji rewizyjnych ROD. Warto podkreślić, że podstawowym zadaniem członków zespołów do obsługi walnych zebrań jest służyć zarządom pomocą, czuwać nad prawidłowym przebiegiem walnego zebrania, bezzwłocznie reagować na pojawiające się problemy oraz przekazywać wiedzę o aktualnej sytuacji Związku. Dlatego też osoby te powinny być dobrze przygotowane merytorycznie, aby należycie wypełnić swoje zadanie.

Krajowa Rada PZD prosi wszystkie okręgi o zapewnienie obsługi walnych zebrań we wszystkich ROD. Dobra obsługa walnego zebrania po-

winna gwarantować poprawne przygotowanie dokumentów sprawozdawczych i projektów uchwał, które będą przedstawiane na walnym zebraniu, jak również poprawność przebiegu zebrania oraz przyjmowanych uchwał, a co za tym idzie osoba obsługująca nie powinna dopuścić do podjęcia na walnym zebraniu takich decyzji, które nie będą miały uzasadnienia i podstawy prawnej. Krajowa Rada PZD szczególnie uczuła na dopilnowanie prawidłowości uchwalania uchwał zobowiązujących działkowców do ponoszenia opłat.

Krajowa Rada PZD zwraca się do członków PZD, aby dali sobie szansę na wypowiedzenia się co do przyszłości swojego ogrodu. Każdy członek Związku, jeśli tylko weźmie udział w walnym zebraniu, będzie miał wpływ na podejmowane tam decyzje dotyczące opłat jakie będą ponosić wszyscy działkowcy w ROD. Skoro wszyscy będą ponosić koszty funkcjonowania ROD, członkowie PZD powinni wspólnie zdecydować na co przeznaczać wnoszone przez siebie pieniądze. Tak ważnych decyzji nie można oddawać w ręce innych.

I WICEPREZES

/-/Tadeusz JARZĘBAK

PREZES

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 8 marca 2018 r.

III. PROGRAM ROZWOJU ROD

UCHWAŁA NR 1/XX/2018
KRAJOWEJ RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU DZIAŁKOWCÓW
z dnia 14 marca 2018 r.
w sprawie „Otwartego Programu Rozwoju ROD”

Krajowa Rada Polskiego Związku Działkowców, działając na podstawie § 130 pkt 3 statutu PZD, postanawia:

§ 1

1. Przyjąć „Otwarty Program Rozwoju ROD”.
2. Program stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

1. Realizację „Otwartego Programu Rozwoju ROD” powierzyć wszystkim jednostkom organizacyjnym PZD, począwszy od zarządów rodzinnych ogrodów działkowych, przez kolegia prezesów, jednostki terenowe, po jednostkę krajową.

2. Program winien być wykonywany przy poparciu i zaangażowaniu władz samorządowych i krajowych.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

I WICEPREZES

/-/Tadeusz JARZĘBAK

PREZES

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 14 marca 2018 r.

OTWARTY PROGRAM ROZWOJU ROD

I. WPROWADZENIE

1. Podstawy prawne „Otwartego Programu Rozwoju ROD”:

➤ **Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych:**

Priorytetowe zadania i kierunki rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych w Polsce zostały określone w ustawie z dnia 13 grudnia 2013 r. *o rodzinnych ogrodach działkowych*. Wszystkie struktury stowarzyszenia ogrodowego zobowiązane są do działania ukierunkowanego na realizację tych zadań, tak aby rodzinne ogrody działkowe mogły spełniać swoje funkcje jako urządzenia użyteczności publicznej, służące zaspokajaniu wypoczynkowych, wychowawczych, ekologicznych i ekonomicznych potrzeb działkowych rodzin i społeczności lokalnych.

Jednym z tych zadań jest zapewnienie dalszego istnienia i rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych, jako stałych elementów infrastruktury gmin, które powinny być uwzględniane w procesie ich rozwoju dla dobra obecnego oraz przyszłych pokoleń. Powyższe uregulowania zatem zobowiązują Związek do podjęcia działań w zakresie rozwoju ROD.

➤ **Statut PZD:**

Zgodnie z § 6 pkt 1 Statutu PZD celem PZD jest rozwój ROD w sposób zapewniający działkowcom i ich rodzinom aktywny wypoczynek

i możliwość prowadzenia upraw ogrodniczych na własne potrzeby.

Ponadto, stosownie do § 7 pkt 1 Statutu, PZD realizuje swoje cele poprzez działanie na rzecz wszechstronnego rozwoju ogrodnictwa działkowego.

➤ **Uchwała nr 2 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów PZD z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych:**

Aby sprostać zobowiązaniom wynikającym z ustawy o ROD oraz ze Statutu PZD, w dniu 9 grudnia 2017 r. Delegaci XIII Nadzwyczajnego Zjazdu PZD przyjęli uchwałę nr 2 *w sprawie rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych*.

W powyższej uchwale Delegaci uznali, iż mimo wysokiego potencjału, jaki posiada ogrodnictwo działkowe w Polsce, skupione w Polskim Związku Działkowców, wyrażone w milionie działkowych rodzin i 40.862 ha rodzinnych ogrodów działkowych, nie zaspokaja on wszystkich potrzeb. Rozwój ROD to dzisiejsze oczekiwanie tysięcy polskich rodzin: od młodych małżeństw po osoby w wieku emerytalnym. Dlatego też Delegaci zobowiązali Krajową Radę PZD do opracowania kompleksowego „Programu rozwoju ROD” z wykorzystaniem wszystkich badań, ale i z uwzględnieniem dalszych uzyskiwanych analiz i informacji.

2. Podstawowe cele i założenia:

Polski Związek Działkowców w ostatnim czasie obserwuje duże zapotrzebowanie na działki w dużych i mniejszych miastach. Jest to temat, który coraz częściej pojawia się w doniesieniach medialnych, publicystycznej prasie ogólnokrajowej, a także w mediach społecznościowych. Chęć posiadania działek przez mieszkańców dużych i średnich miast, jest coraz bardziej zauważalna.

Również obecna sytuacja materialna wielu rodzin nie pozwala na wypoczynek w turystycznych miejscowościach Polski, czy za granicą. Do wszystkich struktur Związku wpływają zapytania o możliwość otrzymania działki w konkretnych miastach. Są one w szczególności kierowane przez młode rodziny z dziećmi oraz seniorów, często emerytów i rencistów. Dlatego podstawowymi celami tego Programu są:

- Zaspokojenie potrzeb rodzin na działki w ROD. Aby ten cel osiągnąć konieczna jest realizacja Programu poprzez tworzenie nowych, jak i powiększanie i modernizacja obecnie istniejących ROD, w zależności od potrzeb i możliwości, z uwzględnieniem zapotrzebowania mieszkańców poszczególnych miejscowości.
- Zachowanie obecnego potencjału rodzinnych ogrodów działkowych.
- Doprowadzenie do rozwoju ROD w tych miastach, gdzie popyt przewyższa podaż, aby zapewnić każdemu chętnemu działkę w najbardziej dla niego optymalnym miejscu.
- Pokazanie jakie znaczenie dla całego społeczeństwa mają działki w rodzinnych ogrodach działkowych. Ten przekaz musi dotrzeć do wszystkich samorządów, jak i organów administracji publicznej, tak aby zrozumieli, jakie zalety płyną z istnienia rodzinnych ogrodów działkowych. W tym celu niezbędne jest szerzenie tej wiedzy poprzez publikacje zarówno w mediach związkowych, jak i lokalnych czy ogólnokrajowych.
- Szeroka promocja ogrodnictwa działkowego w Polsce, która rozwija się prężnie i winna być doceniana za zalety, jakie ze sobą niesie.

3. **Dotychczasowe działania w zakresie rozwoju ROD:**

➤ **„Rodzinne ogrody w miastach:**

Badanie w zakresie lokalizacji rodzinnych ogrodów działkowych w miastach przeprowadzone w lipcu 2017 roku prowadzone było w celu po-

twierdzenia usytuowania ogrodów działkowych we wszystkich rodzajach ośrodków miejskich – niezależnie od ich wielkości oraz dokonania oceny nasycenia ogrodami działkowymi miast, w zależności od ich wielkości.

Powyższe badanie pokazało, iż ponad 35 % ROD usytuowanych jest w średnich i dużych ośrodkach stanowiących niespełna 4 % ośrodków miejskich podlegających badaniu. Nasycenie ogrodami w średnich i dużych miastach jest większe niż w małych ośrodkach miejskich.

Dzieje się tak dlatego, że ogrody działkowe zlokalizowane wokół średnich i dużych miast są idealnym rozwiązaniem dla osób nie posiadających własnej działki, a pragnących stworzyć miejsca odpoczynku, bez potrzeby dalekich podróży. Charakter zabudowy średnich i dużych miast (blokowiska) powoduje, iż chętnych na działki jest znacznie więcej niż w mniejszych miejscowościach, gdzie występuje zabudowa jednorodzinna i większość mieszkańców posiada przydomowe ogródki.

Badanie pokazało, że liczba ROD w średnich i dużych miastach nie jest wystarczająca. Na jeden ROD przypada średnio 6 255 mieszkańców, a na jedną działkę rodzinną - 32 mieszkańców. Powierzchnia działki rodzinnej przypadająca na jednego mieszkańca dużych i średnich miast wynosi średnio ok. 13 m².

➤ **Badania dotyczące potrzeb i możliwości rozwoju ROD:**

Przeprowadzone badania w zakresie potrzeb i możliwości rozwoju ROD wykazały, iż są miasta, w których rozwój ROD jest konieczny i oczekiwany jak: Gdańsk, Gdynia (woj. pomorskie), Kalisz, Konin, Poznań, Środa Wielkopolska (woj. wielkopolskie), Koszalin, Kołobrzeg, Szczecinek, Międzyzdroje, Dziwnów, Kamień Pomorski, Szczecin (woj. zachodniopomorskie), Kraków, Nowy Sącz (woj. małopolskie), Warszawa (woj. mazowieckie), Olsztyn i okolice, Ełk, Iława, Giżycko (woj. warmińsko-mazurskie), Białystok i okolice (woj. podlaskie), Chorzów, Ruda Śląska, Rybnik, Dąbrowa Górnicza, Tychy, Bielsko-Biała, Bytom, Gliwice, Katowice, Sosnowiec, Zabrze (woj. śląskie), Toruń, Grudziądz (woj. kujawsko-pomorskie), Kielce i Starachowice (OZ Świętokrzyski PZD).

Z badań tych wynika również, iż na terenie niektórych dzielnic wybudowanie nowych ogrodów spotkałoby się z dużym entuzjazmem mieszkańców i każda ilość działek od razu byłaby zago-

spodarowana. Wynika to z budowy dużych osiedli mieszkaniowych, gdzie deweloperzy bardzo rzadko przewidują przeznaczanie terenów inwestycyjnych pod zieleń. Ponadto badania pokazały, iż w miastach, gdzie realizacja programu jest potrzebna, występują długie kolejki oczekujących na wolną działkę np. w okręgu śląskim, Kielcach, Warszawie.

➤ **Rozwój ROD – nasycenie ogrodami w miejscowościach w podziale według kryterium liczby mieszkańców:**

Badanie dotyczące nasycenia ogrodami w poszczególnych miejscowościach pokazało, iż na terenie Polski istnieje 1 043 miejscowości liczących do 50 000 mieszkańców, w których funkcjonuje 2 321 rodzinnych ogrodów działkowych, co stanowi 50 % wszystkich ROD w Polsce. Łączna powierzchnia ROD w tych miejscowościach wynosi 207 094 080 m², na których funkcjonuje 447 210 działek rodzinnych. Najmniejsze nasycenie ogrodami występuje na terenie działania okręgu w Częstochowie, Śląskim i Małopolskim.

Na terenie Polski istnieje 49 miast liczących od 50 000 do 100 000 mieszkańców, w których funkcjonują 604 rodzinne ogrody działkowe, co stanowi 13 % wszystkich ROD w Polsce. Łączna powierzchnia ROD w tych miastach wynosi 54 408 595 m², na których funkcjonuje 129 163 działki rodzinne.

Ze względu na powierzchnię ROD przypadającą na 1 mieszkańca najmniejsze nasycenie ogrodami występuje w: Legionowie (0,18 m²), Pruszkowie (3,95 m²), Zgierzu (6,83 m²), Mysłowicach (8,11 m²), Pabianicach (8,61 m²), Bełchatowie (8,85 m²), Starachowicach (8,94 m²), Białej Podlaskiej (9,42 m²), Nowym Sączu (9,42 m²) i Wodzisławiu Śląskim (9,71 m²).

Podobnie jest biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców przypadających na 1 działkę. Najmniejsze nasycenie ogrodami występuje w: Legionowie (1 682 mieszkańców na 1 działkę), Pruszkowie (96 mieszkańców na 1 działkę), Zgierzu (55 mieszkańców na 1 działkę), Pabianicach (54 mieszkańców na 1 działkę), Wodzisławiu Śląskim (48 mieszkańców na 1 działkę), Bełchatowie (45 mieszkańców na 1 działkę), Łomży (45 mieszkańców na 1 działkę), Zamościu (44 mieszkańców na 1 działkę), Nowym Sączu (43 mieszkańców na 1 działkę), Białej Podlaskiej (40 mieszkańców na 1 działkę) i Zawierciu (40 mieszkańców na 1 działkę).

Na terenie Polski funkcjonuje 41 miast liczących powyżej 100 000 mieszkańców, w których

zlokalizowanych jest 1 733 rodzinnych ogrodów działkowych, co stanowi 37 % wszystkich ROD w Polsce. Łączna powierzchnia ROD w tych miastach wynosi 144 324 811 m², na których funkcjonuje 338 312 działek rodzinnych.

Najmniejsze nasycenie ogrodami na 1 mieszkańca względem powierzchni ROD występuje w: Rybniku (4,73 m²), Krakowie (4,80 m²), Warszawie (6,25 m²), Dąbrowie Górniczej (6,80 m²), Katowicach (7,06 m²), Radomiu (8,04 m²), Białymstoku (8,59 m²), Bielsku – Białej (9,77 m²), Łodzi (10,03 m²), Tychach (10,55 m²) i Gdyni (10,69 m²).

Bardzo zbliżone z powyższymi wynikami są wyniki nasycenia liczby mieszkańców przypadających na 1 działkę rodzinną w ROD. Najmniejsze nasycenie występuje w: Rybniku (85 mieszkańców na 1 działkę), Krakowie (83 mieszkańców na 1 działkę), Warszawie (66 mieszkańców na 1 działkę), Radomiu (58 mieszkańców na 1 działkę), Katowicach (55 mieszkańców na 1 działkę), Bielsku – Białej (55 mieszkańców na 1 działkę), Kaliszu (48 mieszkańców na 1 działkę), Dąbrowie Górniczej (46 mieszkańców na 1 działkę), Białymstoku (45 mieszkańców na 1 działkę) i Łodzi (44 mieszkańców na 1 działkę).

Reasumując badania pokazały, iż bez względu na wielkość miejscowości najmniejsze nasycenie ogrodami jest na terenie działania okręgowych zarządów PZD: Mazowieckiego, Śląskiego, Małopolskiego i Łódzkiego, a w szczególności w takich miastach jak Warszawa, Kraków, Katowice czy Łódź.

➤ **Facebook:**

Mając świadomość, iż w „Otwartym Programie Rozwoju ROD” najważniejsza jest opinia ludzi i poznanie zapotrzebowania społecznego na działki, na Facebooku została zamieszczona specjalna ankieta, którą mógł wypełnić każdy, bez względu, czy posiada działkę w ROD, czy nie.

Badanie pokazało, iż zapotrzebowanie na działki występuje w prawie każdym województwie, że jest zainteresowanie wśród społeczeństwa i że działek i ogrodów brakuje głównie w dużych i średnich miastach. Z osób, które nie posiadają działki 87 % jest zainteresowanych użytkowaniem działki w ROD, a 76% ankietowanych potwierdziło, iż ich znajomi są zainteresowani posiadaniem działki w ROD.

➤ **ROD w rejonach atrakcyjnych turystycznie:**

Ankieta na Facebooku pokazała także, iż jest znaczna grupa osób, która jest gotowa pokonywać

większy dystans do działki, jeśli będzie usytuowana w atrakcyjnej lokalizacji, a więc gdy w pobliżu znajduje się woda, góry czy las. Przeprowadzone w tym celu badanie wykazało, iż istnieją możliwości rozwojowe m.in. w Świnoujściu, Międzyzdrojach, Kamieniu Pomorskim, Gryficach (OZ PZD w Szczecinie), Lidzbarku Warmińskim, oraz

w miejscowości Ryn (OZ Warmińsko-Mazurski PZD). Na terenach atrakcyjnych turystycznie często znajdują się wolne działki w obecnie istniejących ROD, na które nie ma chętnych wśród społeczności lokalnej. Jednakże wśród mieszkańców, którzy zamieszkują tereny nieco oddalone od tych rejonów z pewnością znajdują się chętni.

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

1. Realizacja zapisów ustawy o ROD i statutu PZD w zakresie rozwoju ROD:

Jak już wskazano wyżej, podstawowym celem PZD jest realizacja ustawy o ROD oraz Statutu. Z uwagi, iż jednym z tych celów jest rozwój ogrodnictwa działkowego w Polsce, konieczne jest przyjęcie powyższego Programu, który umożliwi realizację zadań ustawowych i statutowych, a także zaspokoi zapotrzebowanie na działki wśród społeczności lokalnej.

2. Okres obowiązywania „Otwartego Programu Rozwoju ROD” oraz jego realizacja:

Podstawowym założeniem jest stworzenie Programu o charakterze ciągłym, który będzie stałym elementem działalności PZD, realizowanym w poszczególnych miejscowościach w miarę pojawiania się zapotrzebowania na działki.

3. Uzyskanie poparcia władz publicznych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym:

Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych, nie wskazuje tylko zadań i kierunków działań dla rodzinnych ogrodów działkowych i ich struktur, ale również wskazuje zadania dla organów publicznych. Jednym z ta-

kich zapisów jest art. 6 ust. 1 ustawy o ROD, który wprost wskazuje, iż organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego tworzą warunki rozwoju ROD. Z tego też powodu należy tym organom pokazać, jakie znaczenie, nie tylko dla działkowców, ale i całej społeczności, mają rodzinne ogrody działkowe, co zyskują tworząc nowe ogrody oraz uzyskać ich poparcie i pomoc w realizacji Programu.

4. Realizacja Programu poprzez:

- Tworzenie nowych ROD (planowanie, pozyskiwanie terenów, budowa nowej infrastruktury ogrodowej, przydział działek nowym działkowcom, zdobywanie środków na nowe ROD)
- Rozwój i modernizacja obecnie istniejących ROD (powiększanie już istniejących ROD, w celu utworzenia nowych działek rodzinnych, poprzez przyłączanie niezagospodarowanych terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie ROD, poprawa stanu zagospodarowania obecnie istniejących ROD, po przez remonty i modernizację istniejącej infrastruktury w ROD, zagospodarowanie terenów nieużytkowanych w ROD);
- Tworzenie ROD w miejscach atrakcyjnych turystycznie (ROD pozamiejskie).

III. ROLA I ZADANIA PZD:

1. Rola i zadania kolegów prezesów ROD:

- Konieczność uświadamiania gminom o istniejącym, rzeczywistym zapotrzebowaniu na działki w ROD.
- Wskazywanie zalet płynących z istnienia rodzinnych ogrodów działkowych m.in. zdrowotnych, terapeutycznych, społecznych, edukacyjnych, integracyjnych, zdrowszego i czystszej powietrza, ochrony środowiska.
- Pokazywanie, że ROD to tereny samofinansujące, nie generują kosztów dla miast i gmin, bo koszty ponoszą działkowcy.
- Nawiązanie bliskiej współpracy z samorządami miast, gdzie rozwój ROD jest zasadny. Kolegia Prezesów ROD są najbliższymi samorządów, zatem ich aktywność może przyczynić się do większej przychylności ze strony konkretnych władz samorządowych.

- Dokonanie rozeznania w polityce każdego miasta oraz nastawienia samorządowców do rozwoju ROD.
  - Pozyskiwanie przychylności posłów i senatorów reprezentujących daną gminę.
  - Nawiązanie bliższego kontaktu z osiedlami mieszkaniowymi, wspólnotami mieszkaniowymi, spółdzielniami, radami mieszkańców, gdzie jest najwięcej chętnych na posiadanie działek w ROD.
  - Włączenie do realizacji Programu przyszłych działkowców, którzy jako najbardziej zainteresowana grupa, może wpłynąć na postawę samorządów.
  - Włączenie do realizacji Programu przyszłych działkowców także w zakresie finansowym.
  - Bieżący monitoring działań gmin dotyczących uchwalania bądź zmiany studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
  - Stała współpraca z gminami przy tworzeniu bądź aktualizacji studium i mpzp, aby wnioskować o utrzymanie lub wpisanie funkcji zieleni działkowej dla istniejących ROD, jak i przeznaczanie nowych terenów pod ROD.
  - Zagospodarowanie wolnych terenów i działek, które obecnie są nieużytkowane przez ROD i działkowców.
  - Modernizacja istniejących ROD, w szczególności w dużych i większych miastach, tak aby poprawić wizerunek ROD wśród społeczności lokalnych, władz samorządowych i państwowych. Wykorzystanie w tym celu wyników „Powszechnego przeglądu zagospodarowania ROD i działek w 2016 roku”.
  - Składanie w odpowiedniej formie i terminach wniosków do gmin o uwzględnienie w budżecie miast odpowiednich środków finansowych na budowę i modernizację ROD, stosownie do art. 17 ustawy o ROD.
  - Składanie wniosków w ramach budżetów obywatelskich.
  - Poszukiwanie innych źródeł finansowania.
- 2. Rola i zadania okręgowych zarządów PZD;**
- Zdefiniowanie własnych potrzeb i opracowanie wytycznych do wdrożenia i realizacji Programu na terenie działania okręgu.
  - Wzmocnienie działalności kolegiów prezesów. W tym celu okręgowe zarządy PZD winny wypełnić zadania postawione w uchwale nr 41/2017 Prezydium KR PZD z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań i trybu pracy kolegiów prezesów. Istotne jest, aby zgodnie z powyższą uchwałą kolegia prezesów funkcjonowały w każdym powiecie, gminie, mieście lub dzielnicy miasta, tak aby reprezentowały ogrody w stosunku do jednego samorządu. Są oni najlepszym przedstawicielem wspólnych interesów ogrodów działkowych i działkowców w stosunku do samorządów. Zatem okręgi winny włączyć je do wspierania oraz do działania na rzecz Programu rozwoju ROD.
  - Dokonanie przeglądu kartograficznego niezagospodarowanych terenów w miastach oraz sprawdzenie możliwości ich zagospodarowania na rzecz ROD.
  - Wytypowanie do „Otwartego Programu Rozwoju ROD” tych miast, w których w ROD nie ma wolnych terenów ani wolnych działek oraz gdzie popyt na działki rodzinne jest równy bądź większy niż podaż. W tym celu niezbędne jest zwrócenie się o pomoc i współpracę z kolegiami prezesów.
  - Stałe monitorowanie popytu i podaży na działki w poszczególnych miejscowościach (prowadzenie bazy w porozumieniu z zarządami ROD)
  - Podejmowanie działań zmierzających do budowy nowych ROD w miejscowościach, na osiedlach czy w gminach, w których jest faktyczne zapotrzebowanie na nowe działki i nowe ogrody, a zarazem istnieje taka możliwość.
  - W sytuacji, gdy w mieście nie ma możliwości utworzenia nowego ROD, podejmowanie działań i rozmów w zakresie budowy ROD poza granice miast.
  - Podejmowanie działań zmierzających do budowy nowych ROD w miejscowościach atrakcyjnych turystycznie.
  - Egzekwowanie warunków likwidacji ROD, zarówno przy wypłacie odszkodowań dla działkowców i PZD za likwidowany majątek, jak i w szczególności obowiązków związanych z zapewnieniem nieruchomości zamiennych.
  - W przypadku likwidacji niewielkich części ROD w jednym mieście bądź gminie, dążyć do uzyskiwania od podmiotu likwidującego terenu zamiennego łącznie za wszystkie likwidacje, co umożliwi utworzenie nowego ROD.
  - Przy likwidacjach ROD, podejmowanie działań w zakresie uzyskiwania większych terenów zamiennych niż teren likwidowany, tak, aby nie tylko można było zapewnić działki zamienne dla obecnych działkowców, których działki

- uległy likwidacji, ale również umożliwić uzyskanie działek mieszkańcom pobliskich osiedli.
- Powiększanie obecnie istniejących ROD poprzez uzyskiwanie tytułów prawnych i zagospodarowywanie terenów przyległych do ROD, które są niewykorzystywane przez właściciela. W tym zakresie nieodzowna będzie pomoc zarządów ROD, które winny sygnalizować okręgom o wolnych terenach, które przylegają do ich ROD i mogą być wykorzystane na powiększanie ROD.
  - Występowanie do gmin, powiatów i województw z wnioskami z art. 8 ustawy o ROD, celem utworzenia nowych ROD.
  - Podejmowanie działań w celu założenia ROD w tych miejscowościach, gdzie jeszcze w ogóle nie ma ogrodów działkowych.
  - Uwzględnianie zagospodarowania i modernizacji istniejących ROD.
  - Aktywne wspieranie zarządów ROD w zakresie modernizacji obecnie istniejących ROD.
  - Aktywne promowanie już istniejącego programu „*Unowocześnianie infrastruktury rodzinnych ogrodów działkowych – ROD XXI wieku*” przyjętego uchwałą nr 5/IV/2015 KR PZD z dnia 25.11.2015 r.
  - Wykorzystanie przyjętego w dniu 22.03.2016 r. przez Krajową Radę PZD „*Otwartego Programu Rozwoju Społecznego Rodzinnych Ogrodów Działkowych*”.
  - Podjęcie realizacji wyników i zaleceń z powszechnego przeglądu zagospodarowania ROD i działek.
  - Otwarcie ogrodów dla społeczności lokalnej.
  - Propagowanie Otwartego Programu Społecznego ROD.
  - Popularyzowanie programu budowy siedzib dla zarządów ROD.
  - Koordynowanie i monitorowanie prac kolegiów prezesów i zarządów ROD w zakresie realizacji Programu.
  - Organizowanie spotkań z przedstawicielami samorządu terytorialnego i z lokalnymi politykami działającymi na terenie okręgu.
  - Pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych pochodzących z dotacji samorządowych, programów rządowych i innych funduszy potrzebnych do skutecznej realizacji Programu.
  - Opracowanie zasad współfinansowania rozwoju ROD przez przyszłych działkowców z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych okręgów.

3. Rola i zadania Krajowej Rady PZD:

- Wdrażanie Programu wśród jednostek organizacyjnych Związku.
- Przeprowadzenie, wspólnie z okręgowymi zarządami PZD, dalszych, koniecznych badań dotyczących potrzeb i możliwości rozwoju ROD, w szczególności dotyczących konkretnych miast.
- Prowadzenie szerokiej kampanii promocyjnej i rozpowszechnianie podejmowanych inicjatyw w mediach związkowych i zewnętrznych.
- Pomoc merytoryczna dla zarządów ROD, kolegiów prezesów i okręgowych zarządów ROD w celu sprawnego realizowania założeń Programu.
- Monitorowanie wdrażania i realizacji Programu w poszczególnych okręgach.
- Opracowanie wszelkich niezbędnych zasad, przepisów i dokumentów systemowych umożliwiających realizację Programu.
- Tworzenie warunków politycznych, społecznych i finansowych korzystnych dla realizacji Programu, poprzez współpracę z parlamentarnymi, instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.

IV. FINANSOWANIE „OTWARTEGO PROGRAMU ROZWOJU ROD”:

1. Pomoc finansowa ze strony władz państwowych i samorządowych:

- Wykorzystywanie art. 17 ustawy o ROD, który umożliwia uzyskanie dotacji celowych z budżetów gmin na budowę lub modernizację infrastruktury ogrodowej. Warunkiem uzyskania takiej pomocy jest poprawa warunków do korzystania z ROD przez działkowców lub zwiększenie dostępności społeczności lokalnej do tego ROD. Aby uzyskać taką pomoc finansową

należy pamiętać, iż, mimo, że gminy uchwalają budżety do 31 stycznia każdego roku, to projekty tych budżetów opracowywane są do 15 listopada roku poprzedniego. Zatem istotne jest aktywne uczestniczenie w konsultacjach jeszcze na etapie konstruowania projektów, aby środki dla ROD były w nich zarezerwowane.

- Wykorzystanie możliwości, jakie daje art. 6 ust. ustawy o ROD. W ust. 1 wskazano, iż organy administracji rządowej i jednostek samorzą-

du terytorialnego tworzą warunki dla rozwoju ROD. Natomiast ust. 2 umożliwia jednostkom samorządu terytorialnego otrzymywanie dotacji celowych z budżetu państwa na realizację celu związanego z tworzeniem warunków dla rozwoju ROD.

- Korzystanie z możliwości finansowych wynikających z budżetów obywatelskich. Jest to coraz bardziej popularna metoda realizacji inwestycji w miastach, zwłaszcza, że coraz większa pula środków jest przeznaczana na zadania realizowane właśnie w ramach tych budżetów. Również pozyskanie środków w ten sposób jest stosunkowo łatwe. Zgłoszenie może złożyć każdy mieszkaniec. O podziale tych środków decydują sami mieszkańcy, gdyż to później oni głosują na najciekawsze i najbardziej potrzebne zadania, które winny być zrealizowane ze środków gminnych. Ponadto, zadanie wykonywane jest w całości przez miasto i to miasto odpowiada za jego prawidłową realizację.
- Wykorzystywanie programów funkcjonujących w ramach działalności Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Podmioty te są powołane do podejmowania działań w zakresie ochrony środowiska, wód, atmosfery, ziemi, przyrody, profilaktyki ekologicznej i zdrowotnej, zatem cele te wpisują się w zadania jakie spełniają rodzinne ogrody działkowe.

2. Współudział finansowy przyszłych działkowców:

Rozwój rodzinnych ogrodów działkowych jest zadaniem nie tylko trudnym do realizacji ze względów organizacyjnych, ale również i finansowych. Obecna sytuacja Związku uniemożliwia sfinansowanie tak dużego przedsięwzięcia. Dlatego też istotna jest pomoc przyszłych działkowców. Ta pomoc winna odnosić się nie tylko do spraw organizacyjnych, wykonawczych, ale również powinna polegać na znacznym udziale finansowym. Nowe

ogrody będą powstawać właśnie dla nich, dlatego istotny jest ich aktywny udział oraz współfinansowanie zadania.

3. Pomoc finansowa struktur PZD:

➤ Fundusz Rozwoju ROD:

Środki pochodzące z Funduszu Rozwoju są przeznaczone na działania inwestycyjne w PZD związane z zagospodarowaniem i modernizacją rodzinnych ogrodów działkowych. Dlatego też ich wykorzystanie na rozwój ROD jest zasadne i możliwe. Korzystanie z tych środków reguluje uchwała nr 255/2015 Prezydium KR PZD z dnia 1 października 2015 r. w sprawie zasad i kryteriów udzielania i rozliczania dotacji dla rodzinnych ogrodów działkowych z krajowego i okręgowego Funduszu Rozwoju z uwzględnieniem zmian wprowadzonych uchwałą nr 415/2016 Prezydium Krajowej Rady PZD z dnia 28 października 2016 r.

➤ Fundusz Samopomocowy

Kwestie uzyskiwania pożyczek z Funduszu Samopomocowego regulują zapisy uchwały nr 256/2015 Prezydium KR PZD z dnia 1 października 2015r., w sprawie zasad udzielania i zwrotu pożyczek w Funduszu Samopomocowego Polskiego Związku Działkowców. Jest to fundusz, który ułatwia rodzinnym ogrodom działkowym zrealizowanie inwestycji, w szczególności bardzo kosztownej, na którą trudniej od razu zebrać środki od działkowców. Zatem i w przypadku wyposażania nowego ROD w niezbędną infrastrukturę ogrodową, może być przydatny do szybkiego ukończenia inwestycji. Na uwagę zasługuje fakt, iż pożyczki z Funduszu Samopomocowego są nisko oprocentowane. To oprocentowanie ma tylko na celu zażebanie, aby wartość Funduszu, który podlega inflacji, utrzymywała się na tym samym poziomie. Jest to istotne z uwagi, iż są to środki pochodzące od działkowców, zatem Związek ma obowiązek należycie je wykorzystywać i dbać o ich poziom.

V. PROMOCJA „OTWARTEGO PROGRAMU ROZWOJU ROD”:

- Promowanie Programu w stacjach ogólnopolskich.
- Promowanie Programu w prasie ogólnokrajowej i lokalnej (tworzenie kącików działkowca).
- Wykorzystanie mediów internetowych (strony internetowe KR PZD, OZ PZD, ROD, Facebook).
- Przedstawianie przez okręgi osiągnięć w zakresie realizacji Programu, aby zachęcić inne jednostki do pomocy w tworzeniu nowych ROD.
- Integrowanie społeczności w ramach otwartych ogrodowych i okręgowych dni działkowca, dni dziecka, festynów, klubów seniora, kół zainteresowań, spotkań dla przedszkoli itp.

- Zapraszanie do uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach przedstawicieli władz lokalnych oraz instytucji państwowych i samorządowych.
- Uczestnictwo w organizowanych przez władze lokalne uroczystościach rocznicowych i świątecznych poprzez udział widocznych delegacji działkowców ze sztandarami i transparentami.
- Wykorzystanie tworzonych programów rządowych i gminnych np. „Mieszkanie dla młodych” „Mieszkanie +”, programów senioralnych, aby promować „Program rozwoju ROD”.

Uchwalając Program Rozwoju ROD, Związek odpowiada na aktualną sytuację społeczeństwa i wyrażane potrzeby na posiadanie działki. Program jest otwarty, dlatego że każdy okręg będzie miał do realizacji zadania wynikające z sytuacji i potrzeb na swoim terenie. Program należy rozumieć tak jak jest napisany, czyli bardzo szeroko. Wszystkie działania, które służą do umacniania ROD i Związku, powstawania nowych ogrodów, unowocześniania, a przede wszystkim szerokiego otwierania na potrzeby społeczeństwa, są realizacją tego Programu.

Krajowa Rada PZD wyraża głębokie przekonanie, że Program spotka się z właściwą reakcją ze

strony Okręgowych Rad i Okręgowych Zarządów PZD, a także zarządów ROD. Każde z tych organów ma w tej sprawie wiele do zrobienia. Szczególną rolę Krajowa Rada PZD powierza kolegom prezesów. Wynika to z faktu, że takiego Programu, zwłaszcza w zakresie powstawania nowych ROD, nie da się zrealizować bez pozytywnej postawy i pomocy samorządów, do współpracy z którymi predestynowane są zwłaszcza kolegia prezesów.

Program należy przenosić na najniższe poziomy zarówno w organach administracji publicznej, a więc na samorzady, jak i w strukturach Związku, czyli na rodzinne ogrody działkowe. Nawet w miastach, w których pozornie wydaje się, że potrzeby na działki są zaspokojone, są dzielnice i osiedla – zwłaszcza nowe – w których istnieje zapotrzebowanie na działki i zaspokoić można je tylko poprzez rozwój ROD. Dlatego Krajowa Rada PZD powierza wykonanie tego Programu wszystkim organom Związku z wiarą, że będzie on realizowany i przyczyni się do rozwoju i umacniania ruchu ogrodnictwa działkowego w Polsce.

**KRAJOWA RADA
POLSKIEGO ZWIĄZKU
DZIAŁKOWCÓW**

Warszawa, 14 marca 2018 r.

IV. PUBLICYSTYKA. WSPÓŁCZESNE ZNACZENIE OGRODÓW DZIAŁKOWYCH

1. Ogród – remedium na cyfrową demencję.

dr Anita Schroeter-Zakrzewska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Autorka jest adiunktem w Katedrze Roślin Ozdobnych Wydziału Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Jest wieloletnim współpracownikiem redakcji „działkowca” w zakresie roślin ozdobnych. Prowadzi wykłady na organizowanych w ramach Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu studiach podyplomowych w zakresie hortiterapii. Jest też współautorką książki „Hortiterapia jako element wspomagający leczenie tradycyjne” pod redakcją dr hab. Agnieszki Krzymińskiej – członka Kolegium Redakcyjnego „działkowca”.

Ogród – remedium na cyfrową demencję

Żyjemy w czasach szybkiego rozwoju technologicznego. Obecnie życie bez telewizji, komputera, smartfonu czy dostępu do internetu jest niemalże niemożliwe. Media cyfrowe, które stały się nieodzownym narzędziem aktywności współczesnego człowieka, niewątpliwie przyniosły wiele korzyści i udogodnień, ale stały się także źródłem wielu zagrożeń, szczególnie dla młodego pokolenia, które nie wyobraża sobie czasów bez komputera czy telefonu komórkowego. W Polsce dostęp do Internetu stał się możliwy w latach 80.

Początkowo ze względu na wysokie ceny tej usługi korzystali z niego nieliczni. Obecnie dostęp do Internetu ma około 80% gospodarstw domowych.

Media społecznościowe

W ostatnim czasie coraz większą popularnością cieszą się portale społecznościowe i fora internetowe. Komunikowanie się za ich pomocą stanowi rozrywkę i wypełnienie wolnego czasu. Wielokrotnie jednak znajomości zapoczątkowane w sieci, nie są przenoszone na płaszczyznę rzeczywistą, a pozostają jedynie kontaktami wirtualnymi. Zaobserwować można także dążenie do zdobycia jak największej liczby znajomych, która kojarzy się z popularnością danej osoby.

Spoleczna alienacja

Dzieci, przebywając na portalach społecznościowych, poświęcają mniej czasu na utrzymywanie realnych kontaktów, co skutkuje mniejszą liczbą rzeczywistych przyjaźni, lecz także pogorszeniem społecznych kompetencji w wyniku nieprawidłowego rozwoju tych obszarów mózgu, które odpowiadają za zachowania społeczne. Komunikacja w wirtualnym świecie powoduje, że rozmowy są płytkie, dialogi uproszczone, często występują w nich neologizmy, skróty językowe i emotikony (symbole graficzne). Użytkownicy nie zwracają uwagi na gramatykę i interpunkcję.

Cyberpatologie

Anonimowość internetu prowadzi do utraty samokontroli, sprawia, że nie trzeba dbać o odpowiednie zachowania społeczne. W sytuacji, kiedy tak naprawdę nie wiemy kim jest druga osoba, można robić to co się podoba, bez żadnych konsekwencji. Prowadzi to do cyberprzemocy: kłamstwa, mobbingu, agresywnych zachowań, co może skutkować samotnością, depresją. Takie stresujące czynniki prowadzą do obumierania komórek nerwowych, co sprzyja rozwojowi demencji i może prowadzić do kurczenia się całych obszarów mózgu odpowiedzialnych za funkcje społeczne. O powadze problemu świadczy fakt, że w wielu szkołach wprowadzono zakaz używania urządzeń cyfrowych. Uczniowie bowiem zamiast spędzać przerwy na rozmowach, czy zabawie z rówieśnikami, wpatrzni byli w ekrany smartfonów.

Skutki braku ruchu

Ograniczenie wysiłku fizycznego wynikające z wymuszonej pozycji siedzącej przy komputerze, również przyczynia się do rozwoju chorób cywili-

zacyjnych takich jak: schorzenia układu krążenia, cukrzyca, osteoporoza, problemy z aparatem ruchowym, otyłość.

Technologiczny nałóg

Nadmierne korzystanie z komputera może powodować dolegliwości narządu wzroku, bóle głowy, karku, pleców, ramion, nadgarstków, skurcze mięśni, zapalenie ścięgien nadgarstka, reakcje alergiczne, podrażnienia błon śluzowych. Najczęstszą dolegliwością są różnego typu zaburzenia widzenia: rozmywanie obrazu, podwójne widzenie, łzawienie, zaczerwienienie, pieczenie, zmęczenie oczu, uczucie kłucia w oczach, widzenie za mgłą. W wyniku długotrwałego przebywania przed monitorem może dojść także do zaburzenia akomodacji oka, powstawania wad wzroku i krótkowzroczności. Pojawia się także problem ze sprawnością wszystkich palców dłoni u osób korzystających nadmiernie z telefonów komórkowych i smartfonów. Przy obsłudze wykorzystywany jest bowiem głównie kciuk i palec wskazujący. W medycynie pojawiło się nawet pojęcie choroba SMS-owa, która może objawiać się bolesnym stanem zapalnym kciuka i części dłoni.

Dostępność do urządzeń cyfrowych wcale nie ułatwia nauki pisania czy czytania małym dzieciom. Produkty tego typu są najczęściej do tego celu promowane. Badania dowodzą, że jest wręcz przeciwnie. Urządzenia te wyręczają z pracy umysłowej i prowadzą do bardziej powierzchownego myślenia. Przykładem może być nauka pisania. Pisanie ręczne, na kartce pozostawia w mózgu ślady pamięciowe, które uaktywniają się na widok danej litery, co ułatwia rozpoznawanie jej po wyglądzie. Natomiast uderzając palcem w klawisze klawiatury lub przesuwając palcem po ekranie dotykowym, nie pozostawiamy w mózgu takiego śladu.

Izolacja od natury

Dziś dzieci mają coraz mniejszy kontakt z przyrodą. Często wyobrażają sobie, że krowa, tak jak w reklamie telewizyjnej, jest liliowa, a słowo „komórka” kojarzone jest tylko z urządzeniem elektronicznym. Nie wiedzą jak rosną ziemniaki, jak smakuje wyrwana prosto z ziemi marchewka, nie potrafią rozpoznać podstawowych gatunków drzew czy ptaków. Po lekcjach przewożone są na dodatkowe zajęcia z języka obcego, korepetycje, zajęcia sportowe itp. Okazuje się, że nawet gra w piłkę na zorganizowanych zajęciach w klubach sportowych, z czasem przestaje cieszyć, a staje się kolejnym obowiązkiem. Współczesne dzieci mają

coraz mniej czasu na zabawę, a co za tym idzie – czasu na własne pomysły. Ściśle zorganizowany czas skutkuje bowiem obniżeniem kreatywności.

Sterylnie życie

Żyjemy w czasach sterylnych, nasze mieszkania i domy wyposażone są w antybakteryjne mydła i środki czystości, panuje obsesja bezpieczeństwa. Natura, przyroda kojarzą się z „brudem”. Dzieci boją się usiąść na trawie, bo mogą się pobrudzić, boją dotknąć rośliny, bo może być trująca. W lesie czyhają komary i kleszcze. Obawy takie są nabyte i wyuczone, a dziecku towarzyszy często strach przed rodzicami, którzy będą źli, że np. pobrudziło się, zniszczyło ubranie, dlatego chętnie ograniczamy swobodę dzieci do wewnątrz mieszkalnych.

Zabawa z naturą

Tymczasem okazuje się, że np. bakterie tlenowe obecne w glebie, mogą pozytywnie wpływać na leczenie depresji, nowotworów, choroby Krohna i reumatoidalnego zapalenia stawów, a także obniżać poziom stresu i pozytywnie wpływać na kreatywność. Dzieje się tak m.in. poprzez uwalnianie serotoniny (hormonu szczęścia) z mózgu, w momencie, w którym zarejestruje on obecność tych bakterii w organizmie. Zabawa ziemią wzmacnia układ odpornościowy dzieci, a unikanie brudu go osłabia. Zabawa w piasku, ziemi, którą dzieci uwielbiają, rozwija ponadto motorykę małą. Piasek wymieszany z odrobiną wody daje się dobrze modelować, pozwala na robienie babek lub budowanie zamków. Suchy przesypuje się między palcami, a poddany promieniom słonecznym – nagrzewa się. Dziecko, które spędza dużo czasu na fizycznej aktywności w terenie, ma okazję wspinać się na drzewa, pobiegać, przewracać się, a przy okazji zdobywać doświadczenia. To uczy poczucia własnej wartości, samooceny i rozeznania co do własnych możliwości. Każde własne doświadczenie jest wartościowe i czegoś uczy. Korzystniejsza jest zatem zabawa, którą dziecko samo wymyśli i zorganizuje.

Ogródek – narzędzie rozwoju

Nie zawsze na co dzień dzieci mają możliwość przebywania w lesie czy na łące. Można zatem nawet na niewielkim obszarze działki, w ogródku przydomowym, szkolnym czy przedszkolnym zorganizować naturalny plac zabaw np. z chybotliwą kładką, naturalną piaskownicą, domkiem w zaroślach czy tipi z fasoli wielkokwiatowej. Wszystkie rodzaje ruchu sprzyjają nie tylko zdrowiu, ale tak-

że ćwiczą zdolności motoryczne, zmysł równowagi, które są niezwykle ważne w trakcie nauki pisanie i czytania. Doskonałą możliwością ćwiczenia równowagi jest balansowanie na linach czy taśmie przymocowanej do drzew lub słupków.

Samodzielnie urządzone miejsce do zabawy rozwija w dzieciach fantazję, potrzebę ruchu, kompetencje społeczne. Wąchając, smakując i dotykając roślin, dzieci rozwijają wszystkie zmysły. Bogactwo i różnorodność darów natury, takich jak dźwięk (śpiew ptaków, szelest liści, szum wody, wiatru), tekstura (kamienie, szyszki, kwiaty, owoce, liście) czy zapachy roślin, dają możliwości stymulowania zmysłów. Dzieci, zwłaszcza te młodsze, lubią pomagać w pracach ogrodniczych. Sadzenie roślin, wysiewanie nasion, obserwowanie jak rosną i ich pielęgnacja, mogą być dla nich źródłem wielu przeżyć i doznań. Tak więc nie żałujmy kawałka trawnika na stworzenie ogródka dziecięcego, lub choćby grządki, za którą dzieci będą odpowiedzialne. W ten sposób nie tylko oddalimy od nich ryzyko cyfrowej demencji, ale także będą rozwijały zmysł obserwacyjny, poczucie piękna i poszanowania przyrody a także instynkty opiekuńcze.

Oczywiście, w dobie cyfryzacji społeczeństwa nie chodzi o zaprzestanie korzystania z nowych technologii i całkowitą izolację od urządzeń. Trzeba korzystać z nich w odpowiednim czasie i w odpowiednich dawkach.

Od redakcji

Artykuł ten został przygotowany specjalnie dla mediów związkowych, dlatego że rodziny działkowe są w szczególnie uprzywilejowanej sytuacji, bowiem na wszystkie problemy, które zostały tu przedstawione, znajdujemy profilaktykę na działce. Wiedzą o tym dobrze rodziny działkowe, zwłaszcza dziadkowie, którzy uprawiają działkę, na której również przebywają ich wnukowie. Coraz więcej młodych małżeństw przejmuje też działki w ROD. Jest to również dowód na znaczenie rodzinnych ogrodów działkowych w naszym kraju. Pomimo, że w Polsce jest około 1 milion działek, to potrzeby są znacznie większe.

Zachęcamy rodziny działkowe do zapoznania się z tym artykułem w celu jeszcze lepszego wykorzystania działki w trosce o zdrowie młodego pokolenia. Taka funkcja działki wpisuje się znakomicie w zakres hortiterapii – coraz bardziej zyskującej na znaczeniu dziedziny nauki, wykorzystującej zajęcia w ogrodzie i przebywanie wśród roślin w celu poprawy zdrowia psychicznego i fizycznego człowieka, a także jego relacji międzyludzkich.

Świadomość terapeutycznego znaczenia działań powinna być zachętą do takiego jej przystosowania, aby dzieci jeszcze chętniej przebywały na

działce, bawiły się i pracowały, a więc aktywnie spędzały czas.

Redakcja strony internetowej PZD

2. Ruch to zdrowie

dr hab. n. med. Aleksandra Truszczyńska-Baszak,

Katedra Fizjoterapii, Wydział Rehabilitacji AWF w Warszawie

Żadnej pory roku nie należy spędzać biernie.

Wojciech Oczko, nadworny lekarz Króla Stefana Batorego mówił: „*Ruch jest w stanie zastąpić prawie każdy lek, ale wszystkie leki razem wzięte nie zastąpią ruchu*”. Słowa te powtarzał twórca polskiej ortopedii i rehabilitacji prof. Wiktor Dega.

Korzyści dla zdrowia

Systematyczna, niewyczerpująca gimnastyka prowadzi do lepszego samopoczucia, utrzymania i zwiększenia siły mięśniowej, utrzymania i poprawy zakresu ruchu w stawach. Ruch obniża ciśnienie krwi i poprawia wentylację płuc. Ułatwia utrzymanie prawidłowej masy ciała. Ruch umożliwia również zapobieganie i zmniejszanie częstych dolegliwości narządu ruchu.

Zalecane formy rekreacji ruchowej

1. **Pływanie** wspornie odciąża stawy kręgosłupa i kończyn, poprawia wydolność i siłę mięśniową. Ta forma rekreacji jest bardzo bezpieczna, nie dochodzi wtedy do urazów i przeciążeń, ale nie wszyscy chcą pływać. Spowodowane jest to lękiem przed wodą, brakiem umiejętności pływania, czasem wyglądem, jak i obawą przed stanem czystości wody w basenie. Doskonałą formą rekreacji, którą można uprawiać nawet, jak nie umiemy pływać, jest gimnastyka w wodzie. W wodzie przeważnie ustępują bóle kręgosłupa. Jest to idealna forma rekreacji, gdy dni są bardzo krótkie, wietrzne i aura nie sprzyja aktywności na dworze.
2. **Jazda na rowerze** jest formą ruchu, kiedy stawy kończyn dolnych są odciążone, a intensywność wysiłku można indywidualnie regulować. Jest to bardzo korzystny ruch przy bólach stawów kolanowych i biodrowych. Pamiętajmy o prawidłowej postawie. Kręgosłup powinien być w pozycji neutralnej. Najlepsze są rowery miejskie lub „holenderki”. Postawienie roweru stacjonarnego na balkonie zapewnia ruch na świeżym powietrzu, gdy boimy się upadków na śliskiej, mokrej czy ośnieżonej powierzchni. Jedyną wadą jest niewielka atrakcyjność i mo-

notonność tego ruchu, ale można podczas ćwiczenia słuchać muzyki lub uczyć się języków obcych.

3. **Gimnastyka** (np. dla seniorów) to wsporniała forma ruchu w towarzystwie, zapewnia prawidłowy, dostosowany do aktualnych potrzeb ruch, jak również ułatwia kontakty towarzyskie, wymienianie się doświadczeniami i problemami.
4. **Spacer** to najbardziej uniwersalna forma ruchu, nie wymaga żadnego sprzętu, miejsca, czy pogody. Należy spacerować codziennie minimum 30 minut. Zimą trzeba zwrócić uwagę na stabilne obuwie, aby uniknąć poślizgnięcia się i upadku. Dla zwiększenia odciążenia i włączenia do pracy kończyny górne zaleca się chodzenie z kijkami (nordic-walking). Ułatwia on chodzenie osobom z bólami kręgosłupa, kolan i bioder poprzez odciążenie tych stawów. Jego działanie jest korzystne u osób z niewielkim zaburzeniem równowagi, lub po prostu, gdy jest ślisko. Można się oprzeć na kijku i nie przewrócić.
5. **Joga** powoduje, poprzez głębokie oddechy, rozluźnienie napiętych mięśni, ale również prowadzi do wzmocnienia i jednocześnie uelastycznienia mięśni kręgosłupa i kończyn. Poprawia funkcjonowanie całego organizmu, uczy oddychania oraz różnych sposobów relaksowania się. Stajemy się odporniejsi na zmęczenie i stres. Przed rozpoczęciem ćwiczeń należy zawsze dla własnego bezpieczeństwa skonsultować się z lekarzem lub fizjoterapeutą. Nie wszystkie bowiem pozycje w jodze są wskazane. Jogę można ćwiczyć wszędzie: w klubie, w domu przy otwartym oknie i na działce. Wystarczy mata.
6. **Narty zjazdowe i biegowe** Spokojne wycieczki sprawiają wiele przyjemności i radości. Narciarstwo biegowe (a właściwie marsze i spacer na nartach), o ile jest śnieg, można uprawiać wszędzie.

To ważne! Warto wykonywać codziennie własny, indywidualnie dobrany np. po konsulta-

cji z fizjoterapeutą zestaw ćwiczeń. Dobrze jest przeznaczyć na gimnastykę około 15–30 minut dziennie. Dla relaksu można włączyć ulubioną muzykę. Należy pamiętać o głębokim oddychaniu przeponą.

Inne formy ruchu latem

- Wraz z nadchodzeniem ciepłych dni pamiętajmy o sportach wodnych na świeżym powietrzu. Poza pływaniem, można korzystać z kajaków i rowerów wodnych. Należy pamiętać o kremie ochronnym z wysokim filtrem i o nakryciu głowy, aby uniknąć oparzeń słonecznych, przebarwień skóry i przegrzania. Doskonale jest również żeglowanie i windsurfing przy łagodnym wietrze.
- Warto grać w tenisa w debla, siatkówkę (bez wysokoków jeśli są problemy ze stawami), uprawiać Tai-Chi, ćwiczyć z niewielkimi ciężarkami, a przede wszystkim tańczyć. Przy ćwiczeniach z obciążeniem należy zwrócić uwagę na nie wstrzymywanie oddechu.

Ruch leczy

Dzięki ruchowi staje się możliwe ograniczanie częstych dolegliwości narządu ruchu.

Bóle odcinka lędźwiowego kręgosłupa

Prawie każdy skarży się na bóle kręgosłupa lędźwiowego. Pamiętajmy podczas prac w ogrodzie i w domu, by unikać pochylania się. Podnosimy przedmioty, grabimy, odśnieżamy, sprzątamy **zawsze z prostym kręgosłupem**. Tę samą zasadę stosujemy podczas siedzenia. Nie należy zapadać

się w fotelu i siedzieć ze zgiętym kręgosłupem. Podłożenie wałka pod lędźwie utrzymuje je we właściwej pozycji. Pamiętajmy, że ruch powinien być dawkowany przez cały dzień. Nie siedzmy godzinami, wstańmy co pół godziny, przejdźmy się, odżywimy w ten sposób chrząstkę stawową i krążki międzykręgowe kręgosłupa.

Obrzęki i żylaki kończyn dolnych

Te dolegliwości też często występują. Poza noszeniem specjalnych rajstop, pomocne jest ograniczenie soli. Ponadto warto odpoczywać, trzymając nogi w górze, np. na krześle, lub położyć się z uniesionymi nogami, wykonując nimi ruchy stóp: zgięcie grzbietowe – zgięcie podeszwowe – ok. 30 powtórzeń. Należy też unikać długotrwałych pozycji statycznych: siedzenia lub stania. Korzystnie jest często wstać, przejść się, poruszać się.

Żylaki kończyn dolnych i odbytu

W tych przypadkach ruch też ma korzystny wpływ, zapobiega bowiem zaleganiu krwi w rozszerzonych żyłach i poprawia krążenie krwi.

Inne bardzo ważne ćwiczenia

Ćwiczenia mięśni zwieraczy metodą Kegla są niezwykle istotne dla kobiet. Aby zapobiegać problemom związanym z nietrzymaniem moczu i z seksem, należy je wykonywać regularnie. Kilkusekundowe napięcia mięśni można wykonywać w różnych pozycjach. Nie zaleca się jednak uruchomienia tłoczni brzusznej i przerywania strumienia moczu. Jest to często spotykany błąd w zaleceniach profilaktycznych.

3. Ogród oazą dla trzeciego wieku

dr hab. Piotr Lewandowski, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Zmiany demograficzne nie tylko w naszym kraju wskazują, że społeczeństwo starzeje się. Warto naświetlić problem i uświadomić, że korzystanie z ogrodu może być doskonałym miejscem dla realezowania się osób starszych.

Bogate społeczeństwa się starzeją

Starzenie populacji społeczeństw najwyżej rozwiniętych jest zjawiskiem powszechnym i nieodwracalnym. Stopień jego zaawansowania zależy od fazy rozwoju społeczeństwa. Pierwsze zmiany w strukturze populacji pojawiły się w Europie w XIX w. (W. Brytania, Francja, Dania, Szwecja) wraz z przemianami społeczno-ekonomicznymi

wywołanymi industrializacją i urbanizacją. Towarzyszyły im przemiany ludnościowe, zwane przejściem demograficznym. W ciągu około 100 lat zjawisko rozprzestrzeniło się w całej Europie, ale i na świecie wśród krajów najwyżej rozwiniętych (np. Japonia). Na taki stan wpływ ma: niska płodność (mniej urodzeń i przyszłych matek), korzystne zmiany umieralności (wydłużający się czas trwania życia osób starszych) oraz tzw. migracje definitywne (zagraniczne), głównie młodych ludzi (dalsze zniekształcenie struktury). Ponadto wpływ mają także „echa” wyżów i niżów demograficznych z przeszłości.

Sytuacja polskiego społeczeństwa

Poprzez niezwykle szybkie przemiany społeczno-gospodarcze, społeczeństwo polskie „doszusowało” demograficznie do populacji wysoko rozwiniętych, szybko starzejących się. Aktualnie, według Eurostatu, Polacy są jednym z najszybciej starzejących się społeczeństw spośród 28 krajów UE. W 2050 r. liczba ludności Polski spadnie i wyniesie 33,95 mln (zmniejszenie o 4,55 mln tj. 12% w stosunku do roku 2013). Obok ujemnego przyrostu naturalnego, nastąpią dalsze niekorzystne z zmiany w strukturze ludności według wieku. Spodziewany udział osób starszych (65 lat i więcej) będzie stanowił prawie 1/3 populacji (ponad 30% na wsi i około 35% w miastach), a ich liczba wzrośnie o 5,4 miliona w porównaniu do 2013 r. Będzie ona stanowił w miastach 179,3% stanu z 2013 r. i 224,9% na terenach wiejskich. W 2050 roku przeciętne trwanie życia będzie nadal się wydłużało, osiągając wartości wyższe od obecnych o 9 lat dla mężczyzn i 6 lat – dla kobiet. W miastach mężczyźni będą dożywać wieku 82,5 lat, kobiety 87,5 lat, natomiast na wsi odpowiednio 81,6 i 87,4 lat.

Jako miarę zaawansowania procesu starzenia, wykorzystuje się medianę tj. taki wiek, którego jedna połowa populacji jeszcze nie osiągnęła, zaś druga już ukończyła. Według Eurostatu wiek środkowy dla całej UE wynosił w 2012 r. 41,9 lat. W 2013 r. wartość tego wskaźnika dla Polski wynosiła 36,9 lat dla mężczyzn i 40,4 lat dla kobiet. W 2050 r. wiek ten wzrośnie do 49,6 lat dla mężczyzn i 54,3 lat dla kobiet. Wartość mediany z przedziału 30–34 lat oznacza ludność starą demograficznie. Polska wkroczyła w tę fazę na początku lat 80. Z kolei w końcu lat 90 (gwałtowny spadek urodzeń), została przekroczona kolejna granica – staliśmy się społeczeństwem bardzo starym demograficznie (mediana ≥ 35 lat). Do 2050 roku proces starzenia bardzo przyspieszy i staniemy się jednym z najstarszych społeczeństw w Europie. Czekają nas zatem demograficzna rewolucja nazywana już „srebrnym tsunami”!

Sytuacja społeczna polskich seniorów

Dystans zamożności społeczeństwa polskiego w stosunku do społeczeństw tzw. „starej piętnastki” UE powoli się zmniejsza, ale daleko nam jeszcze do najbogatszych. Według Eurostatu, w 2015 r. produkt krajowy brutto wyrażony standardem siły nabywczej miejscowej waluty per capita w Polsce wynosił 68,8% średniej 28 krajów UE. Równocze-

śnie dane dotyczące wysokości emerytury minimalnej obowiązującej w różnych krajach Wspólnoty wskazują, że przy podanej średniej wartości emerytury minimalnej dla 27 UE (bez Chorwacji, która wstąpiła w 2013 r.) wynoszącej 532 €, polska minimalna (172 euro) stanowiła zaledwie 32% średniej unijnej. Polscy emeryci to zatem grupa społeczna, która w najniższym wymiarze korzysta z efektów rozwoju kraju, pomimo długoletniego okresu ciężkiej pracy, niekiedy przyplaconej zdrowiem. Ponadto akurat w jesieni życia nakłady na zdrowie emeryta stają się jednym z największych wydatków w budżecie domowym. Niestety także, w przeciwieństwie do najwyżej rozwiniętych gospodarek zachodnich (Japonia, Niemcy), tzw. sfera usług (w tym usług społecznych) i dóbr dostosowanych dla tej grupy docelowej („srebrna gospodarka”, „green care” oraz usługi opiekuńcze) u nas dopiero raczkuje.

Równocześnie polskie społeczeństwo dopiero niedawno przekroczyło pułap połowy obywateli mieszkających na terenach miejskich (przełom lat 60. i 70. XX w.). Taka sytuacja powoduje, że aktualny statystyczny mieszkaniec Polski albo mieszka na terenach wiejskich, albo jest mieszkańcem miasta w pierwszym lub drugim pokoleniu. Oznacza to, że ma on bardzo silnie zakorzenioną potrzebę obcowania i zrozumienia przyrody.

Czy ogrody działkowe mogą być remedium na „zagospodarowanie” czasu Polaka – seniora i utrzymanie jego kondycji psycho-fizycznej w dobrym zdrowiu?

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), dla okresu późnej dojrzałości najlepsze jest starzenie zwane „optymalnym”. Osoby takie pozostają aktywne i obecne w życiu społecznym. Będąc na emeryturze znajdują zastępcze zajęcia, nawiązują też nowe relacje i więzi społeczne.

Aktywne, a także bierne spędzanie czasu wolnego na świeżym powietrzu polecane jest szczególnie dla osób nieuprawiających sportów oraz bez możliwości wyjazdu poza miasto. W tym kontekście nieocenioną rolę może pełnić hortiterapia (ogrodoterapia), jako metoda terapii wykorzystująca rośliny i ogrody w pracy z pacjentami. Czynne lub bierne przebywanie na działce, realizacja nawet najprostszych prac (np. porządkowych) związanych z jej utrzymaniem, może być także formą profilaktyki zdrowotnej seniora. Może to być także współdziałanie działkowców i wolontariuszy w rodzinnych ogrodach działkowych, zieleni miejskiej (pielęgnacja i uprawa wyzna-

czonych rabat, skwerów itp.). Możliwe jest także działanie w ramach klubów seniora, realizowane w przestrzeni publicznej ogrodów działkowych i botanicznych itp., czy terenach zieleni wokół szpitali i domów pomocy społecznej oraz warsztatach terapii zajęciowej. W Polsce niestety brak jest oficjalnego uznania tej formy terapii, chociaż na świecie jest dość powszechnie akceptowana (np. w Anglii w latach 30. XX wieku ogrodnictwo stało się oficjalną formą terapii dla fizycznie i psychicznie chorych, a od 1992 roku zaczęto jej nauczać na uczelniach). Wpływ hortiterapii na zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka został również szeroko opisany i udokumentowany w licznych publikacjach naukowych. Ostatnio jednak i w naszym kraju rozwijają się liczne studia podyplomowe o takiej specjalności (np. na UP w Poznaniu). Jest to o tyle istotne, że terapia ogrodnicza wpływa korzystnie nie tylko na zdrowie fizyczne, ale ułatwia także psychiczne przystosowanie się do niepełnosprawności fizycznej, akceptacji choroby, stwarza poczucie przydatności, rozwija kreatywność i pomaga opanować stres. Należy podkreślić, że od około 40.–50. roku życia powoli podwyższa się próg wrażliwości dla zmysłów wzroku, słuchu i smaku. Jedynie wrażliwość bólu pozostaje na podobnym poziomie. Uwzględniając postępujące zmiany w sferze percepcyjno-motorycznej w okresie starości, rośliny sprawiają, że otoczenie jest nie tylko przyjemne wizualnie, ale i je pobudza. Wartością dodaną takich działań są nawiązane i zacieśniające się relacje społeczne podopiecznych, poczucie bycia potrzebnym, kreatorem własnego małego szczęścia i sukcesu. Jest to właśnie miejsce dla odpowiednio przygotowanych, profesjonalnych instruktorów hortiterapii. Może zatem doskonale uzupełniać tradycyjne metody fizjoterapeutyczne.

Perspektywy rozwoju hortiterapii w warunkach ogrodów działkowych

Czynnikami decydującymi o wzrastającej perspektywie roli hortiterapii są starzejące się, zamożne społeczeństwa, jak i relatywnie niskie koszty i wymogi techniczne dla jej realizacji. Powszechna obecność i znaczna liczebność ogrodów działkowych w Polsce dodatkowo stwarza doskonałe zaplecze dla właściwej i powszechnej terapii ogrodniczej.

Wzrost liczby emerytów w UE będzie dodatkowym obciążeniem dla systemów opieki społecznej. Dużego wysiłku wymagać będzie walka z wykluczeniem społecznym i ubóstwem, w tym wspieranie zdrowia i aktywności osób starszych. Państwa członkowskie będą musiały opracować i przeprowadzić działania mające na celu rozwiązanie konkretnych problemów grup szczególnie zagrożonych (m.in. osób starszych i niepełnosprawnych), by w pełni wykorzystywać swoje systemy ochrony socjalno-emerytalnej i zapewnić dostęp do opieki zdrowotnej. Raczkująca w Polsce polityka senioralna ma stanowić ogół działań administracji publicznej oraz organizacji i instytucji dla kształtowania warunków godnego i zdrowego starzenia się. Rekomenduje się zwiększenie dostępności do obiektów sportowych oraz rozwój otoczenia przyjaznego dla aktywności fizycznej w miejscu zamieszkania (np. parki, osiedla mieszkaniowe), a także promowanie, rozwijanie i wspieranie systemu zorganizowanych zajęć aktywizujących fizycznie seniorów. Mimo powołania w 2012 roku Departamentu Polityki Senioralnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz uruchomienia Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2020, a także Programu „Senior-WIGOR” (obecnie „Senior+”) na lata 2015-2020, działania strategiczne przerzucane są na samorządy. Dodatkowo, niestety ze względu na formalne nieuznawanie hortiterapii, jako formy profilaktyki prozdrowotnej, nie jest ona uwzględniana w powyższych projektach.

Podsumowując, można powiedzieć, że zakres możliwości prozdrowotnych „umiejscowionych” w ogrodach działkowych jest olbrzymi. Nie jest on jednak dostrzegany przez decydentów. Nie zauważa się gigantycznego potencjału drzemiącego w ogrodach i działkach mających za zadanie zaktywizować seniora, a poprzez to wpłynąć na prewencję, profilaktykę i rehabilitację zdrowia. Seniorzy, którzy są użytkownikami działek, czy ogrodów, nie tylko mogą nieco ratować swój budżet domowy poprzez zbiór plonów, ale i prawie bezkosztowo reperować nimi swoje zdrowie. W myśl mądrej sentencji łacińskiej „*Medice, cura te ipsum*” (lekarzu, lecz się sam), szczęśliwcami można nazwać osoby dysponujące działkami, lub mogące korzystać z jej zbawiennych dla zdrowia właściwości.

4. Czy potrzebny i możliwy jest rozwój ROD?

Polskie ogrodnictwo działkowe, które w ubiegłym roku obchodziło jubileusz 120-lecia istnienia cieszy się niesłabnącym powodzeniem. Przez szereg ostatnich lat było nękane ciągłą niepewnością o przyszłość ogrodów działkowych, które w dużej części miały albo nieuregulowany stan prawny, albo nie widniały w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ostatnie lata zmieniły sytuację na lepsze. Wielki w tym udział miało uchwalenie 13 grudnia 2013 r. ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych. Nowa ustawa spowodowała wydanie przez samorządy miast szeregu decyzji stwierdzających nabycie przez ogrody działkowe prawa do zajmowanego gruntu. W efekcie dziś mamy już mniejsze zagrożenia dla bytu ogrodów działkowych, które dotyczą głównie terenów będących własnością innych podmiotów niż Skarb Państwa albo gmina. Eliminując zagrożenia dla bytu ogrodów Polski Związek Działkowców troszczy się o dalszy rozwój ogrodnictwa działkowego, bo ogrody działkowe ciągle spełniają ważną rolę w życiu wielu mieszkańców polskich miast i miasteczek, a zapotrzebowanie na działki nie maleje.

Obradując 9 grudnia 2017 r. XIII Nadzwyczajny Zjazd Delegatów PZD wypowiedział się jednoznacznie za potrzebą dalszego, stałego rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych w Polsce. Przyjęta przez Zjazd uchwała w tej sprawie wytycza kierunki działania dla wdrożenia „Programu rozwoju ROD”. Ważna to uchwała i duże wyzwanie dla całego ruchu ogrodnictwa działkowego, a w szczególności dla wszystkich struktur organizacyjnych PZD. Rodzi się jednak pytanie - czy w świetle gospodarki rynkowej taki rozwój jest możliwy? Musimy się niejednokrotnie zderzyć z deficytem wolnych terenów w miastach i zapotrzebowaniem na nie ze strony deweloperów oraz z koniecznością ponoszenia kosztów nabycia terenów pod ogrody działkowe. A jednak z całą stanowczością można stwierdzić, że taki rozwój jest nie tylko możliwy, ale także konieczny. Twierdzenie takie wynika z prowadzonych w Okręgu Poznańskim badań i rozmów z samorządami wielkopolskich miast.

Rozważając problem pozyskiwania terenów pod nowe ogrody trzeba też spojrzeć na problem wykorzystania istniejących terenów ogrodów działkowych i zbadać zapotrzebowanie na dział-

ki wśród mieszkańców miast, zwłaszcza nowych osiedli mieszkaniowych, w których osiedlają się młode rodziny. Z perspektywy większych miast naszego regionu można stwierdzić, że w ogrodach działkowych nie ma wolnych działek. Corocznie zmienia się część użytkowników, ale często działka pozostaje w rękach rodziny, przechodząc z rodziców na dzieci lub wnuki. Tym samym osoba spoza kręgu osób bliskich chcąc nabyć działkę musi poszukiwać osób zbywających działkę, gdy nie ma chętnych na jej przejęcie w kręgu osób bliskich. Tymczasem zapotrzebowanie na działki nie zmniejsza się. Na potwierdzenie tej tezy niech posłużą przykłady ROD Euro 2012 i ROD Czarnuszka w poznańskich Naramowicach, które zostały zbudowane przez miasto, jako ogrody zastępcze po koniecznych likwidacjach. Część uprawnionych do otrzymania działki zastępczej z ogrodów zlikwidowanych zrezygnowała z jej przyjęcia i w ten sposób pojawiła się szansa oddania działek mieszkańcom pobliskich, nowych osiedli mieszkaniowych. Szybko okazało się, że zapotrzebowanie na działki wykracza poza możliwości zaspokojenia potrzeb i tylko nieliczni szczęśliwcy wyłonieni w drodze losowania stali się działkowcami. Pozostali musieli odejść rozczarowani. W miastach Wielkopolski ciągle rozwija się budownictwo mieszkaniowe, powstaje także zapotrzebowanie na własne kąciki zieleni. Wielu młodych ludzi nie stać na zakup własnej działki rekreacyjnej i dla nich jedyną szansą pozostaje działka w rodzinnym ogrodzie działkowym.

Polski Związek Działkowców przeprowadził badania - także przy pomocy Facebooka - środowisk dużych miast, w których zapotrzebowanie na działki jest największe. Wystosowano też pytania do prezydentów i burmistrzów miast o szanse pozyskania przez nasz Związek nowych terenów pod ogrody działkowe. Napływające odpowiedzi z wielu miast Wielkopolski są satysfakcjonujące. Rodzi się możliwość wydzielenia nowych terenów pod działki, głównie przez powiększanie istniejących ogrodów działkowych a także przez przyznawanie większych powierzchni pod ogrody w procesie odtwarzania likwidowanych ogrodów działkowych. Taką deklarację złożył samorząd stolicy regionu – miasto Poznań. Pozytywne sygnały o nowych terenach pod ogrody działkowe

plyną ze Środy Wielkopolskiej i Czerwonaka. Z kolei niektóre inne miasta, jak np. Gniezno i Leszno informują, że podaż działek i popyt na nie jest u nich zrównoważony i nie ma potrzeby w chwili obecnej wydzielania nowych terenów, co nie wyklucza takiej możliwości w przyszłości. W innych miejscowościach, zwłaszcza mniejszych jak np. Rawicz, Bojanowo, Międzychód podaż działek przewyższa zapotrzebowanie i należy się spodziewać, że wolne tereny będą zwracane właścicielowi. Z powyższych informacji wypływa wniosek, że do problemu rozwoju ogrodów działkowych trzeba podchodzić w sposób zróżnicowany. Tam gdzie jest zapotrzebowanie na działki trzeba pozyskiwać tereny i budować nowe ogrody. Tam, gdzie popyt jest zrównoważony z podażą zadbac należy w pierwszej kolejności o podniesienie standardów zagospodarowania istniejących ogrodów. Natomiast w miejscowościach, gdzie występuje nadwyżka działek, a ogrody często są źle zagospodarowane i przypominają szachownicę, na której obok działek użytkowanych leżą odlegiem działki bez przydziału i w bliskiej perspektywie nie ma możliwości przydzielenia ich chętnym, należy w porozumieniu z władzami miasta prowadzić regulacje terenowo-prawne, które pozwolą poprawić zagospodarowanie ogrodów, a wolne tereny zwrócić miastu. Taka polityka jest realizowana w Okręgu z powodzeniem i przyczynia się do poprawy kondycji wielu ogrodów działkowych. Warte odnotowania jest także coraz większe wspieranie ogrodowych inwestycji ze środków zewnętrznych. Jednostki samorządu terytorialnego – Urzędy Miast i Gmin na terenie Okręgu Poznańskiego w 2017 r. niejednokrotnie wspierały działalność rodzinnych ogrodów działkowych. 26 ROD otrzymało dofinansowanie budowy lub modernizacji infrastruktury ogrodowej. Urzędy wspierały różne zadania inwestycyjne m.in. budowę i modernizację świetlicy i ogrodzenia zewnętrznego, remonty i utwardzanie alejek ogrodowych czy modernizację sieci energetycznej ROD. Dotację otrzymały ogrody działkowe w takich miejscowościach jak Gniezno, Rawicz, Wolsztyn, Środa Wielkopolska, Oborniki, Szamotuły i Śmigiel.

Urząd Miasta Gniezna wsparł w 2017 roku rozwój infrastruktury ogrodowej 16 rodzinnych ogrodów działkowych na łączną kwotę 26 000 zł. Duże wsparcie otrzymał ROD Gaik w Rawiczu na modernizację Domu Działkowca i ogro-

dzenia zewnętrznego w wysokości prawie 35 000 zł. Z grantów WFOŚ i GW zbudowano w 4 ogrodach ścieżki edukacyjne, a z innych dotacji wybudowano plenerowe siłownie wzbogacając w ten sposób ofertę rekreacyjną w 2 ogrodach. Już wiemy, że miasto Poznań uchwaliło w budżecie na 2018 r. kwotę 250 000 zł na wsparcie inwestycji w ogrodach działkowych stawiając jedyny warunek, aby dofinansowane ogrody były ogrodami otwartymi.

Formuła ogrodów otwartych jest od szeregu lat w części ogrodów stosowana w praktyce. Coraz częściej także sami działkowcy przekonują się, że obecność w ogrodach mieszkańców pobliskich osiedli, dzieci, niepełnosprawnych i seniorów z różnych stowarzyszeń ożywia ogrody i powoduje, że są one lepiej postrzegane w środowisku. A finansowe wsparcie inwestycji w takich ogrodach podnosi ich standardy, przez co stają się jeszcze bardziej atrakcyjne i chętniej odwiedzane.

Z przedstawionych rozważań wynika, że ogrody działkowe mogą i powinny nadal rozwijać się, bo tylko w ten sposób zagwarantują sobie bezpieczny byt w swoich środowiskach. Dobrze się stało, że Nadzwyczajny Zjazd Delegatów PZD wypowiedział się w tej kwestii i wywołał konieczność opracowania „Programu Rozwoju ROD”. Przystępując do jego opracowania należy określić zadania struktur Związku na każdym szczeblu. Jednostka krajowa winna przygotować założenia Programu i przyjąć z harmonogram jego wdrażania. Okręgi powinny nadal prowadzić badania zapotrzebowania na działki w swoich regionach, prowadzić rozmowy i negocjacje w sprawie budowy nowych ogrodów lub powiększania istniejących, pozyskiwać i inspirować ogrody do zdobywania środków finansowych na rozwój infrastruktury istniejących ogrodów, popularyzować najlepsze ogrody działkowe, aby stawały się motorem napędowym i dobrym przykładem dla innych w dążeniu do podnoszenia standardów zagospodarowania. Szczególną rolę należy powierzyć kolegom prezesów już istniejącym, tak jak to ma miejsce w Okręgu Poznańskim, czy nowo tworzonemu w innych okręgach. Stanowią one najlepsze forum do prowadzenia rozmów na temat rozwoju ogrodnictwa działkowego z władzami samorządowymi, najlepiej znając zapotrzebowanie na działki w swoich środowiskach. Są w stanie wpływać na decyzje władz

samorządowych w sprawach pozyskiwania terenów pod nowe ogrody, ale także dofinansowania ich budowy czy też dofinansowania modernizacji infrastruktury istniejących.

Trzeba więc wykorzystać każdą szansę na powstanie nowych terenów dla rodzin poszukujących działki i poprawy zagospodarowania ist-

niejących, bo moda na działki nie przemija. Impuls do działania w tej słusznej sprawie płynię z dokumentów XIII Nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów PZD. Rzeczą wszystkich członków stowarzyszenia jest, by szansę tę wykorzystać.

dr Zdzisław Śliwa
prezes OZ PZD w Poznaniu

5. Zmieniający się sens działek. 120 lecie ogrodnictwa działkowego

Ogrody działkowe istnieją w Europie od dwóch wieków. Na ziemiach polskich ponad wiek i ten okres chcę objąć refleksją. Chcę zapytać o to, jak w tym czasie zmieniło się nasze ogrodnictwo działkowe. Abstrahować będę – na tyle, na ile się da - od sytuacji pozadziałkowej - zmian politycznych i społecznych zachodzących w kraju.

Wydaje się, że w końcu XIX wieku, a i przez cały wiek XX ważna była przyczyna ekonomiczna posiadania działki. Działki miały chronić od niedostatku materialnego, wspomagać budżet rodziny. Dzisiaj jest już inaczej. Tylko 20% działkowców uprawia działki ze względów ekonomicznych. Jeszcze niedawno - w PRL, gdy sklepy były puste, produkcja warzyw i owoców z działki bardzo się liczyła. Pamiętam ile to przetworów żona robiła na zimę. Jakie miejsce zajmowały one w domowym jadłospisie. Dzisiaj dla wielu działkowców ta przyczyna występuje w postaci zmodyfikowanej. Uprawiają oni warzywa i owoce, bo choć tanio można je kupić w hipermarkecie, to jednak te z działki są zdrowsze. Pojawiła się bowiem nowa funkcja działki – zdrowotna. Znano ją wcześniej, ale wiązano z ruchem na świeżym powietrzu. Teraz chodzi o to, że warzywa i owoce z działki są zdrowsze niż te kupione. Kiedyś jedliśmy, by mieć siłę, gdyż wiele prac to były roboty ręczne. Dziś świat się zmechanizował, więc jemy, by być zdrowym. Dawniej ciało było dla zakładu pracy, stąd wszystko, co cielesne łączyło się z zakładem. Był więc zakład fryzjerski czy fotograficzny. Dusza natomiast była dla salonu – salon literacki czy polityczny. Teraz ciało awansowało, jest dla salonu. Mamy zatem już nie zakład, ale salon fryzjerski, salon fotograficzny. Tedy sens ekonomiczny działki jest osłabiony i wiąże się bardziej z jej możliwościami zdrowotnymi – zdrową żywnością. Dawniej chodziło o kalorie, aby ich było jak najwięcej. Dzisiaj też chodzi o to, aby ich było najmniej. Ten

nowy, zdrowotny sens działek, wynika również z pojawienia się w drugiej połowie XX wieku rolnictwa nastawionego na zysk, a w konsekwencji jego chemizacją.

W czasach, gdy powstawały w Polsce pierwsze ogrody, a więc przed 120 laty, sens miały tylko poszczególne działki. Obecnie jest inaczej, mianowicie sensu nabrał ogród jako całość. Jest to wynikiem, z jednej strony, rozwoju miast, rozwoju motoryzacji, a więc wzrostu zanieczyszczenia środowiska, ale z drugiej, pojawienia się świadomości ekologicznej. Niegdyś działka miała tylko karmić. Teraz ogród ma obowiązek przeciwstawiać się negatywnym skutkom rozwoju miast. A więc jego rola wzrosła, ma spełniać, póki co, utopijną nadzieję na raj, będący połączeniem dostatku cywilizacyjnego z nieskalaną naturą.

Jaki zatem jest sens ogrodu w mieście? Ogród neutralizuje spaliny i kurz. Zwiększa produkcję tlenu. Gromadzi wodę i schładza temperaturę osiedli. Gdy wracam ze swej działki do mieszkania na osiedlu, to uderza mnie w lecie ciepło tego osiedla. Różnica sięga kilku stopni. Przez to ogrody chronią nas przed chorobami układu krążenia.

Ale ogród to także schronienie dla wielu istot żywych, bez których funkcjonowanie człowieka byłoby, jeśli nie niemożliwe, to trudne. Nadto ogród redukuje hałasy, minimalizuje efekty klimatyczne, a dla mieszkańców jest wytchnieniem od uciążliwości miasta. Panuje tu cisza, życie toczy się powoli, w zgodzie z naturą. Normalne miejskie rozbieganie doznaje tu ukojenia. Tu panują inne prawa, mianowicie wytyczone przez przyrodę. Jeśli dodać, że utrzymanie ogródków działkowych jest mniej kosztowne niż utrzymanie parków, to wtedy okaże się jakim dobrem jest ogród.

Włodarze winni mieć na uwadze ogrody z jednego jeszcze powodu. Tamte powody, o których

była mowa przed chwilą, były cywilizacyjne. Ten którego chcę teraz dotknąć jest kulturowy. Zmienił się w ciągu tych lat działkowcy, zmieniła się rodzina. Przestała być wielopokoleniowa. Nadto wydłużyło się znacząco ludzkie życie. Konsekwencją tego jest pojawienie się problemu ludzi starych. Kiedyś tego problemu nie było, bo starzy przykładowo umierali. Przeglądałem encyklopedię powszechną pod jednym kątem, mianowicie ile żyli wybitni ludzie w XIX wieku. Rzadko dożywali sześćdziesiątki.

Dzisiaj starość zaczyna się znacznie później. Działki w dużym stopniu uprawiają seniorzy. Jeśli państwo troszczy się o najmłodszych, buduje przedszkola, szkoły to los najstarszych jest mu raczej obojętny. Problemy starych to problem rodzinny. Sprywatyzowano starość. Ogród tymczasem zwalnia miasto z obowiązku organizacji zajęć dla nich. Tutaj mają oni sensowne zajęcia. Działka to darmowa aktywizacja emerytów.

Działki skupiają ludzi o różnych zawodach, różnym wykształceniu, ale o podobnych zainteresowaniach, tedy rozmowy w ogrodzie są integrujące. Sąsiedztwo w ogrodzie z tego powodu jest inne niż w bloku. Tutaj bowiem opiera się na wspólnocie celów i podobieństwie środków. Tym celem jest hodowla warzyw, kwiatów i owoców. W moim bloku mieszkam blisko 40 lat i tyleż czasu mam działkę. W bloku z nikim się nie przyjaźnię, z nikim nie wypilem butelki piwa. Na działce jest zupełnie inaczej. Ile serdecznych znajomości, ile wspólnych biesiad.

Na działce, jak się rzekło, powstaje zdrowa żywność, choć nie musi być droższa niż w megasamie. To bowiem zależy od tego w jakim stopniu nasza działka jest ekologiczna. Tego też nie było dawniej. Obecnie tendencja jest bowiem taka, aby w maksymalnym stopniu uprawa działki oparta była na recyklingu, przetwarzaniu i była samowystarczalna. Woda, szczególnie ta, którą podlewamy kwiaty, pochodzić powinna z opadów. W ogrodach Zachodniej Europy w dużym stopniu pokrywa się w ten sposób zapotrzebowanie na wodę. Jako nawóz stosować trzeba kompost. Nic co zielone nie powinno być wynoszone z działki. Rośliny, skoszona trawa winny być kompostowane. Kompost można uzupełniać co najwyżej nawozami zielonymi. Można w ten sposób całkowicie pokryć zapotrzebowania roślin na odżywianie. Elementem ekologicznej działki jest również niekorzystanie z pestycydów. To odróż-

nia nas od rolników. Tak wyhodowane warzywo czy owoc jest zdrowe. I tanie. W ten zmodernizowany sposób realizowany jest nowy, ekologiczny, sens działki.

Tak jak przed 120 laty, tak i dzisiaj działka pełni funkcję wychowawczą. Z tym, że działki, w odróżnieniu od rodziny, pozostały wielopokoleniowe. Wynika to stąd, że mieszkania się skurczyły, są mniejsze, a działki nie. Do rodziców przychodzą dzieci, do dziadków wnuki. Tutaj przekazywane są wartości rodzinne. Uczymy miłości do siebie i do świata. Uczymy rozróżniać rośliny i chwasty. Uczymy pracy fizycznej. Ale tutaj rysuje się nowa możliwość, nieznana wcześniej, mianowicie działek edukacyjnych. Zapraszanie do ogrodów szkół, przekazywanie klasom szkolnym działek pod uprawy, organizowanie ścieżek edukacyjnych – to wszystko jest już praktykowane, choć powinno być w szerszej skali. Musimy wychować sobie przyszłych działkowców. Szczególnie wtedy, gdy ogród ma wolne działki. Wiele z nich możemy przekazać szkołom czy przedszkolom.

Modyfikacji uległ sens terapeutyczny działki. Kiedyś ci, co pracowali zawodowo mogli złagodzić tutaj stres powstały w pracy. Znaleźć znakomitą odskocznnię od codziennych zajęć. Zająć się czymś innym. Dla mnie to był bardzo ważny sens działki. W pracy nie zawsze odnosiłem sukcesy, a na działce stale. Poza tym po kilku dniach miałem już efekty swojego wysiłku. Podczas, gdy w pracy zawodowej musiałem wiele przeczytać, by coś napisać nowego. Podobnie, gdy nie pracowałem naukowo przez kilka dni, zapomniałem o tym, co zrobiłem. Na działce było inaczej. Nie wolno zapominać o terapii poprzez ruch na świeżym powietrzu. To było i jest.

Teraz o modyfikacjach tego sensu. Ogródki uprawiają, jak się rzekło, w dużym stopniu seniorzy. Tacy, którzy są już na emeryturze. Zakład pracy uznał ich za zbędnych. Ich życie utraciło dotychczasowy cel. Jednak dzięki działce mają po co wyjść z domu, mają gdzie pójść, czym się zająć. A życie ma sens wtedy, gdy mamy wartościowe cele oraz gdy potrafimy tego życia używać. Łącząc te dwie rzeczy. Nie wystarczy dążyć do celu, tak jak nie wystarczy używać życia.

Działka sprawia, że emeryci mają znakomite cele do zrealizowania, nawet wtedy gdy są już poza pracą. A nadto są potrzebni innym właśnie wtedy, gdy zakład uznał ich za zbędnych. Pew-

nie, że w starszym wieku używa się życia na miarę możliwości organizmu. Fakt, że ręką niosąca szklankę do ust drży bardziej, ale pragnienie jest mniejsze. Czy to jest jeszcze sens terapeutyczny, czy już nowy – egzystencjalny, tego nie jestem pewien.

Zupełnie nowy sens działek, nie było go nigdy przedtem, związany jest z hedonistycznym nastawieniem epoki. Nie chodzi o wypoczynek na działce. To zawsze było i jest. Idzie o ludyczną, zabawową jego postać. Niestety takich czysto rekreacyjnych działek pojawia się coraz więcej. To dość niebezpieczny trend, by na działce była tylko murawa, a z urządzeń grill i basen, hamak i jeszcze coś, co służyć ma przyjemności. Takie działki nie znajdują społecznej akceptacji i powinny spotkać się ze sprzeciwem zarządów rod. To znaczy sprzeciw budzi winno sprowadzenie wielu sensów działki do tego jednego: ludyczno - hedonistycznego. Zrozumiałe jest, że ktoś nastawił się na hodowlę kwiatów, ale hodowanie tylko trawnika budzi sprzeciw.

Tymczasem nasza codzienność upływa nam na powstrzymywaniu się od hedonizmu.

Działka od początku do dzisiaj kojarzy się z pracą. Pracą na „swoim”. Anglicy na ogrodnictwo mówią *gardening*, co nie ma odpowiednika w języku polskim. Kojarzy mi się ten termin z pracą ogrodową. Pewnie, że na działce ta praca to jakby wymuszona gimnastyka, ale zmęczyć się można. Praca to był i jest podstawowy sens działki. Wszystko inne jest pochodną tego sensu. Także zdrowie, bo działka to ruch na świeżym powietrzu. Kiedyś tego nie doceniano, bo praca zawodowa związana była z poruszaniem się. Teraz stała się statyczna.

Jaka jest przyszłość działek? Wychylmy się do przodu. Popatrzmy na potencjał działek. Rozważmy co jeszcze można z tego potencjału uży-

skać? Oto działka zwiększa poczucie wspólnoty. Opole jest moje nie tylko dlatego, że tu mieszkam, ale również dlatego, że tu mam działkę. Dom na pierwszym miejscu, ale działka tuż na nim. Powracając z podróży najpierw oglądam mieszkanie, ale potem biegnę na działkę. Działka zwiększa moje przywiązanie do tego miasta.

Urzędy marszałkowskie realizują program bioróżnorodności, chodzi o wyłamanie się z trendów nowoczesności w uprawach. Ale ten program jest realizowany od dawna w ogrodach działkowych. Tu rosną odmiany dawno zapomnianych jabłoni czy grusz. Tutaj spełnia się idea bioróżnorodności. Antonówka czy kosztela nikogo nie dziwi. Mam smacznego jonatana, niestety to już stare drzewo.

Od roku za sąsiadów mam przybyszy zza wschodniej granicy. Zaczyna dokonywać się w ogrodach intensywna integracja cudzoziemców. Uczymy się patrzeć na świat ich oczami. Poznajemy wzajemnie swoje działkowe zwyczaje. Najpierw przyglądałem się jak pracują, a gdy okazało, że podobnie po sąsiedzkich uprzejmościach nastąpiło zbliżenie.

Jest jeden kłopot. Obecnie działki nie są modne. Modny jest domek z ogródkiem. Jako nowobogacy marzymy o zewnętrznych objawach bogactwa. A działkę mają ci ubożsi, co to prócz numeru domu mają w adresie numer mieszkania. Ale nasze społeczeństwo jest bardzo dynamiczne. Zachodzą w nim gwałtowne procesy, które da się zamknąć w takim stwierdzeniu: rozrastają się miasta, zanika wieś, a więc zmniejsza się liczba ludzi kontaktujących się bezpośrednio z przyrodą. Już widać ruchy wśród młodych, którym zaczyna brakować kontaktu z naturą. To jeszcze nie szturm po działki, ale jakiś początek zmian.

Bartłomiej Kozera
Prezes OZ Opole

6. Znaczenie ROD w walce ze smogiem. List do Ministra Przedsiębiorczości i Technologii

Ostrołęka 26.02.2018 r.

Marian Będzkowski

Członek Polskiego Związku Działkowców

Szanowna Pani Minister

Pozwalam sobie przedstawić niektóre sprawy ogrodów działkowych istotne w walce ze smogiem.

Ogrody są niezastąpionym elementem infrastruktury miast i wielu gmin wiejskich. Łączą elementy ochrony środowiska i przyrody z sprawami socjalnymi użytkowników. Zadrzewienie i rośliny uprawiane na działkach w ogrodach oczyszczają powietrze, niwelują metale ciężkie. Powietrze oczyszczają poprzez pochłanianie dwutlenku węgla i wydzielanie tlenu. Działkowcy rozumieją zbieżność korzyści dla ochrony środowiska z własnymi korzyściami jakie odnoszą użytkując działkę.

Jednak aby osiągać zakładane korzyści z działki, należy wykonywać prace pielęgnacyjne. Pielęgnacja polega między innymi również na prześwietlaniu drzew, przez wycinanie gałęzi oraz likwidacje drzew, które przestają być atrakcyjne z uwagi na wiek. Dla działkowców zawsze było problemem pozbycie się gałęzi i całych koron podczas wymiany zadrzewienia. Nie jest to odpad, który można wywieźć samochodem osobowym. Nie ma i gdzie wywieźć. Nie sprzyjają dla usuwania tego odpadu duże powierzchnie zajmowane przez ogrody. Przeważająca część działek jest w dalekiej odległości od bram w ogrodzeniu ogrodu. Dojazdy wąskimi alejami do każdej działki nawet dla samochodów dostawczych są utrudnione albo niemożliwe. Kontynuowana zatem jest tradycja z przeszłości spalania pozyskanego urobku drzewnego na działkach. Stosowane formy przez organy nadzoru w zapobieganiu spalaniu pozyskanych gałęzi i drewna przez działkowców nie mogą temu zapobiec.

Polski Związek Działkowców do obowiązującego regulaminu gospodarowania w rodzinnych ogrodach działkowych wprowadził bezwzględny zakaz spalania na terenie ogrodu wszelkich odpa-

dów, w tym drewna powstającego podczas prac pielęgnacyjnych. Na ogrodach posiadających parokrotność setek działek, a nawet i w dużej części wiele ponad tysiąc, zarząd niema możliwości dokonywać bieżącej kontroli. Wręcz nie jest to możliwe, bo działkowcy na działkach mogą przebywać w dowolnych godzinach podczas doby. Nie można wyznaczać pory doby, w której działkowiec w większości emeryt ma przebywać na działce.

Rozwiązaniem byłoby przetworzenie odpadów drzewnych czyniąc je użytecznymi. Zakłady produkujące płyty do celów budowlanych potrzebują zrębki. W tym sposobie zagospodarowania konieczny byłby udział gmin po otrzymaniu zwiększonych nakładów finansowych na walkę z smogiem. Zadaniem samorządów byłoby zorganizowanie i opłacenie rozdrabniania. Zadaniem zarządu ogrodu byłoby wyznaczenie miejsc składowania odpadów drzewnych na ogrodzie w miejscach zapewniających dojazd maszyny do rozdrabniania.

Przyjęcie tej metody w zapobieganiu spalania na działkach, nie może się odbyć bez ustaleń z Krajową Radą Polskiego Związku Działkowców. Ośmielam się jednak przedstawić ten problem, jako bezpośredni użytkownik działki, który może się narazić na konsekwencje. Istotne jest również, że zbliża się termin czynności zwanych prześwietlaniem drzew i krzewów. Dokonanie odpowiednich ustaleń przed tym terminem wyeliminowałoby spalanie pozyskanego odpadu drzewnego już w roku bieżącym. Chcę również wskazać, że przy moich dochodach finansowych i możliwościach organizacyjnych, nie widzę innego sposobu pozbycia się tego urobku jak tylko przez spalanie w porze przedwieczornej. Nie do zmierzenia będą skutki gdy postąpi tak 900 tysięcy użytkowników działek, bo materialnie są wszyscy działkowcy podobnie zasobni.

Programy rządowe walki z smogiem, na które zostało ustalone wsparcie, ograniczają się do zmniejszenia powstawania gazów szkodliwych. Mniejsza rola w walce z smogiem została nadana produkcji tlenu. Zaleceniem w tym kierunku jest zwiększanie powierzchni lasów. Ocenia się, że te same powierzchnie ogrodu i lasu wyprodukują tą samą ilość tlenu. Nadrobienie przez ogrody wynika z tego, że ich położenie jest w większości blisko

producentów dwutlenku węgla. Rośliny hodowane na działkach jak już wyżej wskazałem posiadają duże zdolności fotosyntezy. Rośliny na działkach są często wymieniane, co pozwala na nasadzenia gatunków spełniających walory ważne dla działkowca z największą zdolnością fotosyntezy.

Zatem wykorzystując ogrody jako element walki z smogiem, powinny być uwzględnione dwie przesłanki:

- nie powinno się eliminować ogrodów z powierzchni miast,
- rozbudowa ogrodów powinna być dołączona również do programu walki ze smogiem.

Nie jestem odkrywcą potrzeby tych działań. Krajowa Rada Polskiego Związku Działkowców w wielu opracowaniach, uchwałach i wyjaśnieniach dla organów posiadających inne podejście do ogrodów, wskazywała takie potrzeby. Pierwsza z przesłanek wymaga tylko nakazania organom samorządu miast i gmin, utrzymania obecnych planów zagospodarowania, w których jest miejsce na ogrody i zaplanowanie miejsc, na ogrody w nowo tworzonych planach.

Program walki z smogiem opiera się na zapobieganiu produkcji dwutlenku węgla czego wyeliminować zupełnie niema możliwości. Ogrody to rośliny zielone, które wchłaniają dwutlenek węgla, a wydzielają tlen, czyli jest to działanie obustronnie korzystne. Korzystne warunki dla istnienia i rozwoju ogrodów działkowych to również realizacja polityki socjalnej, i to tylko dotyczącej osób materialnie niezasobnych. A więc bardziej sprawiedliwy rodzaj tej polityki jak Program 500+. Zamożni nie ubiegają się o działki ogrodnicze.

Krajowa Rada podjęła uchwałę dotyczącą rozbudowy ogrodów. Jednak realizacja tej uchwały na terenie gmin uzależniona jest od środków finansowych. Wsparcie finansowe programu rozbudowy ogrodów pozwoliłoby na zwiększenie emisji tlenu

w obszarach, które obecnie są bezużyteczne, albo wręcz przyczyniają się do zwiększenia emitowania szkodliwych gazów.

Znane mi są i inne podobne sytuacje, ale przedstawię na przykładzie ogrodu, w którym użytkuję działkę. Prócz powierzchni, na której obecnie jest ogród, w planie zagospodarowania miasta są jeszcze sąsiednie działki ewidencyjne o powierzchni około 3 ha. Obecnie jest to powierzchnia przez nikogo nie wykorzystywana. Część tej powierzchni jest w władaniu przez Skarb Państwa, natomiast część jako nieruchomość pożydowska, do przejęcia przez Skarb Państwa. Większość powierzchni to nieużytki porośnięte kwaśnymi trawami i tak zwane wertepy.

Druga powierzchnia to 1,3 ha będąca już w obszarze ogrodu i w wieczystej dzierżawie PZD. Większa część tej powierzchni jest producentem gazów szkodliwych: siarkowodoru i amoniaku. Gazy te powstają podczas procesów gnilnych na powierzchni, która jest okresowo zalewana wodą a po wyparowaniu wody powierzchniowej, z utrzymującym się wysokim poziomem wody gruntowej. Jest opracowana ekspertyza wskazująca przywrócenie tego terenu przyrodzie, jednak z opłat za korzystanie z działek niema możliwości finansowania przedsięwzięcia przystosowującego ten teren dla potrzeb ogrodu i miasta. Rozbudowa ogrodu na wyżej wskazanej powierzchni 3 ha i realizacja przedsięwzięcia na 1,3 ha spowodowałyby przynajmniej częściowe wchłonięcie dwutlenku węgla który będzie wydzielany przez budowany blok elektrowni węglowej w Ostrołęce.

Załączam wyrazy szacunku
Marian Będzowski

Do wiadomości:

Henryk Kowalczyk - Minister Środowiska

Eugeniusz Kondracki - Prezes Polskiego Związku Działkowców

SPIS TREŚCI

I. Komunikat Krajowego Zarządu Polskiego Związku Działkowców w sprawie rejestracji zmiany Statutu PZD w Krajowym Rejestrze Sądowym	1
II. Nadzwyczajne XIX posiedzenie KR PZD w dniu 8 marca 2018 r.	1
1) Informacja	1
2) Porządek obrad	3
3) Komisja Uchwał i wniosków	3
4) Uchwały:	3
• Uchwała Nr 1/XIX/2018 Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców z dnia 8 marca 2018 roku w sprawie rejestracji zmiany Statutu PZD	3
• Uchwała Nr 2/XIX/2018 Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców z dnia 8 marca 2018 r. w sprawie wdrożenia nowych rozwiązań wynikających ze zmiany Statutu PZD ...	30
• Uchwała Nr 3/XIX/2018 Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców z dnia 8 marca 2018 roku w sprawie działań skierowanych na wdrożenie w życie znowelizowanego Statutu PZD	31
• Uchwała Nr 4/XIX/2018 Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców z dnia 8 marca 2018 r. w sprawie zmiany nazewnictwa niektórych organów okręgowych i krajowych wynikającej z nowelizacji Statutu PZD z 9 grudnia 2017 roku	32
• Uchwała Nr 5/XIX/2018 Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców z dnia 8 marca 2018 r. w sprawie rozpoczęcia prac i konsultacji nad nowelizacją Regulaminu ROD	33
• Uchwała Nr 6/XIX/2018 Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców z dnia 8 marca 2018 roku w sprawie powołania Komisji ds. nowelizacji Regulaminu ROD	33
• Uchwała Nr 7/XIX/2018 Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców z dnia 8 marca 2018 roku w sprawie walnych zebrań sprawozdawczych w ROD	34
III. Program Rozwoju ROD	35
• Uchwała Nr 1/XX/2018 Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców z dnia 14 marca 2018 r. w sprawie „Otwartego Programu Rozwoju ROD”	35
• Otwarty Program Rozwoju ROD	36
I. Wprowadzenie	36
II. Założenia Programowe	39
III. Rola i Zadania PZD	39
IV. Finansowanie „Otwartego Programu Rozwoju ROD”	41
V. Promocja „Otwartego Programu Rozwoju ROD”	42
IV. Publicystyka. Współczesne znaczenie ogrodów działkowych	43
1. Ogród – remedium na cyfrową demencję dr Anita Schroeter-Zakrzewska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	43
2. Ruch to zdrowie dr hab. n. med. Aleksandra Truszczyńska-Baszak, Katedra Fizjoterapii, Wydział Rehabilitacji AWF w Warszawie	46
3. Ogród oazą dla trzeciego wieku dr hab. Piotr Lewandowski, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	47
4. Czy potrzebny i możliwy jest rozwój ROD	50
5. Zmieniający się sens działek. 120 lecie ogrodnictwa działkowego	52
6. Znaczenie ROD w walce ze smogiem. List do Ministra Przedsiębiorczości i Technologii	55